

శ్రీ రామాగృహము.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

సామర్థి బుచ్చిరాజుగారి

*చియింపబడి ప్రచురింపబడియె.

మొదటి భాగము 1000 ప్రతులు.

రాజమహేంద్రవరము.

బ్రౌన్ ఇంకస్టియల్ మిషన్ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రాపరిచయము.

1912

రిజిస్టరు
కాపీరైటు

అంచెకూలిగాక
వెల 12 అణాలు,

అత్యంత పవిత్రుడను, సకల ప్రాణిపియుడను,

సర్వశక్తుడను, సర్వవ్యాపకుడను, సర్వసాహాయ్యుడను, అగు

శ్రీరామ పునకు,

గంగిరెడ్డి బ్రహ్మయ్యగారి స్వర్గసౌఖ్యమునకై

మిక్కిలీ భక్తియుక్తముగా

వాని నూతినూతి

గ్రంథకర్తవలన,

సంకీర్త మొనర్పబడియెను.

TO

The most sacred, beloved, omnipotent,

omnipresent and omniparity

GOD SREE RAMA,

FOR

Gangireḍḍa Brahmaṇya Garu's eternal bliss

THIS WORK

is

most reverently dedicated

by his grandson

THE AUTHOR

Photo by N. RAMAROW.

Gamarty Butchiraju.

జన్మము: విశ్వోధినామ సం॥ ఫాల్గుణ శు ౧ గురువారం

Date of Birth: 20th February 1890

శ్రీరామార్పణము.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

పీఠిక.

అగ్ర్యులారా! భాషాభిమానలారా!

..... చిన్న నాటనుండియునది యేమియో యాంధ్ర మన నాకధికాభిలాషయై యుండె. దానం జేసి నేను శృంగాగాది కావ్యనాటకంబులు జదువజొచ్చితి. ఇట్లే నైదవ ఘాతము [V. Form] లో జదువుచునుండ నొక కొన్ని దినములు మహారాజశ్రీ వరాది సుబ్బారాయాంధ్రోపాధ్యాయుడుగారు పాతకుల కవశ్యమగు గ్రంథశాస్త్రమును కొంత చెప్పియుండిరి. అయ్యది శ్రద్ధతో నాలించి యప్పటి నుండియు నేను నాయల్పజ్ఞానముతోన దానదీనబద్ధములల్లుచు నాగురురాయని కగుపర్చుచు వచ్చితి. అనంతరము కొంత కాలమునకు 1909 వ సం॥ అక్టోబరు మాసంబున నొక నాడు గౌతమీతీరంబున నేను నామిత్రరత్నంబులతో సుఖ సీనుండనైయుం బ్రసంగవశమున నానెచ్చెలి శ్రీయుత మానాప్రగడ వేంకటనరసింహారావునాతోఁ జెలికాఁడా? మానవతీచరిత్రంబునంగల దొంగలభాగము హాస్యరస మొల్కునట్లు గ్రామ్యమున వ్రాయుము చూతమన సరియే యని మరునాఁడేనిందుగల చతుఁ ఁకముపష్ఠరంగము తుదివరకు వ్రాసి వానియొద్దం జదివితి. అది విని యా ఁడు సోదరా? ఐన నది యెట్లుండనో చూతము ఇది యొక కల్పితకథానాటకంబునం బొందు పర్చిపూర్తిగ వ్రాయుము పొత్తమంతయు ననబాల్యకాతూహలంబున నాయసమగ్ధతనైనదలఁపక దీని వ్రాయదలఁపూనితి. ఇందలి తొలిరంగమును రచించితి. కాని ప్రవేశపరీక్షజేజదువవలసి యుంటచే నాకాతరుణమువ్యర్థపుచ్చ

నిచ్చువాడమి దీని నొక పెట్టెచెట్టితి. అనంతరము కార్యావసరంబున దీని నే నం
టకుంటకంటంగాంచి శ్రీయుత చిలకమట్టి చినవేంకటకృష్ణమాచార్యుడను నామి
త్రుడను మీరిట్లు పేక్షించుటచితముగాదు. తప్పక యీ కెలవుదినముల నిది ముగిం
పవలయునని హెచ్చరింప నాతని కోరిక ప్రకారంబున నేను దినంబున కొక్కొక
టియు రెండు మూడును గంగముల వంతన వారము దినములలో దృతీయాంకము
నక్కడక్కడ కొన్ని చిన్నిచిన్ని భాగములును దక్క మిగిలిన చెల్లయు వ్రాసి
బినిపించితి. అంత సాదగారు తత్తెచ్చుట నాన్నే హితులు నాబొత్తమున దోష
ములు గలవు లేవు అనినైన గణింపక నన్ను బురకొల్పమనే యుండెరి. వినును
మాతామహుని మోటుముగుండె విడిచుండమి మెంటురైన యుంటమి గాత్రంత
గాయము లలవడటనునే దీని ముఱల యశై కట్టిపెట్టి పెట్టెచెట్టినయ్యె. నానంగ
డిల యాకాలతిక నెండింపనయ్యె. వినును పంగలు విసువుల జెందక తమిళము
గ్రామంబులనుండి సఖుండా? నాటకము పూర్తియైనదని పనిపెంపదలంపక యిం
టవా? ఈనంగాసి నక్కలపొలొనర్తువా? యనాదు నుత్తరములు వ్రాయుదురా
గాఁగొఱుతవడిన భాగింబు లేను దీర్చి 1911 నం॥ ప్రాంతమున నాగురుగాయఁడు
వడ్డాది సుబ్బారాయని హస్తపద్మంబుల నిడితి.

ఆహా ప్రియసఖుల ప్రోత్సాహబలము ఎట్టి దుర్బలులనైన నెట్టి దుస్సాధ్య
మునైనజేయ సమకట్టించును గదా? ఇట్టి యపారకృపాపారా వార హృదయులు
నాచిరతర న్నేహితులు శ్రీయుతులు మానాప్రగడ వేంకటాగసింహారావు, చిలక
మట్టి చినవేంకటకృష్ణమాచార్యుడు, ఆమంచి హనుమంతరావు, వేమూరి శివరా
మయ్య, బలిజేపల్లి లక్ష్మీనరసింహమూర్తి, బలిజేపల్లి కుటుంబరావు, ఖండవిల్లిరామ
చంద్రరావు, టంకసాల శేషగిరిరావుగారు మున్ను గాఁగలవారికిని, నాయందుగల
పుత్రవాత్సల్యంబున నవ్యయానందంబున నీగ్రంథంబునందందు కప్పవడిన తప్పలొప్పు
లుగమాన గురువరునకును బూర్ణాయురారోగ్య ధనధాన్య కనక వస్తువాహనసంప
త్తులు ఇ సంతోషసాగరంబున మోలలాడింపఁ జేతులుకట్టి యాశ్రీవరుని, ద్రౌపదీ
మానరక్షకుని, గరివరదుని, గుచేలాత్మసఖుని, సదాస్తవ మొనర్చుటదక్క ప్రత్యు
పకారమే నేమియొనరుపఁగలను.

కరుణామయులగు చదువరులారా? జ్ఞానమాయల్పము; ప్రాయమా యిరువది
వత్సరములు; అనుభవమానాస్తి; వంగడమా నాలుగవది; విద్యార్థిని; మొత్తమున.

బతున్నాను దినములలోన నాపొత్తము పూర్తి. ఆహా? ఇందు తస్కరులపట్టుగఁ బడి
యుండక యెట్లుండును. ఐనను దీని కంతయుఁ గారణ మానానొటఁబలికించిన
వాణియే గాని యేనుగాను. కాన దీనినున్న యెడల కణములనె గణించి సర్వజ్ఞులు
ప్రార్థితులు.

కం॥ ఎఱుంగను ఛందోశాస్త్రం

బెఱుంగను వ్వాకరణమింత ♦ మేనియుమనె

నెఱుంగు పో ములు బదివి

యెఱుంగననున దీని నే న ♦ హించిత్రినాయన్

కావున

సం॥ అవమతముఁగ నంబరుప ♦ కాత్మజువోలె మదిందలంచి నా
కవనమునం బ్రయోగమునఁ ♦ గానఁగ నయ్యెడు తప్పులేర్చి నా
కవిరళభంగిఁ దెల్పుడవి ♦ యన్నియు రెండవకూర్పునందునే
సవరణజేసికొందు బుధ ♦ సత్తములార! యనుగ్రహింపరే

ఈనాటకమున నచ్చు పాత్రముల వేర్లు.

పురుషులు .

జయంతిఁడు:—పాంచాలనాథుఁడు; కథానాయకుఁడు

సుబుద్ధి:—పాంచాలనాథుని మంత్రి

విక్రమసింహుఁడు:—సింధుప్రభుఁడు

ధనపాలుఁడు:—శ్రీనగరపుర వైశ్యుఁడు

ఇర్వురు రాకొమరులు:—కాశ్మీర రాట్టువ్రతులు

సుధర్ముఁడు:—నేపాళ భూపాలుని ప్రగడ

సుబ్బావధాన్లు పాంచాలపుర

వెంకావధాన్లు బాడబులు

జగన్మోహిని:—జయంతి జగన్మోహినిని గ్రహణ సందధానకర్త

బల్లిగాఁడు:—ఒక స్మృతిని చిక్కులు పెట్టిన చోరుఁడు

స్వామిగాఁడు:—ధనపాలుని సేవకుఁడు

స్త్రీలు .

జగన్మోహిని:—సింధురాజు కొమరిత; కథానాయికి

నిత్రరేఖ పాంచాలపురియువతులు

మంజువాణి ఒక స్మృతిని చెలికత్తియలు

గుణవతి:—నేపాళపాలకుని పట్టి

ఇంకను సందర్భముసారముగ నిర్వురు మువ్వరు ఘోరుఘోలు సేవకులు
వత్తురు, అయిన నీనాటకమాడ పన్నిదరు చాలుదురు.

చాలాచాలు సుఖమున నే నంటయ నొందగ నెలదండము
నటే:—బో! బో!

మేలమూడుటకు నిన్నిట చి మొన్న పొందెను నానది వల
నూత్ర:—మేలమూడుటకును గాను మొలత నిన్నిటకుఁ బిలచిత్రే
నటే:—పిలసన్నిటకుఁబిలచిత్రేన

నూత్ర:—తాళితాళి తెల్పెదనో చాను

నటే:—జాలనేల తెల్పుచు నేగి హె

నూత్ర:—జాలనేల తెల్పెద నీచిగొ [అని పొందస్థిభమున నాగయోనాన]

నటే:—[భక్తి ముగముఁ బరికించి] బాగుచోగ నగుచుంటిగా నా కెడగింపక

మేలుమేలు తెల నందొలుత నెనాను మేలమూడుటకుఁ బిలచిత్రేన

[అని ముఖః కానము లేటగఁబోయి నోపును]

నూత్ర:—చెలీ? త్వరపడకుము [అని దండనాడిసి పట్టును]

నటే:—ఊఁ చాలును వివాహము నన్న విశుభ్రము [అని దండన విడల్పుకొన
బోవును]

నూత్ర:—ప్రియసఖీ! ఇంత తొందరపాక్షే?

మేలినాటకము నాడందలచి మొలతనిన్నిటకుఁ బిలచిత్రే

నటే:—[చిరునగపున] ఈనాక్యము తొలుతనే వచింపరాదా?

నూత్ర:—ప్రమదామణీ! మీయాడునార యోర్పెంతయో మాత్రమనియుట్లు నడిచితి.

నటే:—అవునవును ప్రత్యక్షప్రమాణమై కనబడు విశుభ్రము తాళిమి యెడటమాస్త్రీ
జాతిక్షమ నెఱుంగ నెంచితిరి కాబోలు?

నూత్ర:—నటీ! నీవితకు నెఱజాణవు గదా? నీవచించిన నెఱంగున నీసభ్యులొప్పు
వహింపమియే నీసహాయమపేక్షించితి.

నటే:—ఓర్పుగల్గిన మగవారికి మా మగనాలి తోడే?

నూత్ర:—మాటలకేమిలే కర్తవ్యమాలోచింపుము

నటే:—కర్తవ్యమేమి?

నూత్ర:—అప్పుడే మరచితివా? కాదుకాదు నాచేమటల చెప్పింపఁదలచితివి కా
బోలు, అయినఁ దప్పేమి మఱు తెల్పెద వీనులొగ్గి వనుము, నేక్షిరి

చాలాచాలు సుఖమున నే నంటయ నొందగ నెలదండము
నటే:—బో! బో!

మేలమూడుటకు నిన్నిట చి మొన్న పొందెను నానది వల
నూత్ర:—మేలమూడుటకును గాను మొలత నిన్నిటకుఁ బిలచిత్రే
నటే:—పిలసన్నిటకుఁబిలచిత్రేన

నూత్ర:—తాళితాళి తెల్పెదనో చాను

నటే:—జాలనేల తెల్పుచు నేగి హె

నూత్ర:—జాలనేల తెల్పెద నీచిగొ [అని పొందస్థిభమున నాగయోనాన]

నటే:—[భక్తి ముగముఁ బరికించి] బాగుచోగ నగుచుంటిగా నా కెడగింపక

మేలుమేలు తెల నందొలుత నెనాను మేలమూడుటకుఁ బిలచిత్రేన

[అని ముఖః కానము లేఖనబోయి గోపును]

నూత్ర:—చెలీ? త్వరపడకుము [అని దండనాడిసి పట్టును]

నటే:—ఊఁ చాలును వివాహము నన్న విశుభ్రము [అని దండన విడల్పుకొన
బోవును]

నూత్ర:—ప్రియసఖీ! ఇంత తొందరపాక్షే?

మేలినాటకము నాడందలచి మొలతనిన్నిటకుఁ బిలచిత్రే

నటే:—[చిరునగపున] ఈనాక్యము తొలుతనే వచింపరాదా?

నూత్ర:—ప్రమదామణీ! మీయాడునార యోర్పెంతయో మాత్రమనియుట్లు నడిచితి.

నటే:—అవునవును ప్రత్యక్షప్రమాణమై కనబడు విశుభ్రము తాళిమి యెడటమాస్త్రీ
జాతిక్షమ నెఱుంగ నెంచితిరి కాబోలు?

నూత్ర:—నటీ! నీవితకు నెఱజాణవు గదా? నీవచించిన నెఱంగున నీసభ్యులొప్పు
వహింపమియే నీసహాయమపేక్షించితి.

నటే:—ఓర్పుగల్గిన మగవారికి మా మగనాలి తోడే?

నూత్ర:—మాటలకేమిలే కర్తవ్యమాలోచింపుము

నటే:—కర్తవ్యమేమి?

నూత్ర:—అప్పుడే మరచితివా? కాదుకాదు నాచేమటల చెప్పింపదలచితిని కా
బోలు, అయినఁ దప్పేమి మఱు తెల్పెద వీనులొగ్గి వనుము, నేక్షిరి

మనంబు లానందాంబుధి నెలలలాడ లలిత మృదు మధుర వచోదాయకంబగు నాటకమేదేనిఁ బ్రదర్శింపవలయు. అట్టి సంఘోషాజనకంబగు నవీన నాటకము స్ఫురణకుఁ దెచ్చుటయే కర్తవ్యము.

నటీ:—నాధా? నీపలుకు లాశ్చర్యాజనకములగుచు నుండె

జంషాటిరాగము: రూపకతాళము:

వేరెనాటకములకై యహః ♦ వెదకు చుంటివా
 ఆరయుము నీకెగోచర ♦ మానుప్రియసఖా 1
 పచ్చపట్టినణంగఁ ద్రొక్కు- ♦ పచ్చికయనెడు
 పచ్చచీర గట్టికనుల ♦ పండువుగాఁగన్ 2
 భ్రమరాళియనెడు నీలకురుల ♦ భారముతోడన్
 గమలంబులనెడు కన్నులతోఁ ♦ గనకనాసతోన్ 3
 శుకపిక శారిక రనముల ♦ సొంపుపల్కులతో
 వికసితసుమతావి మేను ♦ బ్రదులు తావితో 4
 పలువన్నెలతోఁ జిన్నెలతో ♦ బాలప్రాయముతోఁ
 బాలుపాగు జయంతిరామఁ ♦ బోలుసొంపుతో 5
 జగననున్న జాగచోరులఁ ♦ జాలవేచుచున్
 జగన్మోహిని నా భువి పిలసిల ♦ సమ్మదమ్మనన్ 6

సూత్ర:—వహ్వా! తనుణీ! బహుభాగగ భ్రష్టతైచ్చితివి నీ కుశాప్రబుద్ధిసెంతయు మెచ్చనవచ్చు గదా?

నటీ:—ఆర్యా? నేనేమి తెలుపునకు నెచ్చితే

సూత్ర:— జగననున్న జాగచోరులఁ ♦ జాలవేచుచున్
 జగన్మోహిని నా భువి పిలసిల ♦ సమ్మదమ్మనన్

అని నుడిచితివే దానినే మనమీరెయిప్రదర్శింతము.

నటీ:—ఏమీ జగన్మోహిని నాటకము నాబకు చొకిటి రిచియింపఁబడెనా?
 నాధా? ఆకవి నామధేయ మేమి?

నూ :—కాంతామణీ? ఈకవి యొక్క యాతీతేతిన పండితుఁడు కాఁడిదియే
| ధమ ప్రయత్నము. అయినఁ దెల్పెద నాలింపుము.

॥ గంగాధరుని కలాఁక్షములుపైఁ బ్రసరింప
గిరిపుత్రిప్రేముడిఁ బరఁగు కతన
రెచ్చుఖలుల పాలిఁ రిపుఁడు హరికృపనెం
డ్లకుసిరియొనఁగెడిఁ లక్ష్మీకరుణ
బ్రహ్మ ప్రసాదముఁ ప్రాప్తిచేకురుట్రబ
హ్లాసతి యనుబరఁ మ నుచరిత్రి
యాదిమాంబకును శౌర్యయుతుఁడౌనాగ నా
ఖ్యునకునును వ మొందినట్టి

అ॥వె॥ కూర్మిబిడ్డ జనకుఁ గోత్రోద్భవుఁడు నుతి
తుచ్చులయెడనుదనఁ యిచ్చునింత
కొదునలేకయుంచిఁ గుణులనొనర్చువాఁ
డు గురులఁగనిమొక్కెడి గుణగణుఁడు
కుతుకమానసమునఁ సతతమాశ్రితులఁగా
పాడు గంగిరెడ్ల వంశవిధుఁడు

నటి:—మనోహరా? గంగిరెడ్ల బ్రహ్మయా ఁడా?

నూత్ర:—అవునాతఁడే యాతని నెఱుంగనివా వ్వరు

మహిందనువుతోఁగిన మానధనుండుకీ

ర్తివరుఁడనఘుఁడు

నటి:—కట్టా! అది యెప్పుడు?

నూత్ర:—హూణశకము 1909 వ సంవత్సరము మేయినెల ఒకటవతేదీకి సమ్మతమైన
సౌమ్యసంవత్సర వైశాఖశు ఏకాద శ్చిరవారమున

మ ల వసుధ జల

బుద్బుదజననములు పొందకుంటకునుల

చ్చిమగనికి ఘనునకుఁ జిన్మయునకు

రామునకుఁ గృతినిడి పామర్తి బుచ్చిరా

జు రచియించె రమణి నురుచిరముగ

నటి:—ఏమి? ఆతని దౌహిత్రుడా యాకృతిక ర్త?

సూత్ర:—ఔను

ఉ॥ తాతను నెమ్మనంబునన ♦ తంబును దాస్మరియించుచుంటకున్
నీతిఁదొలంగి సజ్జనుల ♦ నిందకుఁ జోటునొసంగకుంటకున్
వ్రాతల నేర్పినట్టి*వ॥సు॥ ♦ రాయనిశిష్యుఁడు బుచ్చిరాజెయ్య
నీతులుగల్గు పొత్తమవి ♦ నీతులు నీతులు నేర్వవ్రాసెనూ

నటి:—పాపము పుట్టిననాటనుండి పోషించి పెద్దఁజేసి విద్యాసుబుద్ధులు కఱపిన
మాతామహున కిట్టులైనఁ గృతజ్ఞత నెరవేర్ప నెంచెఁగాఁబోలు నీబుడుతఁడు

సూత్ర:—అట్లనే చూడఁడు మంత్రశేఖరుఁడగు సుబు యెడఁ దనను సౌరక్షించి
గద్దెపై నిడినందునకు జయంతమహారాజెట్టి గౌరవ- గనంబనచుచు నున్నవాఁ
డో ఐనను

తే॥గీ॥ ఎన్నియున్నను మోదము ♦ నున్న నరున
కందుమారుఁ బోలునవవ ♦ యస్కునకిక
నెన్నఁదరమె యేరికినైన ♦

అది యెటు చేకురునందువేమో యేదియాడుటకు నెఱుంగక చింతిలిన నాకు
నాటకము నొకటిఁ దెలిసి నీవామోద మొడగూర్పవా? అట్లనే

నిన్నుఁబోలి

వలచివలపించు చెలి యుండ ♦ వలయుఁగాక

నటి:—అట్టి చెలి లేదుకావున నీరాజున కెల్లప్పుడూ జింతయే కాఁబోలు?

సూత్ర:—అయో మరచితి విచారమేల? నేఁడు పేరోలగంబునరత్న సువర్న
ఖచిత సింహా నంబున జనానందంబుగఁ గొలుపుతీరియుండును. ప్రసంగవశ
మున నటకుఁ బోవనున్న కాలము మఱచితి. నీవిక లోనికరుఁగుము నేనేగద.

నటి:—చిత్తము. [ఇరువురు చెఱియొకవైపున కరుఁగుదురు]

ఇది ప్రస్తావన.

*వ॥సు॥ [రాణ్మహేంద్రవరపుర రాజకీయ కళాశాలాంధ్రోపాధ్యాయుఁ
డును వేణీసంహారాది గ్రంథకర్తయునగు వడ్డాది సుబ్బారాయఁడుగారు]

శ్రీ
శ్రీరామార్పణమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

ప్రథమాంకము — ధమ రంగము.

పాంచాలమున జయంతుని యాస్థానము.

[ప్రవేశము:—జయంతుఁడు; సుబుద్ధి;]

జయం:—మంత్రవరా!

సీ॥ తల్లిదండ్రులు పసి ♦ తనమునందునఁబోవఁ

బితమాతకొఱలేక ♦ పెంచినావు

ప్రభులోటు లేకుండఁ ♦ బ్రజలు నెల్లర నీవు

సిలుగులు బాపి ర ♦ క్షించినావు

రాజ్యంబునకుఁ గీడు ♦ రాకుండుటకుఁ గాను

శత్రువర్గము నెల్ల ♦ జఱచినావు

ప్రజలెల్ల సౌఖ్యంబుఁ ♦ బడయఁగా బాటలు

వనములు పెక్కుఁజే ♦ ర్పగచినావు

తే॥గీ॥ కరుణావిద్యానుబుద్ధులు ♦ కఱపినావు

పట్టణములెల్ల బహుబాగు ♦ వఱచినావు

నలువ చిలువలకై నను ♦ దలఁప నీ ప

రగుణములు పొగడను లేద ♦ రసిన లావు

సుబు:—రాజకుమారా? నీవొంతఁగఁ బుట్టుటకు నాయందెక్కుఁగఁగియు లేదు.

మీవల్ల జీవించుటచే నేఁజేయవలసిన కృత్యము తెలితి.

జయం:—సచివాగ్రణి? అట్లనకుము

అ॥వె॥ న్యాయవంతులైన ♦ సనా యమొనరింతు

ధనము దక్కునంచుఁ ♦ దలఁతుఁచేసి

ఇంతియే గాక

ధీనము గలిగి వెనుకఁ జొరకుఁడు లేకున్న

సరిక సేధరీతిఁ జేసి చెప్ప

ఇయ్యది యబద్ధమా? మనము మన కిన్నుల పంపియింపఁ దగునుండలేదు.

సుబు:—సత్యమే. అయినను న్యాయా న్యాయముల కొచారంపవలదా? ఒరులకుఁ గిడొసరించిన దైవము తిమ్మనందఁడను ననుభీతియైన వలదా? కతిఁ హృదయములన్ దానా పేక్ష చే నితరులఁ బాడుచేయఁదలంతురేని పాఠక యమగాధలు నిక్క మోక్షంబు సింతియైనఁ గలదా?

జయం:—పాపంబునను వెలమ సత్యవంతులమి గాని డురాశావాత్తులగు దుష్టుల కట్టి నివేకంబుండువా? ఇట్టి యన్యాయముల నెన్నరుపఁ గట్టపే గదా? మఱియొక రాజ్యాం తే సరిక ప్రభువమ్మి”ని పెద్దలు శాసించిరి.

తే॥గీ॥ రాజ్యసుఖముల మునుకొనిఁ రంజలి తుడి
సరకవహ్నిని బహుకిఁ న్న వినుమరత్య
మున సుఖమే మేలని లేలఁతుఁ మనమునందు
కానఁదొలుతఁ గట్టుంబులేఁ కలుగనిమ్ము

సుబు:—[చెవులు మూసికొని హరిహరీ? గౌరమారా? ఏల యిట్టి యమంగళవాక్యము లాడుదు నుంటివి? నీ లె నందిరుఁ గాననంబున నుండఁగోరినఁ బ్రజలఁ బాలించు ప్రభువు లేవ్వరు. దైవ మెవ్వరి కెట్లు విధించిన నట్లొసర్పక యితర మొనర్ప నరులతరమా? అదియునుం గాక

తే॥గీ॥ బాలుడవుగాన నెఱుంగకఁ పల్కుచుంటి
వెందరెందరు రాజ్యంబుఁ లేలలేదు
వారలేరైన నిట్టివిఁ చారమునకుఁ
బాత్రులై రేమొ తెల్పు భూఁ పాలతనయ

జయం:—సుబు ? నేనేమంటిని? అన్యాయ మొనర్చుచు రాజ్యమున సుఖపడుట కన్న నడవుల జడదారియై యిడుమలు పడుటయే కడుశ్రేయస్కరమని నుడివితినాని కింత వగపేల నీకు?

సేవ:—[ప్రవేశించి] మహాప్రభూ? తమ కడకురా మొక భిక్షుకుడు ద్వారమున వేచి యున్నాడు. దేవర శైలవైనఁ బ్రవేశపెట్టెద.

జయం:—[మంత్రితో] అమాత్యవరా? అతఁడే నిమిత్తమై యిటు వచ్చియుండెనో? కానిము తెలసికొందము. తినఁబోవుచు రుచులడుగ నేల. [సేవకునితో] సేవకా వానిని నిరాటంకముగ లోనఁ బ్రవేశపెట్టుము.

సేవ:—చిత్తము. [నిష్క్రమించుచున్నాడు]

జయం:—మంత్రిపుంగవా? వాని కెట్టి యిక్కట్టులు ప్రాప్తించెనో లేనిచో నాతఁ డియ్యెడకు రాఁబనియేమి? కావుననే

తే॥గీ॥ ప్రజల ప్రజలనువోలె కావంగవలయు
వారివారి యిక్కటులెల్ల బాపవలయు
నట్లుగాక స్వలాభమే యరయుచుండు
రాజునకు బిరుదులేలను రాజ్యమేల

[ప్రవేశము:—భిక్షుకుడు పాడుచు]

హిందూస్థానీ సురటరాగము: రూపకతాళము:

అహా! నేడరసితిని-జోహార్-జోహార్-జోహార్

మహా-రాజా-జోహార్

1

కన్నులకు నానందము ఘటియిల్లెనుగా

మన్ను-తేడ-మన్నిం-పుమా

2

కాంచితి మిమునా-కటవుదీగను-గనకాసనమునను

కాంచ-నాంగా-పంచ-శరరూప

3

మేదినీవరా? నాదియొక్క చిన్నిమనవి గలదు శ్రద్ధతో నాలింపవేడెద. మీజననమాదిగఁ గొన్ని నాశ్వరకు మీదాస దాసీజనములు మిమ్మునే పీడయుఁ బొందకుంటకుఁగాను గొన్ని నాణెములు ముడివైచి దిగఁదుడిచి సౌధమున కావలఁ బొరవైచుచు వచ్చిరి. అది కని నేనాకాసుల గ్రహించుచు వచ్చుచు నుంటి. దాన నాదారిద్ర్యమొక్కింత నన్ను బాసె. అందునకుఁగానో ధరాధిపా? నాశక్తి చాలినంత పర్యంత మొక సంగతి మీకెఱింగించి ప్రయత్నించి ఋణవిముక్తుడఁగా నుంటి.

ఉ॥ ఒక్కటి తెల్పవచ్చితిని ♦ నో సరనాథ! ధరిత్రి నింక మీ
కొక్కటి లోటు గల్గె నది ♦ యున్నను లోపము తీరదేదనన్
జక్కని చుక్క- నొక్క-తెను ♦ జాయగఁజేకొనుటే సుఁడి

అట్లు చేయ నాకేమి లాభము నా విచారము మెండగుటకా యనెదరేమో
కాదుకాదు. ఆ నారీరత్నము

సదా

చక్కెరమాటలందెలిపి ♦ శ్రాంతినిదోలెడు సౌఖ్యమిచ్చెడున్
సుబు:—[తనలో] బళిరా? ఈతనికి నాయూహయే స్ఫురించెను.
జోగి:—ఆపె యెక్కడ లభించునందురా తెల్పెద వినుఁడు

క॥ కంటిని బలుమాటును నే

మెంటరిగా నొక్కయువిద ♦ నుర్వీనాథా!

తుంటవిలుకానినై నన్

బంటునుగాఁ జేయును బలు ♦ పలుకులికేలా

సుబు:—వహ్వ! అట్టి కలికియే లభించిన నికఁ గొఱత యేమి?

జోగి:—మఱియు

మ॥ మొగమాచంద్రునిగన్ను లాతొగలనా ♦ మోవిక్షుమాధుర్యము
న్నగవావెన్నెల శంఖముస్థళము స్వ ♦ ర్ణంబున్ శరీరాభయున్
గగనంబున్నడుమూరులాకదళి చు ♦ క్కల్ గోరులుం గేరెడున్
దగుదీవాపెకు నాపెనీకునుదగున్ ♦ దధ్యంబు రాజోత్తమా
వేయేల?

ఉ॥ చూడఁగ లేదు నేనెచట ♦ నుందరి బోలెడు ముద్దుగుమ్మలన్
జూడఁగలాడనంచు మది ♦ నుంతయు నెంచను రాజశేఖరా!

జయం:—ఆలలితాంగి యెవ్వతెయ్యి ♦ యాపెను గన్న జనంబులేరొ యె
వ్వాడలనుండెనో యెఱుఁగఁ ♦ బల్కు-మునానుమదేది యోత్సరన్

కన్నడ రాగము: రూపక తాళము:

జోగి:—దేవా! తెల్పెద వినుఁడ ♦ ద్వేవి చరిత మెల్ల మీకు
జగతి క్షుత్రియవంశమున ♦ జననమయ్యె నా ♦ మగువను
జగన్మోహిని యందురు ♦ జగమునందలి ♦ జనులెల్లరు

1

జయం:—బళిరే! పేరికిఁ దగి యుండును గాఁబోలు?

జోగి:—జనన మయిన వెనుక జనని ♦ చనిపోయెను నాటనుండి
జనకుఁడౌపెను ♦ సాకుచుండె ♦ మనయూర నె ♦ మనుచుండిరి

2

జయం:—కట్టా! మాత క్షవయ్యెనా? ఐనను నాకొక్కటి తోఁచుచుండె వినుము
చం॥ వనితను జూడకే ధర వి ♦ వాహము చేసికొనంగ రాదు చే
కొని యటుపిమ్మటంజెలిని ♦ గుండఁగఁజేయఁగ రాదు మోహమ
స్య నళిన నేత్రలందున నె ♦ నాటఁగఁజేయుచు భార్యవీడి; గా
పునఁజెలిఁజూచుమార్గమును ♦ బూనియొన ర్చెదఁజెప్పు మెట్టులో

సుబు:—రాజపుత్రా? కడుఁ జక్కగఁ బల్కితివి!

జోగి:—ఏలికా? నాకొక్క యుపాయము మాత్రము తోఁచుచున్నది. కాని దానిఁ
జెప్పుటకు నాకే సిగ్గు వొడముచున్నది. ఐనను దేవరకార్యమే కావున చెప్పె
దను. అది యుక్తమైనచో నొనర్పుఁడు. లేనిచో నన్ను క్షమింపుఁడు.

జయం:—అట్లే. దానఁ దప్పేమి వినిపింపుము.

జోగి:—ధరావల్లభా? ఈరేయి నావెంటరు మీరుకూడ నావలెనే భీక్షకుని వేష
ము ధరించి వత్తురేని నాపె మీకొంటరిపాటునఁ గంటఁబడును.

జయం:—సరే నీవీ సాయంకాల మిచ్చోటికి రమ్మ. నేఁ బ్రచ్చన్న వేషమున నీ
వెంట వత్తును.

జోగి:—చిత్తము.

[నిష్క్రమించుచున్నాడు]

జయం:—మంత్రిసత్తమా? ఇక మనము కొలువు చాలింతము

[నిష్క్రమింతురు. తెరవ్రాలును]

ప్రథమాంకము:—ద్వితీయరంగము.

స్థలము:—ఉద్యానవనము.

[చిత్రరేఖ పాడుచు జగన్మోహినితోఁ బ్రవేశించును]

రాగము జంజాటి: తాళము రూపకము.

చిత్ర:—ఎంతో ♦ వింత ♦ కాంత ♦ యీన ♦ సంత ♦ కాలము

అంతమగును ♦ జింతలీ వన ♦ మంతయుఁ గనినన్

1

చాల ♦ గా వ ♦ సంత ♦ పెండ్లి ♦ లీలఁ ♦ బోలి వృ

క్షౌల ♦ వ్రేలు ♦ నీ ల ♦ తల్ తోర ♦ నాలు ♦ వ్రాలె హా!

2

బాల ♦ మేలి ♦ పూలు ♦ చాల ♦ రాలి ♦ యుండెఁగా

తలఁ ♦ బ్రాలు వ్రాయు ♦ వేశరాల ము ♦ త్యాలు ♦ వ్రాలె హా! 3

జగ:—చెలీ! నీచెప్పిన చొప్పుననే యీవనము కడు మనోహరముగ నుండె [అని నడచుచు] ఆహా! ఇటు చూచితివా? ఈలతామతల్లిక

ఉ॥ బాగుగఁబెంచి పాలకుఁడు ♦ ప్రాయము రాగనె యందమైన పు
న్నాగముతోడఁ జేర్పఁ దను ♦ నాతిగొ! కాలక్రమంబునన్వనిన్
బాగులునోగులుం గలుగఁ ♦ బాల్పడునెంచదు వీడ

చిత్ర:—

మాలతీ

బాగుగఁ గొమ్మలెల్ల నినుఁ ♦ బట్టి చరించిన వారివర్తనల్

జగ:—[ఒక సరోవరముపైఁ జూపు నిగిడించి] నెచ్చెలీ! ఇటురమ్మిటు ఇటు [అని యామె భుజముపై దన వామనహస్తంబిడి కుడిచేతివ్రేలితోఁ జూపుచు] ఆకొలఁ
కున నొక మలినజంతువు

చ॥ పలుతెగవన్నియల్గులుగు ♦ పద్మములోఁగలతేనెఁ గ్రోలఁగాఁ

దలఁచుచు నప్పులన్తునిగి ♦ తల్లడమందెడిఁ జూడుమో చెలీ!

చిత్ర:—తెలియ కసాధ్య సాధ్యములు ♦ తీపగుదానిని గోరు దుష్ట జీ

వులు పడు పాట్లివే నుమి ప్ర ♦ పుల్లనవాబ్జముఖి! సఖి! ధరన్

జగః—[మెల్లఁగ వేటొక యెడఁకుఁబోయి] ంగారవచోమణీ? ధీమణీ? భామా
మణీ? జంజుమ్మని మారుటంకార యుంకా మున

ఉ॥ కాంచితే యెల్ల తావులను ♦ గల్లు పదార్థము తస్కరించుచున్
గాంచనగౌరవంబు సరి ♦ గాంచఁగ జాలని యీ మలివ్లుచున్

చిత్రః—మించును మించుమేనుగల ♦ మెల్తుక మెప్పులఁ బొందునట్టి యీ
కాంచనగౌరవంబతఁడు ♦ గాంచఁగ నెంచిన చేటు మూడెడున్

జగః—(మఱియొక చోటునకుఁ దీసికొని యేగి పైనఁ జూచుచు) ఆహాహా? ఆప
లుగాకు లెట్లు కక్షవహించి పోరెడినో యందరసితివా?

హిందూస్థానీబేహాగ్ రాగముః ఆది తాళము.

ఓ మీననేత్ర యొక ♦ మీనునకై తమ ♦ మేనులు తొఱగను
బూని యుండె ర ♦ క్తాననములఁ గను ♦ మానని పోరలుకన్

చిత్రః—బళి! బళి! కనుఁగొంటిని.

జగః—తుదకేమైనదో యెఱుంగుదువా యా విసారము?

తెలిపెదఁ జెలి కొలఁకునఁగనవే ♦ యలలను జలములు చలింపవే

చిత్రః—అవునవునరసితి నతివా ♦ యదిగొ నదిగొ నచ్చో మగునా

జగః—ఆ వనముఁ జొచ్చె సూ ♦ వాలుగంటి యా ♦ పలుగాకుల పెను

బారి తొలఁగి వే ♦ బాములు పడిపడి ♦ ప్రాణములు వడంకన్

చిత్రః—జౌను విసారమగుపడమి నిప్పుడు చూడు మాపలుగాకులు దీనానములఁ
బోరాటము మాని యాదారిని బోయెడిని.

జగః—తీవఁబోణీ! ఈవింతనరయుము ఈలత తన చెంత నున్న యా లతామతల్లికను
తనవంటి తీగ యని తెలియక యెట్లు దానిఁ బెనఁగొనుచున్నదో!

చిత్రః—లతాంగీ! ఐన దానికేమి వెల్లియబ్బె. దానితోనఁ దాను నా పున్నాగము
నలముకొని శోభిల్లుచుండెను.

జగః—ఆఁగుమాఁగుము; యాకడనేదియో కంఠస్వరము విన నయ్యెడిని.

చిత్రః—[చెవి యొగ్గి విని] జగన్మోహినీ? అది మన మంజువాణి కంఠము గాదా?

[మంజువాణి పాడుచుఁ బ్రవేశించుచున్నది.]

నవరోజు రాగము: ఏక తాళము:

ఆహా! ననంబు మేల్ ♦ లతలతో మెండుగా ♦ సొగసుగ నుండెఁగా
పొలతుల రండు గా ♦ ధా-నంద-మొంద-నిందు-నని పిలచెడు
ధ్వనిఁ-బనుపుచు
కీర శారికలతోడన్ ♦ బూవుతావులతోడన్ ♦ తేనెసోనల తోడన్
వాతగీతములతోడన్-సొంపు-పెంపు-నింపు చుండె

చిత్ర:—[మంజువాణి కెదురేగి] చెలీ! ఏమింత యాలస్యము?

మంజు:—ఇప్పటికి తీరుబడి యైనదే

చిత్ర:—అటులా? దాని కేమి గాని మంజువాణి? నేడేమియో కాని మన సఖి జగ
స్మాహినిమునుపటివ లెఁగాక చింతచేనున్నట్టులా మె ముఖము సూచించుచున్నది.

మంజు:—ఏమికారణమై యుండునో రమ్మ మనము త్వరలో దానిఁగనుగొందము
[అని నడచి వచ్చుచు నుందురు]

జగ:—[తనలో] ఆహా! ఆమారసుందరవిగ్రహుఁడు నాకు లభించునా? నాయట్టి
యభాగ్యురాలిని గోరునా? ఇట్టి కలలోఁగన్న పురుషునకై యేను బరితపించు
ట యుచితమా? అట్టివాఁడీ భువి నిక్కంబుగా నుండునా? ఒకవేళ యుండినను
ఆతండే కులజుండై యుండునో? మనోహరమగు మేడికాయంగనియుఁ దావి
లేని పూవుంగనియు భ్రమించుట వెట్టితనము గాదా? రూపంబునుంబోలి గుణం
బులుండునా? ఇది తెలియకయ నే నెట్లు వరింతును?

చిత్ర:—మంజు:—(జగస్మాహినిని సమీపింతురు)

జగ:—నెచ్చెలులారా? మన మీ ఛాయాద్రుమము కడ నింత విశ్రమింతమా?

చిత్ర:—మంజు:—ఆ అట్లే యొనర్తుము. [అని మువ్వురు కూర్చుందురు]

చిత్ర:—[కొంత యాఁగి] ప్రియసఖీ! నామనంబు నొక సంశయము బాధింపుచు
న్నది. అయ్యది నిన్నడిగి తీర్చుకొన వచ్చునా?

జగ:—ఏమది?

చిత్ర:—నేడేమియో కాని నీముఖంబున వెల్లందనంబు తోచుచున్నది. వనవిహారం
బొకింత యొనర్చినను నీమనంబున నలజడి యుపశ మిల్లినట్లు తోచదు. కార
ణ మేమై యుండును?

మంజు:—ఔనాను చిత్రరేఖా? బాగుగా గ్రహించితివి. నాకును నేడేపె వద నంబారయ నట్లే కాన్పించెను.

జగ:—అంగసలారా! నన్ను హాస్యమాడు తలంపున నిట్లు పుక్కుచుంటిరే గాని నాకేమి చింత?

చిత్ర:—చింతయే లేకున్న నీకుట్లుండుటకుఁ గారణమేమి? మఱియును బ్రతిదినము దేదీప్యమానమై వెలుంగు నీ ముఖచంద్రుఁడు నేడు దుఃఖజలముజ్వాలంబుల మాటువడి యున్నట్లేరికి తెల్లముగాదు?

జగ:—[ఊరకుండును]

మంజు:—కాంతామణీ! ఏకోదరల వలె మెలఁగు నీ యనుఁగు జెలుల యొద్దనా నీ దాఁపరికము? ఇష్టసఖులకొకానొకపట్టున నేదైనైన విపత్తు సంభవించిన నయ్యది తోడిచెలులచేఁ దీటునని యెఱుంగవా? వేరెవ్వరికైన నీగుట్టు బయ ల్పుత్తుమనియా నీ యుద్దేశము?

జగ:—అట్లేన్న టికినిఁ గాదు.

చిత్ర:—కానిచో నిక నీ దాఁచుట లెందుకు?

జగ:—ఇందు దాఁచుట కేమున్నది? మీకును నాకోరిక దీర్చుట దుర్లభమే.

చిత్ర:—మమ్ముల నడిగి తెలసికొనకయ మా కసాధ్యమని నీవెట్లెఱుఁగుదువు! మా చేతనైనంత వట్టు నీకోరిక నీదేర్పఁ బ్రయత్నింతుము. వేగిరము వాక్రవ్యము.

జగ:—నన్నింతగా బలవంత వెట్టుచుంటివి కావునఁ దెల్పెద వినుము

ఉ॥ నిక్కము దాఁపనేల నిక ♦ నీరజనేత్రహా! నిన్నరాత్రి నేఁ

జక్కెరవింటినాయకు వ ♦ సంతజయంతులఁ జందమామనున్

జక్కదనంబునందుఁ దన ♦ సాటికిఁ దేరఁగనీనివాని నా

చెక్కిలి నెక్కి మారసుఖి ♦ చేష్టలు సల్పినవానిఁ గంటినే

చిత్ర:—కాంతామణీ! ఇంత మాత్రమునకై నీకింత వగపేల? నీవు చూచిన మోహ నాకారుని రూపంబు లిఖియింపఁగలవా?

జగ:—అయ్యో తియ్యఁబోణీ! నేనెట్లు వ్రాయఁగలను. ఎన్నడుఁ బరపురుషులఁ గన్నైన నెత్తి చూడని నన్నా నవమోహనుఁడు తమకంబునఁ దరిఁజేర్చుతఱి ము రువునఁ బరవశనై యొడలెఱుఁగక లజ్జాభయంబు లాక్రమింపఁ బూర్తిగఁగన్నైన విప్పి చూడవైతి.

మంజు:—అట్లేనఁ గష్టమే కదా! చెలీ! నిక్కముగ నిన్నా మదనసుందరవిగ్ర
హుండు మారుపోరున ముంచెననియే యెంచి యుబ్బితివి కాబోలు [అని చిలు
నగవునఁ గ్రేగఁట నాపెను జూచును]

జగ:—కలికీ! నేఁ దొలుతనే మిరిట్లు హేళన చేయుదురని లజ్జించి చెప్పనైతి.
అట్టి యెడ నన్ను నిగ్బంధించి యిట్లాడుచుంటిరి [నిట్టూర్పు విడచి] అయ్యో!
మిమ్మననేల? నన్నేయనుకొనవలె లేకున్న

ఉ॥ అందని మ్రానిపండ్లకొఱ ♦ కట్టును జాచెడు వెట్టి పూలె నేఁ
బొందఁగ నెంతఁగా యతనిఁ ♦ బొల్పుగ నింతటి ముగ్ధులుందురే
సుందరుఁడంగ నాజనప్ర ♦ సూనశరుండయ్యె నన్ను గోరునే
ముందటిబామునందతని ♦ మోవికి పూజలొనర్పకుండినన్

ఓయువతులారా! వేయి యేల? ఆ నవయువతీభావజుడే తుత్రియుడై
నన్ను వరింపనిచో ఖడ్గరజ్జువిషానలోదకంబులఁ బ్రాణంబులనైన వోనాడు దానఁ
గాని యన్యునిఁ గోర [అని విచారించును]

చిత్ర:—ఉ॥ చింతిలకమ్మ నీవిటులు ♦ చిత్తవికారము పొందకమ్మ
మంజు:—

వంతను వీడుచుమ్మ బల ♦ వంతము ప్రాణము వీడకమ్మ
చిత్ర:—

యింతటి మాత్రనే సమసె ♦ దే యిఁకఁజాలును జాలు దైవ మా
కాంతునకై సృజింప నినుఁ ♦ గాక మరొక్కరిఁ బెండ్లియాడునే!

దీనికేమి కాని నే మెక్క యుపాయము దెల్పెద దానిని జేయుదమా?

జగ:—అది యేది?

చిత్ర:—నావలయు రీతి నీ భూలోక రాజశేఖరుల చిత్రపటంబులు వ్రాసి చూ
పెద. నీ యందగాఁడందున నుండునేమో చూడుము.

మంజు:—సుదతీ! ఇది మంచి యుక్తియే.

జగ:—మేలు మేలల్లే యొనర్పుము [ఒక్కొంత సంశోషమును జూపును]

చిత్ర:—సరే యిటు చూడుము [చిత్రపటకంబుల నొక్కొక్కటిఁ జూపుచు]

సీ॥ ఇతఁడు ఘూర్జరప్రభు ♦ వింతిరో యితనినా ♦ యీవు గన్గెంటివి

జగః—[మాచి పెదవి విరచి] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్రః—ఇతఁడు మాళవనాథుఁ ♦ డింతిరో యితనినా ♦ యీవు గన్గెంటివి

జగః—[అనీష్టమును నూచించుచు] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్రః—ఇతఁడు విదర్భరా ♦ జింతిరో యితనినా ♦ యీవు గన్గెంటివి

జగః—[అసూయతో] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్రః—ఇతఁడు వంగ పభు ♦ వింతిరో యితనినా ♦ యీవు గన్గెంటివి

జగః—[పెడమొగమున] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్రః—ఇతఁడ యోధ్యకునాథుఁ ♦ డింతిరో యితనినా ♦ యీవు గన్గెంటివి

జగః—[ఆకసముం గనుంగొనుచు] ఇతఁడు కాఁడె

చిత్రః—ఇతఁడు నేపాళరా ♦ జింతిరో యితనినా ♦ యీవు గన్గెంటివి

జగః—[నేల జూచుచు] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్రః—ఇతఁడు కాశ్మీరరా ♦ జింతిరో యితనినా ♦ యీవు గన్గెంటివి

జగః—[చేయి నూపుచు] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్రః—[తనలో] ఆహా! వీరెవ్వరు కారని వచియించుచున్నదే ఇతఁడు మానవ
రాజో దేవరాజో కదా? ఐన నాయెఱింగిన వీరలఁగూడ చూపెద

చిత్రః—ఆ॥ వె॥ ఇతఁడు సింధునాథుఁ ♦ డింతిరో యితనినా

యీవు గనుఁగొనినది

జగః—[నిట్టూర్పు విడచి చెక్కిటఁ జేయిజేర్చి] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

మంజుః—బాగు బాగు వీర లెవ్వరుఁ గాకున్నచో వేఱుగ నీకొఱ కాతని సృజింప
వలెనని తోఁచెడిని

చిత్రః—వారిరుహాక్షీ? వేఱెవ్వరు నాయెఱింగినంతవఱకు లేరు. ఈ కడ వానిం
జూడుము

ఇతఁడు మన యధిపతి ♦ యింతిరో యితనినా

యీవు గనుఁగొనినది

జగ :—[సంతోషాతిశయమున దేహము గడువొడువ] ♦ ఇతఁడె యితఁడె

(నక్షత్రమునఁ బటము నేర్చుకొని యదేపనిగఁ జూచుచు నానందబాష్పములనించును

మంజు:—అమ్మయ్య యిప్పటికైన మా యలబడి యుపశమించె నంతె చాలును. ఏ యొక్కసారి నీ చిత్తచోరుని ననుఁ జూడనిమ్ము. ఇదివఁకాతని నేను చెప్ప వినుటయే కాని చూచి యులుఁగను

జగ:—[పటము నిచ్చును]

మంజు:—(చూచి) మేల్ మేలంగనా? ని పుణ్యచశమున నీతఁడు నీ కంటఁబడియె. ఇతనితో నిఁకఁ గాలంబు గడపుచు మమ్ము నీ క్రేఁగంటనైనఁ జూడవు కాబోలు! ఒడిని బుడుత నిడుకొని పుడమిసంతయు వెదకినట్లీతని కొఱకెన్ని యవస్థలు పడితిమే? ఎంత కాంతివంతుని వరించితివే!

చిత్ర:—లేక సామాన్యపురుషుఁ గోరెననుకొంటివా యేమి? చూడుమీ సోగసీ చూసీ యెయారము

మ॥ తెలిజో తన్నల్దొలుకాడు మోముశశిస ♦ తీర్తిఁబ్రశంసించుఁగా చలునల్ల మ్ము సుభావ్రాదంబులఁ గటా ♦ తుంబుల్ ప్రశంసించుఁగా చెలువునైర్యముశౌర్యమున్ హృదిప్రశం ♦ శించున్ హూయల్ విరారరా

జిలు వీనిం గెలువం గలారెవరు రా ♦ జీవాక్షియే నూ సఖి

చెలియా! నీవు జన్మసాఫల్యమును బొందితి విఁక నీకేమి కావలయు!

జగ:—అయ్యో నెచ్చెలులారా? మీరు నన్నిట్లుపి చూచుచుంటిరేకాని యీవద నవిజితసోమునిం గలియు సంతటి భాగ్యవంతురాలనా? ఈ పురుషసింహుఁడు నన్ను వరించునా?

చిత్ర:—ఇవి యేటి మాటలు

శే॥గీ॥ అతివ నినుఁ జూడ మఱానుల ♦ కైన వలపు

జననమగుటలు సిక్కుమీ ♦ యినుఁడ దెట్లు

వలనఁ డీరేడు జగములఁ ♦ బొలలి నీదు

కాలిగోటికి నరివారు ♦ గానరారు

జగ:—ప్రియసఖీ! ఇది నిశ్చయముగ సతిశయోక్తి సుమీ?

చిత్ర:—నీవట్లుచుకొనెదవుగాని యిందెంతమాత్ర మతిశయోక్తిలేదు. నీవెట్లా సుం దరగుణరత్నాకరుని జూచి వలపునఁ బొక్కుచుంటివో యట్లే యాతఁడును నిన్నొక్కసారి క్రేగంట సరసె నేని మారాగ్నిదందహ్యమానమానసుండు గా వుండునా?

సుంజు:—నెచ్చెలీ! అదియూఁ గాక నీ గుణరత్నాకరుఁడు కొలది కాలంబు క్రింద టనే రాజ్యగురంగుఁడయ్యె. వలపన్న నిదివర కెట్టిదియో యెఱుఁగని నన వయస్కుఁడు

జగ:—మీమాటల మూలమున నీతఁడు సుగుణుఁడనియుఁ దేట తెల్లమాయె. కాని నేనీ మానినీనవమన్మథు వరించినట్లు మాత్రంఁది కెట్లు తెలియును. నేనెట్లు విను పింతును.

చం॥ తనువున భూమిపై వరలు ♦ దర్పకుస న్ముఖహాససోమునిన్
ధనమున యక్షరాట్టునిఁ బ్ర ♦ తాపమునందాన విష్ణుమూర్తిభూ
జనముల నెల్లఁ బ్రేమఁగను ♦ చారుమనోహరు మేరుధీరునిన్
జనకున కేను గోరుట య ♦ సమృతమో మఱి సమృతంబూ హా

ఇంత వరకేమి కతంబుననో నాకుద్వాహంబు గావింప కున్నవాఁడు నా మూలంబుననే నాయనగారి రాజ్యంబు వోయెననియుఁ గడునిడుమలుబడి యడలు ననియుఁ బుడమిజనులు పల్కవిందు. అది యెంత నిశ్చయమో కారణమేమియో యేనెఱుంగ. కాంతామణులారా! నాయందనుగ్రహమున మీరెఱింగిన నాకాయు దంతం బెఱింగింపఁ గోరెద

సుంజు:—అది యేమో నిక్కము మేము నెఱుంగము. కాని నీజననకాలగ్నములు నీకనుగుణములుగ లేవట. అందుననే నీజననమయిన యనతికాలమున నీజనని పరలోకప్రాప్తిఁజెందెనట. ఇంక నేమేమో వినియుంటిమి కాని చెప్పనోరా డకున్నది. కాబోవు దానికై వగవనేల? కాఁగలది కాక మానదు కదా?

చిత్ర:—చెలీ! ఈపె వచించినట్లు గతాగతంబులకై చింతిల్లుట వెఱ్ఱితనము. వాని కై వగవక ధైర్యమానసురాలవై యనాధలను సాకెడి రమామనోహరు సుంది రపాదారవిందములు డెందంబునం బాదుకొల్పి యేయగుంబులు నినుం బొంద కుండ నిరతంబు స్మరియింపుచుండుము.

జగ:—ఎన్నెన్ని జన్మంబులఁజేసిన కర్మంబో యీ పుట్టువున ఫలింపనున్నప్పు డెవ్వ రు మాత్ర మేమి యొనరుపఁ గలరు. అయినను

ఉ॥ మానము గాచుకొంచు నలుఁగఁగఁగఁగా దెప్పుర్వమా
జానకియు న్నదాలసయుఁ జగద్రమతీనతి యాజ్ఞ సేనియున్
దానవవైరిసత్కృప సతంబును బ్రోవఁగఁ బడ్డ వారహః
యేను నదే విధిన్ హరినిఁ నేమర కెప్పుడుఁ గొల్చెదన్ మదిన్

ఈ సతీమణులెల్లరు నా కీ కష్టకానకము గడువఁ బక్షివాహనుని పాదపద్మ
సేవ యను దారిన్గొఁఱిండుచుండ నీ వెఱుపేల? సుందరీమణిలాగా? సాయనిసమయ
మయిన దిశ మనము మన మందిగముల కనుగుదము రంగు

చిత్రః—మంజుః—అట్ల నే

[మువ్వయ నిష్క్రమింతురు]

తెగ వ్రాలును

ప్రథమాంకము: తృతీయ రంగము.

[ప్రవేశము: జోగియుఁ, బ్రచ్చన్న వేషమున జయంతుఁడును]

హిందూస్థానీ బేహగ్ రాగము: రూపక తాళము:

జోగి:—బల్లీ-యీనా-మనం-బానంద ♦ వార్ధిలో-మునింగెఁగా ॥బల్లీ॥
యిలా-పతిన్-నాతో నీ యింటి ♦ కేను గొని యేతేరఁగా ॥బల్లీ॥
బే, ♦ విలాసవిమలప్రతీతనుతగాత్రన్ ♦ మిళిందవేణినుత్పల
మనోహర విశాలనేత్రన్, ♦ గలంచి చూడఁ బదునాలుగులో-క ♦
ములందు నెందు

నెన లేని మా ♦ నిసీరత్న ♦ మును వే తిల-కిం-పను బల్లీ ॥బల్లీ॥

దేవా? అల్లదె యా గజగామిని నివాసస్థానము [చూపుచున్నాడు]

జయం:—[తనలో] ఈవచనంబుననే ణిని సంతోషము వెల్లివిరిసి వైకి పొంగనా
రంభించినది. అన్నా? ఇక నాకన్నెలమిన్నఁ గనుగొన్న నెటులుండునా?

జయం:—

కల్యాణి రాగము: రూపక తాళము.

తొందిరను ♦ జెందబోకు ♦ జెందనూ—యిందు

ఇందుముఖ నా ♦ కందెనుగా ♦ పొందననుచుచు 1

కొంచనాంగిని ♦ గాంచగానే ♦ కొంచమైనను

జంచలించి వల వట్టెన ♦ వంచనను బొందెదవు 2

అంచయూన ♦ సంచరించ ♦ బొంచి చూడుమీ

ఇంచు బిలుకాడు ♦ వంచెడు ♦ పంచశరముల పాలుగాకి 3

[ఇర్వురు నడచుచు జగనూ హినీనివాసస్థానమును సమీపింతురు]

హిందుస్థానీతో రాగము: ఆది తాళము:

జోగి:—ఓరె మొసంగుము మాతా-మాతా.ఓరె

ఆటును బ్రాణము ♦ లారగింపను నే—

॥ నోరె ॥

కూరిని మిరగ ♦ గూరల తోడ నా

హారమొసంగ జో ♦ హారులొసంగెద—

॥ నోరె ॥

త :—[అని కేకవైవ జగన్మోహిని చేత నన్నముతో బ్రవేశించి నందిని బట్టిన జోగికిడి పోవుచున్నది.]

జయం:—[విస్మయమునఁ దనలో]

హిందుస్థానీ భైరవిరాగము: త్రిశ్రజాతి ఏకతాళము:

ఏరీరేడు లోకముల ♦ నారిఁ గేరు ♦ చారునుకుమా రాంగనల్ ॥ ఏ ॥

సన్నుతాంగి మోము ♦ పున్నమచంద్రుని ♦ పన్నెలు తగ్గించుగా-
హాయ్-హాయ్ 1

చేడెకన్నులు ♦ చేరలకు మించి తొగ ♦ లీడు రావని పించుగా-

బభిరా 2

కీరవాణి ♦ కెమ్మోవి ♦ కెంపుచక్కెరల ♦ నీరసములఁ జేయుగా-
వహ్య- 3తొల్కారు మెరుగును ♦ గల్కిదేహము చాల ♦ చుల్కన చేయు
చుండె-మేల్-మేల్ 4

జయం:—(ప్రకాశముగా) ఓయీ! నేనీ నాకీరత్నంబును జూర్తిగఁ జూడనైతి
మగలరప్పింమట శేడైన నుపాయ మున్నదా?

జోగి:—చిత్తము మహారాజా! లేకేమి. ఇదిగో రప్పించెదఁ జూడుఁడు [ప్రకాశ
ముగా] అమ్మా-నేఁడు నాతోఁగూడ నొక మహనీయుఁడు వచ్చియుండె. తల్లి

జయం:—[లోలోన] మహమా! తొందరఁ జెందకుము. హస్తంబులాకా! ఆతడు
ణియనుగ్రహమునకుఁ జూగినంతనె మీకు కీనత కాదు సుడి: దేహమా! జల
దరిల్లక దృఢముగ నుండుము.

జగ:—(తిరుగఁ బ్రవేశించి జయంతుని సంచినన్నమిడి చనును)

జయం:—(తనలో) వహ్వో! ధన్యుడనైతి. నన్నబోలు పుణ్యాలెవరు

చ॥ బళి!బళి!పూర్వజన్మమున ♦ భాగ్యము లేమియొనర్చియుండెనో
తళుకు తళుక్కున నైరయు ♦ తన్నిని గాంచఁగనాదునేత్రముల్
ఇంతవర కదృష్టవంతుడనే యింక సందేహ మేలన

చెలి యింక నీదు సొమ్మనుచు ♦ జెప్ప వినంగ మదీయ శ్రోత్రముల్
కలికిని బ్రక్కజేర్చుటకు ♦ గాత్రముచేసెనె లేదో పుణ్యము

(ప్రకాశముగా) యోగి-వర్యా నీకుఁ బ్రత్యుపకార మే నేమి యొనర్తును.

జోగి:—దేవా! మీపరిపూర్ణ కటాక్షముండిన సంశే చాలును. నాకొఱతవాసెనే
వీడ్కొనియెద.

జయం:—మంచిదీ యన్నమును వస్త్రములను దీసికొని పొమ్ము [ఇచ్చును]

శంకరాభరణ రాగము: ఆది తాళము.

జోగి:—ధన్యుడ-ధన్యుడ-ధన్యుడనో ♦ మాన్యచరిత ♦ మన్నింపు
మిక

గన్నుల కామోదము గూర్ప ♦ వన్నెమిటారిని జూపుటచే

కన్నెల-మిన్నను-గైకొననో ♦ మన్నుతేడ!మీకార్యమెగా

ఎన్నఁగ నాకొద వాసెఁగదా ♦ మన్నిలయంబునకే గెదఁగా

ధీవరా! శైలపు (అని జోగి నిష్క్రమించును)

జయం:—[కొంత దూరము నడచి]

చ॥ పడతుక హస్తపద్మముల, బంగరుపల్కెము దాల్చి నూత్నమా
నడుమసియాడ మత్తకిరి, నాగను గజ్జెలు పైడిహంసక
మ్ములు గలు గల్లు గల్లు మని, మ్రోయఁ గనుల్గనలేని దేహచం
చల చలియింప నన్న మిడఁ జక్కన వచ్చిన రమ్య మెన్నెదన్
జౌకారా! ఆరుచిరాకారమునా యెడంద నెడఁబాయదు కదా!

బలిరా! ఆతొలుకారు మెఱుఁగును బోలి మెఱయు నాసురుచిరాంగి తన
యంగసౌష్ఠవలావణ్యాతిశయంబు లొరులకంటఁ బడకుంటున్న నై మేలివస్త్రంబుల
చూటు వెట్టి మాటు మూలల సంచరించు చుండె గదా

క॥ ఆ రమణీమణి మారుని

యారవ సాయక మటంచు, నాత్మఁ దలఁతుఁగొ

యశార యటు గాక యుండిన

నా రమణీయత విలాస, మమరునె యెందున్

ఉ॥ ఆ యబలామణి న్గదిసి, యంగజసంగరరంగమందునన్
హా యని మోదముం గనని, యాతని పూరుషజన్తమేలొకో
ప్రాయమదేలొకో యధిక, రాజ్యములేలొకొ భాగ్యమేలొకో
తోయజగంధులేలొకొ కు, శూహలమేలొకొ కీర్తియేలొకో
వేయేల! రేపకడ నాపె జనకు డగ్గరి నా రాజ్య సర్వస్వంబు లొసంగియైన నే
నా దివ్యసౌదామినీగాత్రిం బరిణయ మాడువాడ

[పోవుచున్నాఁడు. యవనిక దిగజారును]

, ఇది ప్రథమాంకము

శ్రీ

శ్రీరామార్పణచుస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

ద్వితీయాంకము:—ప్రథమరంగము.

స్థలము:—పాంచాలమున నొక వీధి.

[ఒక ప్రక్కనుండి సుబ్బావధాని పాడుచుఁ బ్రవేశించును.]

ఆనందభైరవి రాగము. ఏకతాళము.

జౌరా! అవుర! పొగడ-నేరికి తరమగు నీధరపై హాయ్ హాయ్
ఆ గారెల-బూరెల-సౌరు-హా!-హాయ్!-హాయ్!- - - గారెల 1
బళిర!-యప్పల రుచి-ఆహా!-యప్పల శుచి-తలఁపునకే వ
చ్చుఁగా-హాయ్!-హాయ్!-తలఁపునకే వచ్చుఁగా

మఱియు-వడల-నామ-వడల-పెద్ద-యట్ల-నొ-బ్బట్ల-ప్రశం - శింప
నింతయైన-వాణీకాంతునకె యలవిగాదు 2

జౌరా! విన్నవాడినే నోరూట లూరించు నా యన్నాడలు తిన్నవాని న
న్నారకుండ నిచ్చునా?

ఉ॥ ఎక్కడి కూరగాయలొ మఁ తెక్కడి పప్పులు నూరుగాయలొ
ఎక్కడి వంటలక్కలొ బఁగీ! బళి! వారల చేయి చల్లగాఁ
జక్కఁగ శుద్ధిజేసి భువిఁ సంతస మందఁగ విస్తరియైలిన్

జక్కని పాయసాన్నమిరుఁ చేతుల జుట్టఁగ నుంచి నారహా!

వెంకావధాని:—[మఱియొకప్రక్కనుండి ప్రవేశించి] ఏమిరో! సుధాహ్వాము
భోజనంబు లింకను మరపునకు రాకుండెనా యేమి?

సుబ్బా:—కాదటరా? మఱి, ఆపప్పు, ఆనెయ్యి, ఆమూరలు [ఏవ్ అని త్రేణిచి]
ఆహా! ఏమి వంట! ఏమి రుచి! ఏమి దాతృత్వము!

వెం:—మఱి యీసాయంకాల మైదుగంటలకే బంతియే యెట్లు తినెదవు మఱి?

సుబ్బా:—అయిదుగంటలకైన నేమిరా? ఆమామిడి, పనస, యరటి, నారింజ ఫలా
క్షుల్లతో నిండియుండు విస్తరికడఁ జేరుసరికి కడుపువెలితి యివ్వక యుండునా?

వెం:—అదియే గాక మరల మనము భక్తున్న పచ్చనవి యా యేమిటి? అజ
యంతజగ న్మోహినీలు కారడవుల నిడుమలు పడ నడచు వారలు కారే

సుబ్బా:—ఓహూ! అప్పుడే యిదేమి విపరీతమురా? ఇదెక్కడి న్యాయమురా?
మనము పుట్టి పెరిగి యీ యిలాతలమున నిట్టి యన్యాయము కని కని యెఱుఁగు
దుమురా?

వెం:—ఏమి?

సుబ్బా:—

చం॥ పరుఁడెవఁడై నఁజేయుటకుఁ బాల్పడుఁగాకదిగానితండ్రి యి

సరణిని : గూతుఁ బొమ్మనిన సంగతి వింటిమె కంటిమె కటా!

వెం:—ఎఱుఁగక పల్కెదేల యిటు లేమియుఁ గారణ ముండకుండునే

సరసిజజన్ముడీ విధము చాసకు వ్రాసినఁ దప్పునే నఖా

సుబ్బా:—[కోపముతో] ఛీ-నీ వెన్ని యన్న ననుము దుష్టాత్ముల కిది బీ వీరు
బంధువు లిది సత్య మిది యసత్య మిది న్యాయ మిది యన్యాయ మను లంఘం
డదు గదా? కీర్తి నపకీర్తి న్నైఁ దలంపక విత్తమునకై యొకరిఁ దత్తర పెట్టిన
నాయుసురూపక పోవునని కాబోలు వీరి యూహ. చూడు మెన్నెన్ని జన
ము లెత్తినను సరే యా యబల యేడ్పితని మాత్రము కట్టి కుడుపక పోదు సుమీ
పాపము!

తే॥గీ॥ తల్లి కఱవయ్యె సోదరి తలఁప నున్న

యన్నదమ్ములా యంతకు మున్నె లేరు

వెనుక దఱుఁడు లేడు నూ జనకుఁడొకఁడె

యట్టి యొకఁడె బాపమునకుఁ గట్టె నెడిని

వెం:—ఇంతకు నీ యుద్దేశ మేమని?

సుబ్బా:—ఏమనియా? ఇంతవరకుఁ గారాబమునఁ జూచుచుండెను గాని యిట్టి
కృత్యమెఱుంగఁడు. పోనీ నవతితల్లిచేసెనేమో యనుకొన నైనఁ గాదు. ఇంకనే
మని యను కొననగు. నిశ్చయముగ నీతనిఁ గొన్ని గ్రహములు ధనమును నెరనిడి
యిట్లు చేయించుచుండెనే కాని వేరుకాదు. ఇతఁడిదివరకెంత సుగుణుఁడని
పించుకొనియె నూ. యిప్పుడంత దుర్గుణాలవాఁడనిపించుకొనుచుండె. తన
పూర్వార్థితకీర్తి కళింఘ నిట్టి తుపనీతము లొనర్చుచుండెను న్నాని నేఱుకాదు

5

ఉ॥ తోడెడఁజేసి విమ్మటను ♦ చోకముతో ముదమందు తల్లినొం
గూడ గొఱంత చేసి యది ♦ కూడను జాలదటంచు నాపెకు
స్వేదకలెల్ల బాపి యతి ♦ వేదనలందున మున్గవ్రాయఁగాఁ
బొడియె మానసంబునను ♦ బాపమటంచుఁ దలంపవే విధి

మిత్రనా? ఒక వేళ విరించి యట్లే వ్రాసెననుకొనుము. పీనికైన రవ్వంత
కరుణ యుండఁ గూడదా? ఆపె ధనాదులను సైతము పుచ్చుకొన పీని మన మెట్లా
స్పె. విన్నంతనే యెట్టి రాతిగుండెనైన నీరు చేయు నీతలంపాతని కేల జనించె?
ఇంతనును మూలము ధనము

మ॥ ఇదియన్యాయమెయిద్దిన్యాయమిదియే ♦ మీకూడునా? కూడదా?
యిదివిన్న న్నగరేమి? బంధువులుగా ♦ రేవీరలం చుక్కివుం
డెదలోన న్దలపోయఁ జాలఁడు గదా ♦ యెంతేని హా! యింతకే
మిదిగో! కారణ మా ధనంబు నుమి నీ ♦ వేలా పల్కె దీరీతిగన్

ఆహా! దురాశ యెట్టివివేకినైన ట్టణములో నవివేకి నొనర్చుఁ గదా!

వెం:—చెలికాఁడా? అది గాదు వినుము. ఈతరుణీమణి కెట్టులైన నిక్కట్లులు
దప్పవు గదా? అట్టి యెడ నీరాజ్యంబును పీరియొద్ద నుండెనేని యేరైన నపహ
రింతురేమో యను భీతిచే నిట్లడిగి వెడల నడిపించుచుండెనని నాయెడఁదఁ ద
లంతు.

సుబ్బా:—అంత దయగల వాఁడైన వారి నావల కంపుటేల? అంత యాశగల వాఁ
డైన నారాజ్యము తానే గ్రహించి వారి నింట నుంచఁ గూడదా?

వెం:—నేఁ జెప్పియుండ లేదా యాపె కొన్ని నాశ్చెచ్చట నుండిన నచ్చటనే
చిక్కులని?

సుబ్బా:—సఖా! ఇడుమలు గుడుచుట నిశ్చయమని యెట్లు తెలియుట?

వెం:—అయ్యో! ఆతని సతీమణి దివికేగుటయు రాజ్యసంపదల కారణమై యి
డుమలు పడుటయుఁ దార్కాణము కాదా?

సుబ్బా:—ఔరా! ఇక నాతని నన్న సేమి ఫలము? ఓదయామయా! పరాత్పర!
రమామనోహరా!

మ॥ ఇది న్యాయంబాకొ? యూరకుండెదవనీ ♦ వేవేళ నిగ్గెల్వ నో
నదయాత్మా! మదిజాలి బొందవయ్యెయా ♦ సాధ్యమణి న పఁగా

వెం:—ఓయీ! నీకుఁ జెప్పిన దంతయుఁ జెవిటిముందు సంకూడినట్లాయె
పద యీపాటికిఁ గట్టిపెట్టి తగవాఁ పల్కంగ నీకితిగ
న్ను దూటన్ వ్రాసినవ్రాతదీయుదుమెనేఁ నున్నీ పుచింతించి రా
[అని తీసికొని పోవును. యవనిక పడును]

ద్వితీయాంకము: ద్వితీయరంగము.

[స్థలము: విక్రమసింహుని యంతఃపురము]

చిత్రరేఖ, మంజువాచి, జగన్మోహిని, తలపట్టి
విచారించు విక్రమసింహుఁడు గానవత్తురు

చిత్ర:—[తోడి చెలితో మెల్లన] చెలియా? మన వెంత యనుకొంటిమో యంత
యు నయ్యె.

మంజు:—అయ్యో! దయమా! ఇంతవర కభిలషించిన రాజాగ్రేశరుఁ బాణిగ్రహణ
మొనర్చె మాచెలి యిడుమలు కడముట్టెనా యని వేయి విధంబులఁ దలపోసి
సంతోష సాగరంబున నోలలాడు మమ్ము నిప్పట్టున నీ విచారపారావారమునఁ
గూలఁ ద్రోసితివా?

చిత్ర:—ఇంతకు దైవజ్ఞుల పల్కు లబద్ధమగునా? [నిట్టూర్పు విడిచి] ఆహా! వేయి
జన్మము లెత్తినను మన కిట్టి సుగుణసౌందర సతీమణి లభించుట సున్న. ఇది మన
పాపపరిపాకంబే [ఇరువురి సంభాషణ మం ద్రమగును]

జగ:—తండ్రీ? ఏల యిట్లు విచారమగున్డవయ్యెదవు? చింత దగ్గియుండుము

విక్ర:—శా॥ హా! నాముద్దులబిడ్డ నీ జనమణిఁ హా! నా జగన్మోహిని
యేనాఁడున్ని నువీడి యుండుటలయోఁ యెంతేనియున్నేరఁగా
యీనాఁడా విధి నిన్ను బాపఁగను నేఁ నీక్షించుచుండన్దటా!
యీ నా ఫలమునందు వ్రాసె నికనేఁ నెట్లుండు నాజీవమా!

జగ:—అయ్యో! జనకా? ఏమిట్లజ్ఞానివలె నాడుచుంటివి? ఒకరిసుఖదుఃఖములకు
వేరొకరు కర్తలు కారు గదా! అదియుఁ గాక

ఉ॥ వంతల ముగ్ధఁ జేయు విధిఁ వ్రాతలవెంతటివారివైనఁ గా
సంతయువ్రాలు దాటఁ దరఁ నూనెకొ

విక్ర:—

అయ్యయ్యె రాజరాజశ్రీ

మంతుని జేతువొక్కక్షణఁ మాత్రన భిక్షుగ భిక్షునష్టే శ్రీ
మంతుని జేతువార! నినుఁ మాటికి మెచ్చుఁగ వచ్చుఁగా విధి

తల్లీ! నీవెన్నియన్న నిన్నెడఁబాసి యుండుటెట్లు కొంత కాల ముద్యాచవన
మున నీవున్నఁ దొట్రుడు నేను నీవు కానలఁ గన్తజాలాన్నదమై కొన్ని యేండులు
గడపెదవని తెలిసియు నెట్లు పరితపింప కుందును.

ఉ॥ అందముగా నెనర్చి సరఁ సాన్నములన్ భుజియింపఁ బెట్టుచున్
సుందరమైన మాటలనుఁ శోకము మానఁగఁ జేయుచున్నదా
ముందాననిల్వ నీవు కడుఁ ముచ్చటలొందెడు నిన్ను బాసి యె
ట్లుండునిఁ కేదిమార్గమయఁ యోమెయిఁ బ్రాణము లెట్లునిల్పుదున్
జగః—తండ్రీ! నీవిట్లు ప్రాణంబులు వోనాడెదనన్న నే నేమి యందు. నా కష్టసము
దాయమునెల్ల భరించి నీశక్తి యున్నంత పర్యంతము నన్న జేపట్టి రక్షించితివి.
నేడో నీతరము దప్పియున్నది. ఈవ్రాత నానుడుట వ్రాసి యున్నది. పోని
మ్మ పూర్వము

ఉ॥ తమ్మెడఁబాయ సౌఖి ములుఁ దారుణకాసల భూములందు క
ష్టమ్ముల నొందు బ్రాపదినిఁ జానకిని న్దమయంతిని స్మితా?
యుమ్మలికంబులం దొలఁపఁ నోపిరె తండ్రులు కాన వీటికిన్
గ్రమ్మట వచ్చుదాఁక నెదఁ తాయినిఁ జేసి స్మరింప మానుమా?

విక్రః—కట్టా! ఎన్నియిడుమలు దరియింపవలసె?

చ॥ ఘనమగు రాజ్యసౌఖ్యములుఁ గాంచనరత్నలసత్కిరీటమున్
జనములు వాయనోర్చితినిఁ జారుమనోహర న్యాయశీల నీ
జననియుఁ బాయనోర్చితినిఁ శత్రులు పాటఁగఁదోల నోర్చితిన్
నినునెడఁ బాసిమాత్ర మింకఁ నేనుసహింపఁగఁ జాలనే సుతా

జగః—నాయనా? సర్వజనాహ్లాదమగు పురుషార్థార్థంబు నెడఁ జేసి బేలవైననే నే
మనఁగల? దైవము త్రిప్పడుల కోర్వక త్రోసివేయుటకు మన వశమా?

విక్రః—నాయనఁగు కుతురా? రాజ్యచు తియకాసను భీతిచేఁ జేయి నేత మీరా
ప్ర్రంబూడఁ బెటుకుకొని మిము వె ల నడువనయ్యె. ఇంతకన్న నెక్కుడు
చుష్కార్య మీ కువలయంబునఁ గని విని యుందుమా?

జగః—తండ్రీ! అల్లదే! కనుంగొనుము? చండకర ప్రభాకరుండు తీక్షణ వీక్షణంబు
లు ప్రసరింప మాని ప్రతీచీవనితలలాటంబున సిందూరతిలకంబు చందంబున
నున్నవాఁడు కాలాతీతంబగుచుండుటచే వేగిరింపవలసి వచ్చె. మున్నెన్నఁడు
నిన్ను వీడి యెఱుంగునైన నిప్పట్టున [అను నగ్ధోక్తిని]

విక్రః—[దుఃఖమాపఁ జాలక]

చ॥ కినుకను బొందకమ్మ ననుఁగించుచుగా మది నెంచకమ్మ నీ
జనకుఁ దలంపకమ్మ యయొఁచచ్చెడినో యని దీర్ఘచింతలో
మునుఁగక యుండుమమ్మకనుఁ మూసుక కాలము పుచ్చుమమ్మనీ
కొనరుతు రేని కష్టములఁ నుక్కివులాయెడ విష్ణుపాదముల్
మనమున నుంచుమమ్మ ధృతిఁ మానముజ్ఞప్తిని బెట్టుమమ్మనా
యనకయి యేడ్వకమ్మనిలఁ యంబు రయంబునఁ జేరుమమ్మమీ
దను త్వర నీకుమారుడగుఁ దఱునితోడఁ దిలోదకంబుల
నైనకొని యిమ్మ

జగః—హా! పితా! అసమాన్యరూపతేజోధీవిలాసపరాక్రమాపేతా! పురుషసింహ
మా! [స్మృతి దప్పును]

విక్రః— నాపయినిఁ గోరికలక విడనాడుమమ్మరో!

జగః—[తేచి] అనఘ యిదేమి నన్నుఁ భువినార్తనుజేతువె వీడిపోదువె
[చరణంబులపై వ్రాటుచున్నది.]

విక్రః—లెమ్మ లెమ్మ నాయమ్మా! నీకు మఱింత దుఃఖభాజనములగు పల్కులను
బేలవును, నిదివర కిట్టి యాపదల నెఱుంగని దానవును గావునఁ జెప్పుచుంటి.

జగః—కనుమిది కష్టసౌఖ్యములుఁ కావడికుండలు గావె కాన నో
జనక యివెన్ని నాశ్చర్యలఁ సౌఖ్యము గాంతువు

విక్రః— ఇంకేటి సౌఖ్యముల్

జగః—అయ్యా? నీవే యిట్లన్న
వెనుక నింకేరు మాకు

విక్రః— అరయఁ బేలవు దైవమె సాయ మింకనున్

గొనములప్రోగు సౌఖ్యములు, గూర్చెడినేనుకుమారుడండఁగా
వనసుమునుంగనేల

జగః—

పసి, వారల నెంటిని వీడి పోదువే

విక్రః—[తనలో] కట కటా! నాపుత్రికారత్న మింకను నాపై బాళి వీడకున్నది.
నన్ను నిలువెల్ల దహించు ఈ నా లోని కష్టమెఱుంగదు. నేనేమో ప్రాణపరి
త్యాగము నిశ్చయించుకొంటినని యనుకొనుచున్నది. హా! హతవిధి! నా నో
టనే యీమెకు నూరడింపు పల్కులు జెప్పింప నుంటివి గదా! [ప్రకాశముగా]
బిడ్డా! భూమిపై బుణ్యముచెల్లకయ యేరును జావనేరరు గదా? దైవ మొసంగిన
యాయువెన్నాళ్లొ యన్నాళ్ళిందవలసినదే. మాధు లెఱిగియుం బలుతె
నఁగుల నొంటికి వచ్చునట్లెల్ల గ్రలుదురు. కొందరెఱుంగమి నాతఁడిట్లుచేసె
నుమీ యందురు. కాని కల్లనిజములు లాభాలాభములు దెలియ నేరరు గదా?

జగః—నాయనా! ఎవ్వరేమనుటకు నీయందక్రమమేమి

విక్రః—ఉ॥ ఆకరమేమి లేదనుచు, నాడుచునుందురుగాదెభూజనుల్

జగః—నిలుకడమీద నిజమంతయుఁ దేటపడును. మఱియు

లోకులూ కాకులూ యనిరి, లోపము లేదటులన్న మాత్రనే
నీవు కలతవడక ధీరమానసుండవై యుండుము.

విక్రః—బిడ్డా?

వ్యాకుల మొందువాడనెకొ, యజ్ఞలెఱుంగమి నాడినంతనే
యాకటివేల్పుఁ బుణ్యమయు, నార్తశరణ్యుని బుణ్యనెంచెదన్

జగః—(తనలో)ఎన్నఁడు లేని నామానసంబున నేడేమియో యాందోళనముద్భవిం
చుచున్నది. ఇక నాతండ్రిని జూచు భాగ్యము నాకున్నదో లేదో

చ॥ ఘనకులజుండు, మేదకుఁడు, కల్లలనాడెడివాఁడుకాఁడు, పా

వనచరితుండు, పెద్దలను, భక్తిని గొల్పెడివాఁడు, బీదల

స్థనికడుప్రీతి నాదరణఁ గాంచెడి వాఁడు, జితేంద్రియుండు, వీ

నిని బెనుబామునుండి త్వర నిర్జరులార? విముక్తుఁడేయరే!

[ప్రకాశముగా] తండ్రి? మంత్రి భటవర్గంబుతోఁ దమ ప్రయాణంబు దెల్ప
నేగిన మన్మథాహరుండుడేరు సమయమయ్యె. వేయేండ్లు చింతించినను వారి

జాసనుని వ్రాత తప్పింప వారి పీరి వశముగాదు. ఎట్టులో శోక మాపుకొనుము

విక్ర:—ఇట్టి క్రూరకర్మనకేకం జింతయా?

ఉ॥ పున్నమచందమామ సరి, పోలెడు నీ ముఖమందుఁ జూపి యా

వెన్నెలసవ్య వే పరిధి, విల్ల జలావృతమైనకన్నులన్

నెన్నగు కల్వపూల్వగపు, చీకటి పోఁ గృహఁ గేలుదోయి ద్రో

హిన్నను గాఁగిలింపు మిది, యే తుదికొఁగిలి ముద్దుకూతురా॥

[ప్రవేశము: జయంతుఁడు, సుబుద్ధి.]

జయం:—అమాత్య శేఖరా?

ఉ॥ పిన్నటనాటనుండి కడు, ప్రేమను బెంచినువిద్యనిచ్చి నే

మొన్ననురాజ మివ్వఁగను, మోహినిక న్నె నుజూపనయ్యయో!

క్రొన్ననవిల్లు, ల్లలకుఁ, గోల్పడి మామకు సర్వమిచ్చి తా

నెన్నక నాదు వాక్యముల, నేగెనటంచెదనెంచఁ బోకుమా?

సుబు:—ఉ॥ ఏలతలంతునట్లు వను, ధేశ్వర! ఏదెలియంగఁ జాలనే

కేలను నిన్ను నెత్తి తిల, కించుచు సాకిన దాదిగాఁగ నీ

మేలిగుణంబులన్ రవీని, మించెనుతేజము శక్తి యుక్తి నీ

లీలను గన్ప పెట్టెడు ని, లింపుల చెయ్యములెంచుచుంటిఁగా!

జయం:—ఇక నావచనంబులుగా బ్రాహ్మణోత్తముల కెల్లరకు

ఉ॥ ఇంతలు పుట్టె నేటి కయ్యో! యీతని తండ్రి జనాభి నెంతయున్

సొంతపువారిఁ బోలెఁగని, స్వర్గము జేరఁగఁ గుట్టచేతిలో

నంతయు నుంచ నీతఁడవి, యన్నియుఁ బోవిడెనందలంపు మీ

స్వాంతములందు వీడనయి, సాగిలి మ్రొక్కితినంచుఁ దెల్పుమా

అనంతరము

తే॥గీ॥ నన్ను సర్వకాలంబెద, నమ్మి కొల్చు

భృత కోటికి ముదమందు, వీటిజనుల

కెల్లర, రాజు తన కృత్య, మింతయు నెన

దింపఁడని తెల్పి నన్ను తు, మింపుఁ డనుము

మఱియు నీకడసారి పల్కు లాలింపుము సచివాగ్రణీ! అత్యంతానురాగమున
నా జనకు సేవించి యాతఁడు చనిన వెనుక సత వ్రతమునకుఁ గట్టువడి నను శృద్ధి
పొందించి రాజ్యాభిషిక్తుఁ జేసిన యానురాగము యింక నీ నా మామగారి యెడఁ
జూప నామసని

సుయి:—హా! విధి నిన్నే మనవచ్చు [అను స్థోక్తిని]

విక్ర:—నాయనా! మార మకుమార శరీరా!

ఉ॥ నీమము నీడి భ్రాంతతను ♦ నీ ధనరాజ్యములన్ గ్రహించి ని
న్బాములు బెట్టనెంచిన కృ ♦ సారహితుండను, శౌర్యశూన్యుడ
న్బామరుడన్, విపత్నుడను ♦ బాపుడ, హీనుడ, బల్కరింపఁగా
మోమెటుచెల్లు

జయం:—[విస్మయమున] అయ్యయ్యో యివయేటి పూటలు!

మామ మము ♦ ముంతు వె దుఃఖమునన్మరింతగన్

విక్ర:—కట కటా! ఈశ్వరా!

ఉ॥ అల్లుని గూతుఁగీమునకు ♦ నర్మిలిఁ దోడ్కొనివచ్చి సొమ్ములన్
గొల్లలుగా సదా యొసఁగు ♦ కోవిదులు త్తములున్న వారలి
ట్లల్లునిరాజ్యసంపదల ♦ నన్నియుఁగైకొని కానలోనికిన్
బిల్లను గొంచుపొమ్మనిన ♦ వెంగలి మామను గంటిమే భువిన్

జగ:—జనకా? అయ్యది మాయందలి కరుణాతిరేకంబునం గాని ద్వేషంబునం గా
దు కదా?

జయం:—[తనలో] నెచ్చెలీ! నిజము పల్కితివి (మామగారితో) మామా! వికింత
విచారమునకుఁ గారణము మేమరయకుంటిమి.

ముఖారి రాగము: రూపక తాళము.

విక్ర:—హా! ననుబోలు క్రూరులే ♦ రై నను నిఁగలుగువారె ॥ హా! ॥

మ నెద నెట్లు భూతలమున ♦ ననితా ♦ మణితాఁ ♦ జని-మున-

వనముల ♦ వనట్లు-మునుగ ♦ వనము నొసఁగి ♦ పనిచెయ్యు ॥ హా! ॥

జగః—హా! సనుఁగొంత కాలము-సి- ♦ మాససమునమరువదలఁతు॥హా॥

నీ-మనుకొన్న నేమిఫలము ♦ జనకా-జని కా ♦ నన-మున-

ఎసటను ♦ మునుఁగు-మనుచు ♦ వనజ-భవుఁడు ♦ వ్రాఁయఁగ ॥హా॥

చిత్రః—ఁదేరా! కను తండ్రి కడుపుమంట!

జగః—[చెలుల కడ గి] ప్రియసఖులారా? ప్రాణంబు లొక్కటిగ మెలఁగు మి

మ్మెడఁ బాయనయ్యె. విధికృత మలంఘ్యమే గదా! అయినను

అ॥ నె॥ కాన లోన నున్నఁ ♦ గవ్వంబులో నున్న

బట్టణముల నున్నఁ ♦ బల్లె నున్న

మీనవేత్రలార! ♦ మిమ్ము నే మరువను

గాన నాయెడఁ గృప ♦ బూసరమ్మ

హిందూస్థానీ భైరవి రాగముః రూపక తాళము.

చెలులుః—ఓ సఖీ! సఖీ! సఖీ! మము ♦ బాసి పోదువే-యెంత-వంత-

చిత్రః—దోస మేమి ♦ చేసియుండె ♦ గాసి పెట్టఁగా ♦ శ్రీ శా-ర-మే శా-

యిననునన్ జెలిన్-

1.

మంజుః—పూతచరిత ♦ సీతకసం ♦ ప్రీతిఁజూడవా ♦ ధాత-వీత-నయుడ

నైతివా-

2.

జగః—కోరిమున్నె సచ్చసయీ ♦ నేరములకు ♦ నారి-నీరి-దూఱ-మేర

సారిసాక్షిరో-

3.

చిత్రః—ఏరమాధవా ♦ ఏరమాధవా ♦ ఆరియ నెయ్యె ♦ య్యారి-నానిన్

జగః—అహోహా! సఖులారా! ఇది యేమి?

తే॥గీ॥ గురుగాలిలోనను గీప ♦ ముంచి న్నాము

నీ నుహత్యము చూపు మ ♦ నిస విధంబు

సౌలమున బ్రహ్మ వ్రాసిన ♦ వ్రాత తెఱఁగి

మూర వ్రీణితి నడలుట ♦ నారులార!

మరియు మంజువాణీ?

చం॥ అమవసప్రన్నమల్ భువి ర యంబున నచ్చుచు పోవుచుండవే
 కమలదళాక్షి! కస్యములు కాపురముండునె లేక భూజనుల్
 క్రమమును దప్పకుండకల కాళము సౌఖ్యమె కాంచుచుండు
 బ్రమయుచునుంటివైసకీయ మైగలవైమనుబల్కుచుంట్టివో
 మంజు:—చెలీ! నీనింత గాదిక నింత చెప్పము

జంజూటి గాము: ఏక తాళము.

ఏవిధమున నీ వేగినపిమ్మట కనము నిల్పుదుమో
 పావని!-దైవం బీ వసుధను ముమ్మేనిధి నుంచుమోహా!
 చిత్ర:—నిను నెడఁబాసిన నిముసముయుగువశా మనుటయె భారితా
 వనజముఖి!ని న్న నయము గనుఁగొను కను లెఱుఁలుం నెన్ నా
 జగ:—సుధీమణి!లాగా? సర్వ మెఱంగియు నింత యేనా!
 చిత్ర:—నీ॥ శ్రీలెడఁ బాపెనన్ ఇంత లే దింతి నీ

నైడఁ బాయుటకు నింత ముడ్వీసయ్యె
 మంజు:—సింహాంద్రమధ్య! నీ స్నేహంబు నెడఁ జేసె
 గరుణ దైవము నీడి కననుడగుచు
 జగ:—కల్యాణులార! యే కార్యంబు మీరిట్లు
 కనులసేర్వరదలు గారి నెడ్వ

చిత్ర:—భూపాలపుత్ర! నిక భూస్థాన కిచ్చి మీ
 మ్మేగుమచు నటంచు నెఱుంగ మరట!

మంజు:—తే॥గీ॥ న్యామ! నిను డకుంటకు నోమమయ్యె!

జగ:—తోడిసకియల మీము నేడు నీడ నయ్యె

చిత్ర:—మోహనాకార మరియక మోదమున్నె

జగ:—అయ్యో! తడవగుమండ నాకునై కాబోలు నానాథుడెమగు చూచు
 మండె

దీపనాణి! తుమింపు నా నేరములను [అని పోబోవ మంజునాణి]

మంజు:—జగ మోక్షాహినీ! ఈ నా తుదివాక్యములు నాభాషకార్థమై నీమనమునఁ బ్రేరియించుము. సావధానవు కమ్ము

ఉ॥ తానములన్ జపంబుల న్రంతంబుల నెన్ని యొనర్చి యున్న న
ద్దాన శలంబు లేదా ననుభవం బతేయంఘ్రులు నెమ్మనంబునన్
మానక కొల్చుచుండే తన మానము బోవిడకున్న స్వర్గమా
మానినిచేతనుండు విను మా కనుమా జనుమా సుమాంగినో

చిత్ర:—(అకంతిగము చేబట్టి జగ మోక్షాహినీని నిలిపి) మఱియు

ఉ॥ మానమె కల్పభూయమాను మాననె నానికి పెన్ని ధానమున్
మానమె తోపనడయును మానమె రత్న సువర్ణభూషణున్
మానమె నిత్య సూనశ్శయ మానమె యాపదనోర్పుదిట్టియున్
మానమె మోక్ష నాయకము మానమె సర్వము మానినీమణి!

జా:—ప్రియశశులాగా? మీదివ్యోమదేశంబుల నామానసకరందంబుల నెల్లప్పుడు నును భద్రపరిచెద. పోయి వచ్చు

మంజు:—మామా! అట్లుయిండు. మంత్రీ! పోవుచు నుండి

జా:—అయ్యో! నెచ్చెలులాగా! ఇదే మేమయగుచుంటిని [జాను:—జా:—పోదురు]

[అందరు వానైకుల వృష్టి నిగిడించి]

సుఖారి గాగము: మాపక శాశము.

పోవుచుంటికిఁ జేసెన్ పుణ్యాత్మలార! కాన కీరు ॥పో॥

మానవములచెల్లగొం॥పో॥

జీవచ్ఛవంబులుగను జేసి మమ్ము చిడిముడిపడి ॥పో॥

చిత్ర:—హా! సతీషతులార! మా యాసలెల్ల నీకు జేసి

గానిపడి పి కానమరుగ హా! హా! హా! హా! [మూర్ఛ వోవును]

ఇది ద్వితీయాంకము.

శ్రీ
శ్రీరామాగృహమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

తృతీయాంకము: ప్రథమ రంగము.

[స్థలము: శ్రీనగరపుర ప్రాంతమున నున్న సరస్సు. ప్రవేశము: జయం: జగ:]

సింధుకమాచి రాగము: రూపక తాళము.

జయం:—కానోనకా ♦ గాసిపడకా ♦ గా ననుఁ జేకొంటి ♦ కాంతా! || కా||

జగ:—ధన-మును ♦ జన-ముకా నుఖముకా ♦ వేరు జేసి హా! || కా||

అయ్యో! నన్వరించితివా ♦ చయ్యనవెతఁ జిక్కితివా

జయం:—మానినీమణీ! యదెట్లు

జగ:—మానవతిలకా! ఆనలువ నానుదటను వ్రాసె నిట్లు

జయం:—నన్నెటు త్రిప్పు నీదా వ్రాత

జగ:—నన్నుఁ గూడి యుంటు చేత

జయం:—చక్కెరబొమ్మరొ! నమ్మను

జగ:—నిక్కము పల్కితి నింకను ♦ పెక్కు-లేటికి || కా||

ఎన్ని బస్సుముల నున్న నేమి? నిన్ను నాయండ నుండ నిచ్చె నా యండజ
వాహనుండు నాకంతియే చాలు.

జయం:—కలికీ! ఒక్కచోఁ గూర్చుండనీక కొండ బండలం ద్రిప్పుదానాహారమి
ద నశక్తుండనగు నావలని ప్రయోజనమేమి నీకు? చెలియా? అలసినటులుంటి పీ
చెట్టుకడ నింత విశ్రమింతువు గాని రమ్మ (పోయి కాసారముదరినున్న చెట్టు
కిందఁ గూర్చుందురు)

జగ:—మానవాధీశా! సమస్తమామాలాగ్ర మెటింగియు నీవిట్లన్న నే నేమి నుడివెద.
అయో ! అడవనడయాడ నీవు నన్నె నర్పలేదు కాని నేను నిన్నొనర్చితి. దాని
కేమి? హారమలవడఁ జేత నేమియు లేదని విచారింపకుఁడు. నాతండ్రి కడ
నుండి నేఁ గొనివచ్చిన వరహాలలో నింకను గొన్ని వరహాలు నాచే మిగిలియుండె.
ఈనానెములచే నెన్నాళ్ళు పొట్టవోసికొందుమందురా యందుననే సొక్క యు

క్తి దెల్పెద నాలింపుడు. వీని నొని రెపకడ మీరే పట్టణముఁ జొచ్చి మేలైన పట్టుగుడ్డను, సరిగను, ముత్యములను, జిత్రవర్ణములు నిర్మింప వలగుపడెడినుపక రణములను, దెచ్చితిగా నేనుక శృంగార కందుళికను నిర్మింతు. మీర హెచ్చువెలకు దాని నమి మనము కాలము గడపుదము.

జయం: . మానినీతిలకమా వచనాశీతమగు గుణములకుఁబు నాయొద్ద నుండ నా కొక కొఱుగతయుఁ గలుగదు. ఉదయమున నట్ల యొనర్పవచ్చు. నీవొక్కొంత నిదురివిమ్ము.

జగ:—[భూమిపైఁ బరుండి] జీవితేశా! ఆ గూఢమున మేనువంచితినే గాని నాకు నిదుర రాకుండె

జయం:—(తనలో) ఏమి? కనుబడలియున్న యీ పడతికొడలెఱుంగని నిదురనా వలయునే యెందునకు గాదయ్యె? [అలోచించి] ఔను చిత్తము మిగుల తిత్తిరిల్లి మనోవ్యధాయ తమైన గుత్తమాంగి కట్లనే కదా! కాని మ్మాకేకీ సుగోవరి సౌందర్యాదులనైన వర్జించి చిత్తకాంతి యొనర్చెద [ప్రకాశముగా] నుండరీ! యగ్రస్మా గానీ!

ఉ॥ ఆగయుమందు నాడు కలఁ హంసల సొంపును విచ్చుచున్న కల్పాగచయంబు సొంపును మఁ దాళులు పోవుచునున్న చందము స్నరముమీది తళుకులును నిగ్గులు దేరెడు పద్మ పత్రమాల సరజసేత్ర! యేరికి జనింపదు మోదము దీనిఁ జూచినన్
ఆహా! ఏమి యీ సుధాశరచ్చంద్రుని తేజము!

శంకరాభరణ రాగము: ఏక తాళము.

శుంగ భంగ-చయ-ముంగలిగించిని సింగను పట్టెడి నంగనయా
యంగ-జుని-మామ-పొంగు లంగనింపంగ నాతరమే!

నింగి నింగల వాని కాంతులు ముంగ లంగనుపించునుగా॥నా॥

జగ:—[నిదురించును]

జయం:—కాంతా! ఇంత సొబగున్న నేమి?

ఉ॥ జక్కవవైరి లోనలుపు చాయ నశింపఁ గరంబు లాశమై
మిక్కిలి జూపి నీ కళల మ్రింగియు నంతట దృప్తి జెంద కీ
ముక్కెర రూపున న్గదిసి మోవినుధం గడు గ్రోలుచుండెగా

ఇన్ని పాట్లు బడినను

చిక్కెనె నీముఖంబుకళ ♦ చిక్కెనె యాతని లోంగళంకమున్

ప్రేయసీ? [అని పిలువఁ బలుకమి] ఈ మాదవనికి నిద్రపట్టినది. ఇంక నేనె
ప్రమత్తుండనై కాపుండెద (అని జగన్మోహినీని కాగుగఁ దిలకించి) మదిరాక్షీ! నీ
కంతా దురవస్థ వాటిల్లెనే!

సీ॥ కుటీలత నీవగు ♦ కుంతలంబుల సర

తత భావః జంఘ ♦ లంబులంగుఁ

గపచోర్పు నీను న ♦ ఖంబుల యందాను

గాననలుపు నీను ♦ కచములంగుఁ

జాంచ్యమును నీను ♦ చక్రమద్వయమునంగుఁ

పరాంద్యము నీను గ ♦ నునమునంగుఁ

కూన్యసా నడుమున ♦ స్థూలత నీ యురో

జమాలను గట్టిప్రదే ♦ శముల యందంగుఁ

తే॥గీ॥ భాంగ నగుచునపుడు నలు ♦ మోము సాము

నెన్నునాట వ్రాసెఁ గాంబోలు ♦ నెన్నుకున్న

పెక్కులిక్కట్ల నిక్కానఁ ♦ జిక్కి సొక్కి

చొక్కు-నుని లేక క్కునే ♦ యక్క టకట!

మఱియు నెదుట వాడి నుంచుకొని నిను సృజింప మొదలిడిన మనోనమ్మి
నిను యుక్తాయుక్తవివేచనజ్ఞాన మొందుండునా! తన కికాగము నడపించినట్లు
నడచె. తొలిచెడుగు లన్నియు నీరెడ మేలివై నీసౌందర్యమునకు మఱింత వన్నె
దెచ్చె. ఈకట్టకడపటిది మాత్రము నిను పట్టి పల్లార్చుచుండె.

హా! నిర్భాగ్యజయంత! నిన్ను పరిణయమాడి యీ సవభుల్లదాంబుగుహకొ
మలవళాంగి యనుభవించు సౌఖ్యము లివ్వయేనా! ఏమి! మనమా? హరిశ్చంద్ర
రామనలాదు లనుభవింపరా?

ఉ॥ నీ తల నేడు క్రొత్తగఁ జ ♦ నింపగ లేదు జయంత చూడుమీ

నీ తలఁ దన్ను భూవరుల ♦ నేకులు చెందిరి పెక్కుపాల్గు ము

న్నాతని చేతలకా

అని నన్ను గడించు చుంటవా? కౌనదియు నిక్కమే! [అని ప్రవేశము నుద్దేశించి]

విధి! యహా! బహుచిత్రవిచిత్ర నా.

తీతము లయ్య నీదు పెను త్రిప్పుడు తెవ్వరి కెప్పుడో యో!

ఈ మేదిని నేది నిలుకడయో నాకు గోచరము కాక యుండె. కౌనా! నిన్నటి యక్షాధీశతుల్యుని నేడు క్షిప్రాధీశతుల్యు నొనర్చితిన. నా యభ్యాగ్యమున కేమి నా యత్యంత సుగుణశీల, నాయంతఃపురోద్యానమున హృంబిస్తుశయ్యలందల రెళు చాల, యీ లీల, నేల వ్రాల, బాలి మాలి, యెట్టు లీక్షింతు. హా! నాతనా తరసాలకి సలయకోమలాంగి? చేయిడినంతనఁ గిండునడు నిన్నింటినందుఁ గానలందు తెన్నాళ్ళని త్రిప్పుచు నురటఁ జెందిడు. అకటా! ముద్భరము! ముద్భరము! [అని మూర్ఛనోవును]

తెరపడును.

తృతీయాంకము: ద్వితీయ రంగము.

స్థలము: శ్రీనగరపుర గాబవీధి.

[ప్రవేశము. జయంతుఁడు చేత రవికతోఁ బాడుచు]

జేహాగ్ రంగము: నాపక తాళము.

శ్రీనగరపురం ♦ శ్రీనిధులార!-నే నీ రవికను ♦ బూనితొ నమ్మను ||శ్రీ||
వెలగొచ్చుచి మిడి ♦ దలఁపగఁ బోకుండీ-యిలలేద్ది ♦ ఎన్నె
గల రవిక ||శ్రీ||
అనిముత్యములతో ♦ సలరెడిసిదిమి-రాననాసముల ♦ రాణిగడఁగే
యును ||శ్రీ||

ఈయ్యా! ఇచ్చట దీనిగొన నిచ్చగించునాని కానరాదు. రిందు మాగ్గము పట్టెద [అని పోవుచున్నాడు]

[ఔపణివీధి: వైశ్యమందిరము. ధనపాలుని ప్రవేశము.]

ధన:—బలిరా! ఒకసత్వంబు లుడుగక మున్నెముప్పు గడియ ధనము కుప్పలుగ గడగ

సేయుమని గదా పెద్దల పల్కు “ని నపురుష శష్పసమాన” మ్మని యున్నార
కావున నేదో యొక విధమ్మన [అ తలంచుచు నుండ జయంతుని ప్రవేశము]
జయం:—శ్రీనగరపుర ♦ శ్రీనిధులార!—నేనీరవికను ♦ బూనితినమ్మను॥శ్రీ॥
కలుములుగలిగిన ♦ కులకాంతలమది-పలువిధములరం ♦ జలఁ జేసెడినిది
దీనివై చిత్రము ♦ బూనిపోగడచతు-రానన శేషుల ♦ కలవిగాదునుడి

భన:—[జయంతుని స్వరము విని] అయా ! ఏమిటది?

జయం:—ఆరో త్తమా! సరిగతీవపూవుల నలరెడి నీమేలిరవిక నే నమ్మదలంచితి.

భన:—అట్లనా ఏది యిటులిండు. (రవిక నివ్వఁబరీక్షించి కన్నులు నులుముకొను
చుఁ దనలో) అరచే! ఇది నిక్కువముగ ముమ్మాటికి మానవమాత్రనిర్మితంబు
కాదు కాదు కాదు. సురయక్షగరుడకిన్న రకింపురుషులకైన నిట్టి యసమానతే
జోవిలాసరత్న శుక్తిమణిభాసోపమానవర్ణయుతానందదాయకంబగు కంచుకంబు
ను నిర్మించుట కలవిగాదని నొక్కి వక్కాణింప వచ్చు. ఆహాహా! ఏమి
ది? చూడం జూడఁ గన్నులుమిరుమిట్లుకొల్పుతేజఃపుంబము నలుగడలఁ
ముంచుచు నాశ్చర్యాంబుధి నోలలాడంచుచున్నదే! ఇది యెవ్వరచే నిర్మితము?
నీని కెట్లదివచ్చె? [అని జయంతుని జూచి ఈతని ముఖవర్చస్సును సామాన్య
పురుషుఁడు కాడని తెల్పుచున్నది. అ గి చూచెదను [వైకి] అయ్యా! ఇటు
శ్రమింపుఁడు. [రత్నకంబశేషము జూపును జయంతుఁడాసీనుఁడగును] మిమ్ము
జూడ గొప్పకుటుంబములోనివారుగను రాచవారుగను నున్నారు. మీరిట్లు
కాలినడక నేల గ్రుమ్మరుచుంటిగో నేనెటుగవచ్చినా?

జయం:—ఊరుజూ! ఔను

తే॥గీ॥ తారు దలఁచినట్లేధర ♦ ణీరమఃపకు

మారుడను శ్మత్రియుడను నూ

భన:—అట్లనా? మానవోత్తమా? మీకేలుబడికి రాయములు లేక పోయెనా లేక
శత్రుముఖింబునఁ బరాజితులై యేతెంచితిరా?

జయం:—అయ్యా! రాయము లేక గాని యదిరికోడి గాని కాదు

♦ మారుభ్రాత

యేరికెటు లిఖించెనో ♦ వారి నుదుటి

గీర్లలు త్రిప్పకుండునే ♦ యూరకు న్నె?

ధనః—ధీవరా! అభ్యుది సత్యమే. అయ్యా! మీరేకాకిమై యరుదెంచితిరా?

కట్టా! విధివ్రాత లెట్టి వారికైన ననుల్లంఘ్యమే కదా! సుగుణసౌందర్యామృతవచోనిధులరగు మిమ్మెన్ని విచారముల పాలుచేసె - మురారికుమారుడు!

జయంః—వణిగ్వరా! ఎంత భ్రాంతి నొందుచుంటివి! పూర్వజన కృతఘ్నాపాప ఫలంబులగు మేలుకీళ్ళకును సౌందర్యాదులకును సంబంధ మేమి

ధనః—లేదు. మానవశిరోభూషణా! మీరేల యడవి నిడుమలు గుడుచుచు నడచువాడ వలె. మా గృహమున నుండుండు మీకు—

జయంః—ఉ॥ ఒక్కటి తెల్పు నేమటచి ♦ యుంటిని నొంటరినై వణిగ్వరా యిక్కడి కేను రాను విను ♦ మీపుటభేదనప్రాంతమందునక జక్కని వారిజాకరకు ♦ జంబుల నీడలయందు నొంటి నా చుక్కెరబొమ్మ మానవతి ♦ సారసనేత్రను డించి వచ్చితిక

కావున మీరు దీనిగొన మననై యుంటిరో లేదో వేగ వినుపింపుడు.

ధనః—పురుషోత్తమా! దీనినినే నిశ్చయముగఁగొందు. అణుమాత్రమును సంశయింప వుండు. నరశార్దూలమా! నాకింకొక్కటి వివేచలంపై యుండె. ఇది యా నాశి శిరోమణీబుద్ధిక శాకాశలమే నా? ఆ సుశీలదివ్య నామాక్షరముల మెక్కింత నా చె వినిడి నాకు బాపపరిహార మొనర్తురా?

జయంః—ఆర్యా! తమ పేరేమి?

ధనః—ధనపాలుడు.

జయంః—ఓధనపాలా?

తే॥గీ॥ ఆపెనిర్మాణమే విను ♦ మాపెనంద రును జగన్మోహిని యనెద ♦ రు

ధనః—[తనలో] బి? యూపె

నెట్టోగో నేని కిన్నుల ♦ నొట్ట మన్ను

మేడకుం చెచ్చి మరుకేళి ♦ గూ వెలయు

జాస్వగు గనా మదీప్సితము వెరవేరు. ఔరా! అచేతనంబగు నీ కంచుకంబ యూపె కల్పనాచార్యము వెలిపుచ్చుచు నింత మనోహరరూపంబున రాజిల్లు చుండెనే యిక నాపె యట్లుండెనో. ఏమీ! ఇట్టి ధీమణిభామామణి కొక

నాటకమునందుఁ గల్గునా? మరియు జనము లెల్ల నావనితను జగన్మోహిని యనెదరట. ఆశ్రమంకి యెంత సురూపమున విరాజిల్లుచుఁ బరులహృదయములు మరులు వెట్టికుండన నానె కట్టి పేరిడుదురు?

జయం:—ఆర్యా! మీరేదియో యాలోచించుచున్నట్లుంటిరే?

ధన:—ఆలోచన యేమియు లేదు. దీని వెల యెంత?

జయం:—మూడువేల రూప్యములు

ధన:—అబ్బ! అంత ధరయా?

జయం:—వణిగ్వరా! అంతకు నొక్క చిల్లిగవ్వయైనఁ దగ్గదు. మీకిష్టమో కష్టమో తెల్పుడు

ధన:—[తనలో] మూడుగాదు మున్నూరువేలనను నాకు లెక్కయా! ఆ టకు లాడి నాచే బిక్కుటే నాకోరిక. (ప్రకాశముగా) పుణ్యపురుషా! అట్లమీరు నుడిపిన విలువకే నంగీకరించితి. కాని—

జయం:—ఏమట్లూరకుంటిరే?

ధన:—మరేమియు లేదు క్షత్రియకులపావనా! మీకొక్కంత శ్రమను గల్పింపనుంటిని

జయం:—అది యేదియో పినఁ గోరెద

ధన:—పిననే మున్నది. ఇతర మేదియుఁ గాదు. నేనిప్పుడు మీయొడిని రెండువేల రూప్యములిడెద. సిమ్మట మీరొక్క గడియ తాళి వత్తురేని మిగిలిన రూక లొసఁగెద.

జయం:—అదియజా! మీరు న్యాయశీలురుగ నే పొడకట్టుచుండిరి. అట్లనే యిండు

ధన:—శృటికాల మిచ్చటనే యుండుడు. [అని లోని కరుగును]

జయం:—[తనలో] ఈ ధవ్యమును గొంపోయి యేదీని యొక్క దివ్యభద్రనమునని నానముండి యేరాజుననుగ్రహముననైన నొక్క కొల్వైనఁ బ్రవేశింతుమా మన కష్టములు గట్టెక్కినట్లే

ధన:—[నూకల సంచులతోడను స్వామి గాని తోను బ్రవేశించి] పార్థివోత్తమా! నామూలశ్యము మన్నింపుడు. ఇదిగో! మీరూప్యములు లెక్కగొనుడు.

జయం:—[వానిఁ దైకొని] భీని లెక్కింప నేల. నేఁ బోయెద.

ధన:—చిత్తము. మీరొక్క జాముండి వత్తురా మీరావలసిన రూక లొసఁగెద

జయం:—అట్లనే [అని నిష్క్రమించును]

ధనః—[కొంత యాగి జయంతుని పరీక్షించి] ఈతడేద శ్వుడయ్యెనగా? ఓరి
స్వామిగా? నీవు నేడు నాకొక్క కార్యము నెరవే వలసి యున్నది

స్వామిః—సిత్తం సిత్తం నెప్పండి బాబూ అదేదో

ధనః—మరేమియు లేదురా? ఇప్పుడు వచ్చిన వానిఁ జూచితివా?

స్వామిః—అయ్యా! నూకానండి. యిప్పుడు రూపాయల్పందులు తీస్కొల్లి వాయ్నే
కాదండి బాబూ?

ధనః—ఔనతడే. ఓరి! అతని సంగతి నీకుఁ గొంత తెల్పెద వినుము. ఆతడేదో
దేశపు రాజుట

స్వామిః—[వింతతో] అయ్యండీ మరి రాజై తే ఆలాగున్నాడేవండి బాబూ?

ధనః—ఇప్పుడు గాజ్యము పోయినది. ధనహీనుడైనాడు

స్వామిః—[అలకించుచు] అయ్య

ధనః—రాజ్యనాశనమున దేశాటనము ప్రారంభించినాడు కాని

తే॥గీ॥ అతని కొక భార్య నుందని యశావనవతి

కలదట మనయూగి కొలను కడనె యాపె

యున్నది యట యొక్కరితయే యోగి

స్వామిః—[తనలో] సరి సరి యాయ్న కాయమ్మమీద మనసు పోయింది కా
బోలు అయ్యో యేంయి కాలంగా భగవంతుడా! యింకందడైన వెళ్ల
లుంటే యిలా టోల్లు బతకనిస్తారా? నన్ను తెమ్మంటాడు కాబోత్రా నాయ్న
నాకిదేంయి సాద ఆయమ్మేంయి పతివ్రతో యేంయిటో? తీరా తీస్కొత్త న
న్నేంయి శపిత్తతో యేంయిటో యిప్పుడు చేయ్నంటే యాయ్న పొమ్మం
టాడు పొమ్మంటే నాకిక బ్రతుకేది? ఛీ ఒకని దగ్గ నొక్కికుంటే యియ్యే
పొట్టు. పానాస్కీ తెగించాలి ఆళ్ళు సెప్పిన యెభ్యపనల్లా సెయ్యాలి. పోయి
యేదెలాగోతే మస్కెందుకు? యాయ్నొద్ద డబ్బు బాగా లాగడాన్నిదే నమ
యం [ఊరకుండును]

ధనః—అలాచించెదవేమి?

యాపె

ను మన మేడకుఁ దేవలె ను నుమి నేడు

నీకు వలసినంత ధన మొసంగెద నెట్టులో శ్రమపడుము

స్వామిః—అయ్యా! మరాయ్నంటాడు గాబోలు నే నెలాగ తెత్తం?

ధనః—దానికి నేనీ యాలోచన చేసి యుంటిని. మనమారాజునకుఁ గొంత సొమ్మి
వ్వ వలసి యున్నది. ఆ ధనమున కాయలు వచ్చినప్పుడు నే నేదో యొక వస్తు
వాయనది కైకొని నీకిచ్చెద. అద్దాని నీపీ పెరటిదారిం గొంతోయి యా చిం
ద్రానన కానవాలుగఁ జూపి యామెను దీసికొని గమ్ము

స్వామి:—[చంక లెగరవైచుచు] అమ్మ! యిది మాటలే యుపాయమగడి

ధనః—కావున నీవు వేవేగ లోని కరిగి మన పల్లకిని బోయలను సిద్ధ మొనర్చుము

స్వామి:—సిద్ధిం (అని లోని కరుగును)

ధనః—కం॥ య్యది నెరవేరిన నా

య్యది యింకఁ గోరఁ దగిన దిద్ధర. మేల్ మే
లయ్యతివఁ గూడి నే మగు

కయ్యంబున నింద్రపదవిఁ గాంతు నిచటనే

[ప్రవేశము: జయంతుడు.]

భూవల్లభా! వచ్చితిరా? ఇట విశ్రమింపుడు [జయం:—విశ్రమించును]

ధనః—ఇదే మీరావలసిన రూక లొసంగువాడ. [అని లోని కరిగి తెచ్చి యిచ్చి]

ఇక మీకంత నము ముట్టినట్లే గదా?

జయం:—అయ్యా! ముట్టినది

ధనః—జయంతుని బరీక్షించి] స్వామి! ఆ మీ ప్రేమిచున్నది యంగుళీలు పే నాయ?

జయం:—అవును

ధనః—ఏదీ యొక్క సారిటు చూడనిత్తురా? (జయం:—ఇచ్చును)

[ప్రవేశము: స్వామిగాడు.

వే గ రాగము: రూపక తా ము.

ధనః—ఆహా! ఈ జగానఁ గాన దీని కెనయగు దానిన్-నీగసున

నా-యగసాలిని మెచ్చనగు నగు మొగంబులన్ ||ఆహా||

దేవా! నే దీనిఁ గంసాలికడ కిప్పుడే పంపించి తెప్పించెద

దీనిఁ బోలుదాని నేను పూనఁ గోరితిన్-ప్రేలునఁ

గాన నో నరాధిపా! ప పూని దీనిఁ బంపనిండు ||ఆహా||

జయం:—వేగము తేవలయు నా ప్రేయసి యొక్కలియే యచ్చటనుండ

ధనః—చిత్తమొక్క గడియ. ఓరీ స్వామిగా! కొంటివా? మీర చక్క-రబొమ్మ
యొక్క-తియ యొక్క-డ నుండెంట. ఈ ఒంటివు కొనిపోయి నూపి యొక్క
త్తుములో నిటవడ దీసికొనిరా

స్వామిః—సిత్తం

[అని యుంగరము నైకొని పోవును]

ధనః—అయ్యా! దీని నిగ్గించుట కెంత కాలము పట్టెనూ. దీనికి మీరెంత ధనము
వెచ్చించితిరో

జయంః—నాకా విషయ మంత గాఢ దెలియదు. ఇది మాపూర్వులు చేయించినది
కాని నేర జేయించినది కాదు

ధనః—అట్లనా! ఆగ్యా! ఆ పనివాడు బహుశేప్పరగఁ బొడకట్టుచుండె

ఉ॥ ఉన్నవి గత్తుముల్పసిడి యున్నది భూపవతింసెమా! ధనం

బున్నది కాని దీనివలె నుజ్వలవశా పనికిల్లి యింపుమై

నున్న కరాంగుళీయకమె యుండదు కావున గీనిఁ జేయ నే

గ్గున్న రిసజ్జుడై తనరి యుండినఁ జాల్క-నుసాలి యంతయే

జయంః—ఔను కాని నాకు తడవగుచుండె

ధనః—ఇదిగో! మాటలోన నేతెంచెను [స్వామిగాని ప్రవేశము] ఏరా స్వామిగా?

స్వామిః—అయ్యా నూపించానండి నూచాలోసిత్తుంటే యెల్లాగనా తమి కొర్క-

తీర్చాలని నేననేకంసెప్పొప్పించి తీస్కొచ్చానండి

ధనః—ఎన నాకొరిక తీరినదనుకొనవలసినదే. భూపా! ఇదె మీయుంగరము

(జయంతుడుంగరము తీసికొని నిష్క్రమించును)

ధనః—[సంతోషమున] ఓరీ స్వామిగా! నీవు వెళ్ళి యేమొనర్చితివి? ఆసె యేమ
నియెను. నీవు రమ్మనఁగానె వచ్చెనా?

స్వామిః—అయ్యా! లేదండి. అమ్మా! అలాగొత్తేయింకేవండి. నేను బోయిల్ని
పల్లకీని తీస్కెల్లి నిలపడగానె ఓయబాబో అదేయిటీ లేడిపిల్ల బెదురుద్ది నూ
కారాండి అలాగే బెదిరి నిల్పందండి నూటమాట లేక అప్పుడేనమ్మా! బ
య్యం లేదండి మీపెన్నిటి గారు మాసావుకారుగారింట్లో కాప్రముంటారంటం
డి అందు కోసం మిమ్మల్నొక్కడికి తీస్కురమ న్నారండి తచ్చనం అని అన్నా
నండి. అంటే యేసావ్కారేయిటందండి ఆఫంగానే నాయ్న సాలాగోప్పో
రు అని మీసంగతంతా సెప్పానండి. యిందండి. యిని నామొగుడొత్తేనే గాని

నేనరానందండి. అప్పుడా వుంగ్రం నూపించి ఆయ్నే యిది నూపితే వత్తాడ
న్నారండి అంటే కొంత నేపాలోచించి మరి యెక్కిందండి పల్లకి నేతీస్కా
చ్చానండి తల్పులేనేసి

ధనః—బళిరా! సా మిగా! నిన్ను మెచ్చవచ్చునురా కాని ఓరీ! ఈసంగతి నెవ్వరి
కిం బయలుపు. కుండ నా బోయలను కట్టుపర్చితివా?

స్వామిః—అమ ! అని గుండెమీదఁ జేయిడుకొని] అంతేనండీ నేపనే స్త్రీ మరి
గుండా చెప్పానండి. ఆ బాబు సాము లాగే తీస్కాన్నా రేయి ండి నా
ల్లు రెట్లు కూలి. అక్కడే ఒరేయే యీ ంగ సెక్కడైనా తెల్పిందంటే మిమ్మ
ల్ని మాకెట్టిగారు లంజకొడుకుల్లాలా బుట్టలై గేయిత్తారన్నానండి. మాకేంయి
బాబు సెప్పేదాకొకరితో నన్నారండి.

ధనః—సరియే [తనలో] అయ్యో నెమ్మదిని బతిపై సంత కూర్మిగల యెమె : డి
కమ విల్లు సమరమ్మన నన్ను గూడ సమ్మతించువా? [అలోచించి] కా మ్మి
ప నిదో నా భనాదులు—

స్వామిః—అయ్యో! యింకా ఆలోచిస్తా రేవండి అన్నీ సోతయేనడండి

ధనః—[కోపదృష్టితో] ఆ-ఏమిరా?

స్వామిః—అయ్యో! మీకు చింతేగా నింకేవన్నా వుంటే నన్నడగండి బాబూ. ఆ
హాహా! యేమందమండే మందమండి! యాయమ ని నూడని కల్లెందుకండి

ధనః—అహో! ఇదియా త్వరగా నే నేగి నా కార్యము—

సా మిః—మరిగలే వట్టిదే నండి (అను నర్థోక్తిని)

ధ :—ఛీ-మూ

స్వామిః—[గుండెలు బాదుకొనుచుఁ దొందరతో అయో అయో బాబో నాకి
త్తానన్నార గానండి. తీస్కాచ్చింతతోతిత్తా ని అమ అమ్మ రాపనయిందని
నాచొము —

ధనః— ఓరీ? నమా? దానిశేమి కొదువ? లోనికి రమ్మిచ్చెదను.

[ఇరువురరుగుదురు: యవనిక దిగజారును]

తృతీయాంకము—తృతీయ రంగము.

స్థలము—ధనపాలుని శయనాగారము.

(జగన్మోహినీ ప్రవేశించి భీతిల్లి తల్లడిల్లుచుఁ బాడును)

హిందూస్థానీభైరవి రాగము: ఏక తాళము.

కట్టా! ఏమీ నేని-చోటికిందే బడితిని-నా కిం-కేదిమార్గంబో-
హా నా కిం-కేదిమార్గంబో

॥శ॥

ఈ సుగంధం బీ సువర్ణం బీ సిరాజీ-ప్రతిమలీ
భాసమానం బాసమస్తం బీ సెజ్జ హాం-బట్టులున్-నామాన
సం-బేచవా ॥ ౩ ॥

మోసమో, నా చీసినట్టి దోసమో, హా నాసఖాం
డీ సమీపా, నన్ వసింపం డీ స్వాంతమె-స్టోర్చునో
అయ్యయో, చయ్యనన్, వ్రయ దా, వ్రయ దా ॥ ౩ ॥

అయ్యో! ఇది పరుని శయ్యాచుందిరమని స్పష్టముగఁ లుపుచున్నదే నాథుఁ
డే నన్నిచ్చోటికి రానంపిన నీసుందరమందిరంబు లెట్లు నివాసంబయ్యెడిని. ఇదిగో!
ఈతండొక్కరుండేలాకో మందహాసమున నిటువచ్చుచున్నాఁడు.
భసః—[ప్రవేశించి] ఔరా! నేనూహించినంతకన్నఁ బదింత లెక్కడుగ నున్నదే
సీ॥ సారంగములఁ గేరు సారంగముల మీరు

నతివకన్నులు కుటి లాలకములు
కనకమును హసించుఁ గనకము నిరసించు
నళినాక్షి దేహంబు నాసికంబు
పవడంబులను మించు పవడంబులను నెంచుఁ
బూబోడికరపదం బులధరంబు
పున్నాగము భ్రమించుఁ బున్నాగము సడంచుఁ
గాంతపెన్నెటివేణి గమనరీతి

తే॥గీ॥ రంభ నెకసక్కెమాడుఁ గు రంగనేత్ర
యూరుయుగ్మము రూపవ యోవిలాస
మీ మదాళివేణీమణిన్ గాము కేళి
గూడనట్టి జన్మం బేల కువలయమున
అయ్యారే!

చం॥ దినదినవృద్ధి గాంచుచును దెంపున వెల్వడుచున్ గ్రమంబునన్
గనకపుల్లెలరాజముల గండడగించెను దీన ముందు హా!

కనగలవొక్కొ లేనో యనుఁ కౌనునకేమి విపత్తుఁ వచ్చునో
యని తనరై కలోన ననఁ యంబు గుదించెడు చన్నునోయి తొ
మ్మునఁ గదియింపకేను మరుఁ పోరుల కోటవ నేర్తునే యికన్

జగః—[భయోత్కంపితమానసయయ్యురెండడుగులుముఠదిడి] ఇతఁడేలాకో కులుకు
చు నిలచియుండె. పరమేశ్వరా? దురుద్దేశమునఁ గాదు కదా? దురుద్దేశముననే
యైన యెడల నితంబు దురితంబుల నరికట్టు పరమాత్ముని స్మరణ తప్ప నరయ నిం
కొక తెరవు దొరుకదు. ఇసీ! పరులహృదయం బెఱుగకే యేనిట్లు పరితపించుట
తగునే? కావున వెరపుఁ దొఱగి యీతని దరిఁ జేరి సరగున నాకలతెఱుగెల్ల న
రసెద [వైకి]

శా॥ అయ్యా? యెవ్వరు మీరు?

ధనః— వర్తకుఁడను

జగః— అఁన్నా? నీదు పేరేమి?

ధనః—[తనలో] ఇసీ! లేని ఖాని పేరులతోఁ జేఱుచున్న నే [వైకి] రు

యొయ్యానీ! ధనపాలుఁడందురు సుమీ!

జగః—నట్టడవులఁ జెట్టుగుట్టలం బట్టి యిక్కట్టుల కెల్ల నునికి పట్టయి యున్న
మాయార్తి బోకార్చిన కరుణామూర్తివేనా?

ఁదీ సోదరా! తెల్పుమీ

శయ్యామందిర మేమి? రమ్మనిన నాఁసంగాతి లేదేమి?

అది మేమియో యిది యంతయుఁ జూడఁ వమ్మిపత్రములలోని నీరమ్ముల
ట్లు నామనమ్ము నెమ్మది లేక యొక విధము ననుండె

య్యయ్యా! నాకెఱిగింపు నాకలవిధంఁ బాద్యంతమున్వేగమే

ధనః—మత్తమరాశగమనా! ఏల తత్తరపడెదవు? నీవృత్తాంతమెల్ల నీపతిచే నెఱింగి
కట్టా! యెట్టిచెట్టలఁ బెట్టుచుండె నిన్నారాయంచపిట్ట మెట్టిపట్టుగట్టిగళ
ముగలనాని మగండని తలపోసి యెక్కిలకు గట్టిపట్టుపట్టి నీమగనిఁ గిక్కురువె
ట్టి యాయంగుఢీయముం జేపట్టి పల్ల బోయలం బెట్టి నాసేవకునిచే నాయొద్దకు
నిన్ను దేనంపితి. ఇంత వరకు నాకోరిక నెరవేరె. మీద నీయనుగ్రహము నా
ప్రాప్తము.

జగః—హా! జగదీశా!

[యని చూస్తూ మునిగి నేలను వ్రాలును]

ధనః—చౌరా! ఈశుందరదన యమం దానందమున నాపొందు నొందకింకిను దొంద
గ వసించుచున్నది. కానిమ్మకెందు పోవును. నాచక్కెరవింటిజోదుకేలి
స్వహంబునం జిక్కియున్న యిక్కనులాక్షీకే నొక్కడఁ గాక యిక్కడ ని
క్కెవ్వరు? ఎట్లులైన బుజ్జగించి యీమెనీ సెజ్జపట్ల నాపట్ల కేర్పకున్న మజ్జీవ
ములు నిలచునే? [చేరండని] కమ్మకొల్తునేసాయకమ్మా! యిక లెమ్ము లెమ్ము
[లేవనెట్లఁ బోవును]

జగః—[అత్రమున లేచి చింతాభయకాంతయై వెనుకకుఁ దగ్గి] అన్నా?

కల|| అంజలి ఘటీయించెద నీ

నెంజలి సన్ బంపనేల నీకిది తగునే?

ధనః—పలువన్నెలచిలుక కాతు

సం జలమున నీదరిఁ ద్రో

యం జెలి సను బ్రోవ వీవ హా! యిది తగునే

పంచ
చామ
రము
అనంగుమోహనాస్త మా య యారె యంచసంగ నిన్
గసంగిఁ జల్క నెక్కుజోదు కానిక స్తి నన్ను ముం
చె సంగనామణీ! ముదానఁ జెంతఁ జీరి కౌగిలిం
చి సం గణింప కున్న నాదు జీవముల్ చనున్ త్వరన్

జగః—అన్నా! అన్నా? నన్ను నీ యనుగు చెల్లెలిగఁ దలంతువా యా వెన్నక
న్నపట్టి నిన్నేవియు మెసర్పఁ జాలఁడు. నన్ను దయఁ జూడుము. సజ్జనుల
తెన్నునం జనుము.

ధనః—అకటా! మీనాక్షీ? మీసద్వజుని సూనబాణములకీ నీవర క మాననివెత నొం
దుచుండ ములుకులఁబోలు పలుపలుకుల మరింత యలయుంతువేల?

హింమాస్థానీ తోడిరాగము: ఏక తాళము.

నుందరీ! నీ యందనురాగము చెందియున్న నన్నుం దయఁజూడవు
మందమారుతముల కుందరమె నిలునగ మందయాన తొందరను
జెందక-నా-కుంధుమా-స్పవా సందమా-యిది. విందుమా-సనుఁ
జెందుమా

హరిః— హరిశ్చంద్రానీ జంజాటి రాగముః ఏక తాళము

అమ్మా? తగునా? చెల్లెలి! గోరనగునా? మది-నాలోచింపవే-ను
గునా? అయో! నివాదంబులన్ గొల్తునన్నా?—నాదూప్రా -నం
బులు వినుపన్నా? నను దయఁ బూడు మన్నా? నానాః
సూక్ష్మమన్నా? పగదిగనా? కుగదగదే? వగనికమా? వగదగదే

భావః—ఇంచుముఖి? నన్నెందు కట్లు మాటిమాటికిం జేటుచుండువు?

కపంశు రాగముః రూపక తాళము.

మందగమన? నీ యందము? చందము? తెందము? సందడి తే సెనుగా
కందప్పుని? చొందరలకె? స్థిందం? నిందం? సుందరీ? ||మం||

భావః—నాకు నన్నవను? నీకు నలయూక్షి? నీకు వేడ వి? వేకమెదో

శ్రీకుమారు? నాక కోర్వ? లేక? రాకు? నాకునై ||నా||

భావః—కోమలగాత్రి? నీ? న్వేమరు వేడి? నీమది కరుగ ద? దేమి
యొకో

రామ? నీ యధి? రావృత మీడి? కాము? బాధ? దీర్పవే ||మం||

ఇక నేనోరువఁ బాల. పురుషల్కక నీ యధరసుధారస నిమ్ము [అని
మొదికి రుగును]

భావః—[తప్పించుకొని] అయ్యో! నా నుడ లాలింపవా?

హరిశ్చంద్రానీ జంజాటి రాగముః ఏక తాళము.

నీ-మనమును? గనుగొను-నా? యో? పునగుణ? మళి? నను? నిన
బును మునుపను? తగునె? తగదో? మిగుల? పగను? దిగవడి ||మా||

నరి పెర? గరితను? గరికర-బెట్టె వి-హా! యహా-యహా-యహా ||మం||

భావః—అరమర లేలను? పురుషుగరములు? చురుకు-చురుకు పున

బిలి-బిలి-బిలిపెను

||మం||

హరిశ్చంద్ర! ఈదీనుని ప్రాణములు గాపాడవా?

భావః—దీవా వ్రాతా! ఈదీనుని మనము గాపాడవా? మనము ప్రాణము యధి
కము? పోని నీ మానకేనమే న్నానమన మగవారికన్న మగవారి కింక నుడువ
నేని?

భగవంతుని! నీ మనము కూడి కలిచిపెట్టావా?

శి. అయ్యో! నీ నీతి గానము: ఏక పాదము.

అయ్యో! జాలనే గుండె జాలు చాలు చె న్ని

పాలుని బాలుడు పుల వెడలుల

జాలముంచెను బాల జాలము నేయకే తాళ జాల

భగవంతుని! అయ్యో! వెయ్యేండ్లు వేసినను నా శృంగారమునకు పోదానని పు. ఈ సతీసంగమంపేక్ష మాత్రమేమి సుఖము? మున్న గావని నాది పేక్షైతే నీ చాచింపుము.

7/74

భగవంతుని! తోపమునో తోయదాందీ! నీ నా యముల నిక నాచెదవలె గ్రోయము వసుంధర గానము: రూపక తాళము

వీను విను విను విను-బలిమిని-వై నను-బట్టి-గ ననెదను గా
చనుపున కంత చెప్పిననో మనవే కిరొ వి నకుంట్టివి ||౧||

అన్న మిన్న యెన్న వేమి-కొన్న కన్న గిన్నులార
గనకుంట్టివి వి నకుంట్టివి చ ననుంట్టివి మననుంట్టివి ||౨||

భగవంతుని! [వీళ్ళు మరల] ఈతంబు నన్ను సంపసున్నాడే హా! దైవము! అన్నా?
నీలాంబరి గానము: రూపక తాళము.

నాపైన గరుణ రాదుగా-హా!-నా పాప మేమియో
ఆ పరమేశ్వరుడైన వేగ తోషం చేయఁజో 1.

[దైవము సుద్దేశించి] నే-నోషం జాలం బాపు నావెత పాపనానెకా!
యీ-పాపి-చూపు కోపులకు నన్ బ్రాపు చేయకే 2.

కాపాడరమ్ము కోపమాన్చి యో పరాత్పరా!
నాపాలి-దైవ-మీవె-కానె గోపబాలకా! 3.

ఇక నీతనితో సామవాక్యములు పలికిన గానము లేదు. నాసంసమును శిష్యుని దీయ గట్టిపట్టుపట్టి యున్నాడు. మానము నెడబాయుటకన్న బ్రాణము నెడబాయుటయే యుచితము. బ్రాణమును వదిలితీసే నానంద నిజము నాప్రాణనాథుని బ్రాణములు పోగొట్టిన దాననగుదును. వాని బ్రాణములు నేనేల తీయవలయు. మున్నురజనీచరగురుడగు శుక్రాచార్యులే

“అ॥ వె॥ వారిజాక్షులందు॥ వై వాహికములందు॥
 బ్రాణ విత్త మాన॥ భంగములను
 జకిత గోకులాగ్ర॥ జన్మరక్షణమందు
 బొంక వచ్చు నఘము॥ వొందద” నియె

కావున నెక యన్య ము నాడి మాన ప్రాణంబులు గక్షించు కొనెదను.
 [ప్రకాశముగా] వైశ్యవర్యా ఏల యిట్లా గ్రహపడియెదవు? నాయందు నీకుంగల
 మక్కువం దెలియ నిన్ని పలికితినే కాని వేరుకాదు. నీగృహభ్యంతరమునఁ జిక్కి
 యున్న నే నీక నెందు బోగలను. నీకోరిక నీవరకె నెరవేర్చి యుందుంగాని నా
 కొక్క యార్జులల వ్రతముండె. దాని నెరవేర్చిన పిమ్మట నినుంగలసి సుఖించెన.
 క్షమింపుము. కనుమూసి యీ గడవుదినములు గడపుము. చనుము.

భనః—ఒప్పులకుప్పా! ఇప్పటికైన నీకు నానై కృపవొడమె నంతియే చాలు. నీ
 చెప్పిన చొప్పుననే వర్తింతు. (తనలో) అబ్బా! ఈయూర్జుల లెట్లు పుట్తును.
 కానిమ్ము [అని తల యూపి చనును]

తృతీయాంకము: చతు రంగము.

[స్థలము: కల్లుపాకల సమీపము.]

[స్వామిగాఁడు త్రాగి యాడుచుఁ బాడుచు ప్రవేశించుచున్నాఁడు.]

హిందూస్థానీ బేహగ్ రాగము: చాపు తాళము.

అరె-నాకింక్లో-తేరియిటి-మచి॥ నాకు లేందేయిటి

నాకాడ నిన్ని సంచు లుండ॥ నాకీ నాక్రేయిటి

1.

వహ్య! యెంత డబ్బిచ్చాడ్రా నాయ్న కోమటి

బలె. ఆడబ్బప్పిస్తా-యింకా॥ అన్నిగడిస్తా

ఆ-నాడబ్బాడాత్నాడ్లని॥ యెచ్చర్యంకో నుంటా

2.

యెచ్చర్యంమెకటే అర్నా నా సాంయి రంగా యింక నూసోక్ నాసోక్ నా

తమాసా

కొన్నాల్లురుక్కంటా • గొప్పమేడ గట్టితా

మ-రెన్నో మంచి రంగులైప్పిం • చేయించి నూస్కంటా 3.

ఇంక-దాస్మీదూకోన్నా-యింటి • దాన్ని లిపిత్తా

ఇహిహి-దాస్మీదే పడి నామీదద్దడి • తందనాలావొక్కంటా 4.

మరి నామేదూసి తల్లి స్వయ్య గొప్పిల్లారోక్క

దాస్మీదెక్కినై నా-మాట్లా • ద్దామ నొత్తేనా

మంచి-పన్నీదున్న పబువుగార్మలె • పల్కరిం పకూర్కొంటా 5.

మరిం కీలా గే వుంటానా? యింకీడెంకమ్మ కల్లు తాగ్తానా? అద్దామండా
చీ యాదాలి స్వయ్య అనాది బెడ్డి తాగితే యేంయి గవ్రం యేంయినిసా అద్దా
యింక నేనూ గొప్పిల్ల గాదూ, కాబట్టి ఆగొప్పిల్ల మల్లే

మంచి బరంది తెప్పిత్తా-బలే • మాంసం వండిత్తా

అరె-కొంచెంకొంచెంయూగి రొట్టెల్ • ముంచుకు తింటుంటా 6.

బ్రలా యితాప్పు డుద్దోగంలో మాతరం కాబా-కాబా-ఇన్ కాబాన్ మా
మంచి గవ్రం మామంచి డబ్బు [తూలుచు కక్కుచు నడచును]

గద్యము. ఇది శ్రీమత్ సహస్ర సహస్రపత్రమిత్రప్రభాభి సమాన

శ్రీరామకరుణాకటాక్షవీక్షణాసాహాయల కవితాభారేయ

సుకవివిధేయ వైడిపాలగోత్రోద్భవ పా మర్తాన్వయా

ప్రదీపాబ్ధినవనీత వీరస్వామీఖ్యతనూభవ

ంగమాంబాగర్భకు క్తిముక్తాఫల బుచ్చిరా

జప్రణీతంబైన శ్రీసంగీత జగన్మా

హినీనామ నాటకంబునం దృశీ

యాంకము సంపూర్ణము

ॐ

శ్రీరామస్మరణము.

సం. త్రి జగన్మోహినీ నాటకము.

చతుర్థాంకిము: ప్రథమరంగము.

[మోహినీ కన్నుల నీరు గార ధనపాలుని మేడ్పైఁ బాక్షాదుఁ గూర్చుండును]

జంజాటి రాము: దూపక పాళము.

రాము! నా బహిఃప్రాణమఁ నుసీనానాననుఁ గనకుంటివయ్యా || అ ||

మోహిణీ జహళి నాకై నుహ్నిన్ నహించితినా || బ ||

ఉ|| మామనిగేరుచారుసుకు మారశరీర! గుణాకరా! స్ఫుగత్
స్ఫారపచారశర! ఘన సారపక్షరసువర్ణగాత్ర! న
న్నేర విచారవారినిధి నింతగ ముంతువు నా మనోహరా!
రార కృపారసంబునను రాజిలు బారల జేరఁదీయరా!

సీ|| నిను మాని యెనలేని ఘనశోకవనిలోన

ననిశంబు మునిగేను మనుచునుంటి

నను గావ గనులేవె వినిరావె మనసీవె

చనియుంటి ననియాత్మ గినిసి యుండు

విను తెల్పెదను హర్ష్య మునకేను జనహేతు

వును నూర్మికను జేత నునుప నీది

యని పిమ్మటను భ్రాంతి గొని వచ్చితిని గాని

కన లేదికను వేరు మనము నందు

తే|| గీ|| మనసిజాకార! యనఘ! నా యనుఁగు డేడ!

వనిత? నీవగ్నినురుకుమ న్నను నురికేడ.

మునుగు నున్నను నీటను • మునుగుదు నిక

ను నితర మెదియొనరుపును • న్నను నొనర్తు

అయ్యో! మూర్ఖత సెందుచుంటి. దైవమే తప్ప జూచుచున్నప్పుడు నా
నెచ్చెలి యేమొనరుప గలడు. హా! వైకుంఠనాథ!

సీ॥ లలిఁ బ్రోవ నీయమా • లయము వే జాయమా

న్యాయమా శ్రేయమా • మ్నాయరక్ష!

తలఁపవు కూర్చి మా • తొలినాటి కర్మమా

మర్మమా ధర్మమా • కూర్మవర్మ!

పగబట్టి నింతమా • పయి నీకు పంతమా

యెంత మా యంతమా • వంత పోత్ర!

సనుఁబ్రోవ ధారమా • నానల్ల నేరమా

వైరమా యో రమా • పతి స్మసింహా!

తే॥గీ॥ వామఁబ్రోవుము వామన! • ప్రమదఁ బ్రోవ

రా పరశురామ! రామకై • రమ్ము రామ!

కృష్ణవేణిని బ్రోవరా • కృష్ణ! బ్రోవు

బుద్ధిమతిని బుద్ధ! కలికి • బ్రోవు కలికి!

ఉ॥ నేటికి నారుమానములు • నిండఁగ నుండెను గాని నాకుండి

స్వీటికి వచ్చుజాడ కను • పింపదు కాయలు కాచె నేత్రముల్

వాటిలు మానహాని తెల • వారిన వైశ్యునిచేత శ్రీహరి

మేటికి రిత్తకోరికలి • కేటిని సౌఖ్యము లేటి జీవముల్

జేరెద్ది యొన • టకు నుపాయముతోఁచకుండె. ఏమి చేయుదును? నాకిం

తయే ప్రాప్తమని నా వంబులు వోనాడుదాన. అయ్యో! విధి యీచరసాల వంత

మొందునట్లు నానుచుట వ్రాసెఁ గాఁబోలు

క॥ కట్టా! తెచ్చినధనమును

గుట్టుగ వెచ్చించకేల • గుట్టె రవికన్

గుట్టోలిఁ బో దాసను నీ

నట్టడికిం బక్క నేల ♦ కర్మము గాదే

చెప్పినో! బుద్ధికర్మానుసారణి! యను నుడివి నిజము గాదే మఱియు

క॥ పూర్వపు బస్మమున నెవరి

గర్వించున నుడలెఱుంగక ♦ గారించితి నో

సరి ము సమముగఁ జూచెడు

నన్వత్వదుఁడేల పిడుచు ♦ సాధింపక సన్

[అల్లసనానివృత్తి] ఈవణిజుఁడు నన్ను వచించి యటకుం గొనివచ్చుటచే నీనిఁ దిరుగ వచించుట యొక పాపకృత ము కాదని నాకుం దోచెడిని. కావున నేనీరేయి నొక నిచ్చెన నాధారము కే తొని యీహార్యమును వీడి చనెద. ఏ మ్మట నాపాశ్చెట్లున్న నట్లుగ. అకటా! యింక నామోహనాకారుని నామమోహ రుని ముద్దుమోమును జూచు భాగ్యంబు నాకు లేదు. హా! జీవితేశ్వరా! మనకు నేటితో సరియా [మూర్ఛనొందును]

[ప్రవేశము: బయంతుఁడు విలపించుచు.]

సీ॥ హా! జగన్మోహినీ! ♦ హా! జగన్మోహినీ!

హా! యందువృదన! యెం ♦ దరిగినావె

హా! జగన్మోహినీ! ♦ హా! జగన్మోహినీ!

హా! చకోరాక్షి! యెం ♦ దరిగినావె

హా! జగన్మోహినీ! ♦ హా! జగన్మోహినీ!

హా! శుకవాణి! యెం ♦ దరిగినావె

హా! జగన్మోహినీ! ♦ హా! జగన్మోహినీ!

హా! యంచయాన! యెం ♦ దరిగినావె

తే॥గీ॥ హా! జగన్మోహినీ! మనో ♦ హరి! లతాంగి!

అకటకట! నన్ను వీడి యెం ♦ దరిగినావె

హా! జగన్మోహినీరాణి! ♦ హా! సుగ్రాతి

అయ్యయో! నన్ను భాసి యెం ♦ దరిగినావె

మానిసి! నేనామిగిలిన యాప్యములు కైకొని మనోహరంబగు కాసారప్రాంతముం జేరి నీవు కన్నడమి నీకై వెదకివెదకి వేసారి యబలవగుటచే నీవీయూయ విడిచి యెందును బోజాలవనియుఁ బరుడెవ్వఁడో నీసుందరవదనారవిందము గని మరుబారిఁజిక్కి యేడేని ఘోరకృత్యము గావించి యుండవచ్చుననియుఁ దలంచి యాయాదుమాసముల నుండేయు మన్మథుని రీతినీ సట్టణమంతయుఁ గలఁగువెదకితిని. కాని నీవు చిక్కవైతివి. ఇంక నెట్లు నామేనఁ బ్రాణంబులు నిల్పువాడ. మరియు మరతు మన్నను మరపునకు రానీని నిన్నెట్లు మరతును

పే॥గీ॥ ననుధఁ గల్వారచంపక ♦ కుసుమములును
హంసశుకపిక కేకిను ♦ లాది యైన
పక్షులును సుధాంశుండును ♦ వరలుచుండ
మిగువరో! యెట్లు నే విన్ను ♦ మరవఁ గలను
ఁయ్యయ్యో! జేవీ! నీసౌందర్యము నేనెంతని వ్హంతును!

సీ॥ పుంపిప్పియాదాను ♦ ప్రియఁగొ తుష్కెదగుంపొ
విషధరమో సలి ♦ వేనలి యొకొ
పతి కాలఁ దాపిన ♦ వజ్రపుతునుకలో
తారలో తరిల్లాక్షి ♦ గోరులొక్కొ-
భద్రకుంభముగొ పూ ♦ బంతులో మేలి ల
కుచములో కోమలి ♦ కుచములొక్కొ-
పుంపిప్పియాదాను యట్టి ♦ ప్రత్యక్షిమొమ్మయో
హొలుకఁదొనెఱుఁగొ హొ ♦ య్యలి యొడలొకొ

తే॥గీ॥ గుంపు భ్రమను కిందించెడి ♦ నసయనముల
నొప్పుమింపను గాదె నా ♦ యువినమిన్న!
నా మనోహరి! నానాత్రి! ♦ నానెలంది!
నా జగన్మోహినీరాజ! ♦ నా లతాంగి!

ఉ॥ మేలుగు కల్వపూవులను • మించును గాంచనమున్ బరిశ్రమన్
జాలనిఁ గూడఁ బెట్టి ఘోషి • బాసను గీర్తి గడించుకొంటుకై
మేలని యుంచును ననను • మెన్నఁగి జేసియు మందబుద్ధియై
స్థాలముసంఘం గిట్టముల • బొల్పుడు మంచును న్రా-యఁ జేతులె
ఘోషెనొ సూరసంబు నెటు • నొన నెనోగద ధాతకియ్యమో!

(జగన్మోహినీ యున్న పేడయరుగుపై కూర్చుంటును)

జగన్మోహినీ సూరసంబున టేది

సంగమాస్థానీ టే రంగము: రూపక నాటకము.

ఎన్నఁడు నా-కిన్నులార • నిన్ను జూతు-నన్ను తొంగి!

క్రిన్నున నీనుఁ జూచు భాగ్య • మున్నునో లేదో యెఱుంగ 1.

నా-కిన్నుతండ్రిఁ బాసి మన • యున్నత తులెల్ల బాసి

బన్నముల నొందిన నీ • నున్నఁ జాలుననుకొంటిని 2.

ఎన్నరాని కిట్టముల • నెన్నియైన నోర్చియుండు

నిన్ను నన్ను వేరుపరిచె • నన్న! దైవమెట్టలోర్తు 3.

పున్నెమెంత నొడ్డుపూయెనె • యిన్నరు లధర్మరీతి

సన్నతచరితల నేచఁగ • వెన్నుండైనఁ బ్రోవఁడయ్యె! 4.

ఇక నేనేమి చేయుదును? నేనీ యారూపముల నుండియు గడియల లెక్కి
డును వ్రతమును మిషచే నానాభునకై పరితపించుచుంటి. మఱియు నీ రెండుదినం
లులలోను వానిధ్రవ్యమంతయు వ్యయపర్చి ఋణగ్రస్తుని జేసి పెక్కులుదానధర్మ
ములు చేసితిని. కామాంధుండై యొడలెఱుఁగక నే జేయుచున్న కార్యమెల్లను
జేయుచున్న యీతఁడింక నన్ను విడచుటకల్గి. నామనోనాభు గనుఁగొనుటంతక
న్నకల్గి. అకటా!

అ॥వె॥ మూల్గుచున్న నక్క • మూంబుపైఁ దాటి

పండు పడినయట్లు • తలఁప మాకు

కష్టముల్పడుచును • గాసి నొందుచునుండఁ

గలిగె నీ వియోగ • కష్టమొందు

అ॥౭॥ ఇనుముఁ గూడుకతన ♦ ననలునకును నుత్తి
తాడన మను సామె ♦ త నలె భువిన్.
నన్ను గూడను గద ♦ నా నాధ నీక్రిష్ట
దుఃఖ మబ్బె నేనె ♦ దుష్టురాల

[వామనేత్రం బదఁగ] ఆహా! భుక్తప్రయాణములఁ దెలియఁ జేయు నా వా
మనేత్రం బేటికిట్లదరుచుండె. నాకు నాకుక్రిష్టేనిఁ జూచుభివ్యమబ్బినాయేమి?
నట్టిది. పరులెఱుంగని కట్టడులఁ బడియున్న నన్నతఁడు చేరుకెట్లు? ఇక ప్రయా
ణమా మనము నిశ్చయించుకొనినదేగదా

తే॥గి॥ మానమును గాచుకొనను హ ♦ ర్యమును వీడి
యడవులను జేయవలయుఁ బ్ర ♦ యాణము లింక
ఏమిది? యింతలోనె నాదక్షిణనేత్రము నదర సాగె. ఇంక నేమున్నది
అందనేకము లిడుమల ♦ నొందెదనుచుఁ
దెలిపెడిని దక్షిణపునేత్ర ♦ చలనమకట!

ఎట్టికష్టములైనను సరియే యనుభవించుదానఁ గాని యిట్టి కష్టఁడియింటనుం
డనూప. హా! ప్రాణేశా! నాకై పరితపించుచు మీరెందేనిఁ గ్రానాపవేశమొనర్చి
తిరా లేక జీవములతోనుంటిరా? [చింతించును]

జయం:—[మూర్ఛతేరి] హా! మత్స్రీయసఖీ!

మ॥ కదియన్ జంద్రుని రాహువేగుచునువే ♦ కాన్పింపనీమోముతా
నిదియో బింబము లేక యయ్యదియొయం ♦ చెంఱోవితర్కించిన
వదనంబందుఁ గళంకమారయమిఁగా ♦ వానిన్వధింపంజనున్
ఓరాకాశకాంకవదనా? ఆలావణ్యామృతములొలుసు
వదనంబుననువాడనే మగుడ నా ♦ భాగ్యంబు నాకబ్బునే

అయ్యయో! నాయుట్టిహీనునకా నీయట్టిసుగుణసౌందర్యసతీమణి లభించుట!

శా॥ ఆలీలన్ నిను వీడి రామిఁ గని కా ♦ యగబెల్ల కంపింప న

న్నేలా యొగటఁ జేసి పోయితివి భూ ♦ మీశాత్వరన్ బ్రోవపే
“యాలస్యం బమృతం విషమ్మ” నెఱు స ♦ త్కైసర దలంపంగదే

యాలిం బాసెనునంతనిర్దయుడవే యయ్యయ్యో! యెందేగుదం
చాలాపించితిం దూహితి పసిగితి యచ్చోలలం దూహితి
దూరిం బొందితి నిన్ను వేడితేనిం చానా! జగన్మోహినీ!

జగః—[అలకించి] హా! యేమిదో ఎవ్వరు నన్ను వలించునుండి? నిజముగ నాక
ట్లు వినబడియె నా లేక ప్రేమయునుండినా? అట్లు గాదేని మఱుగుననుండినా
వాక్యములాలించి పరూ డేకడయిన నట్టి మునుకృత్యముగనుక క్రిమించినా? అ
ట్లునర్చుటకును నా సూమమెల్లెఱుగ నొనా? ఆత్మద్రవైశ్యుడేనామిదిబాళిదే
నన్ను నవరతముల చయుండి యిట్లుదాడొచ్చెనా? ఎవ్వరై న నేమి చాతము [అని
క్రిందికి తొంగ చూచుచున్నది]

జయంః—జగన్మోహినీ! జగన్మోహినీ! నిన్ను చాచుము నానా దూకు నా!

జగః—అహా! ఇంకనా నందియ వేమి? నాభిగ్యవశమున నేనా ప్రాణేశకుడ
డిచ్చోటికేకెంచె ఇంకనన్ను బోలు భవ్యతెవ్వరు. నేనెట్లేదానోనిపుడు ను
భాషింపుదు? కానియు నేనొక కమ్మ వ్రాసి యాచునకడ బడదైను. (ఒక
చీటిని జయంతునిమొలక బద్దవైచును)

జయంః—[సంక్రమమున జీటిని గొంచి] ఇదియేమి! యీ జాడీచ్చోటనెవ్వరు బా
రవైచిరి. ఈమేడ నుండి తప్ప మొంతుచోటనుండి యిదివచ్చుటకేమియు నా
ధారములు గనుపింపవు. [చైనఁ జూచి జగన్మోహినినిదిలకించి] ఎ రీవనిత?
ఇందునైనను గ్రిందుపర్చువదనంబున బాష్పంబులూర నిట్టూర్పులతో నిల్లలాతో
చించుచున్నది. చూడఁజూడ నామసూహించలేనే కానించుచున్నదే!
నిక్కమా లేక కలయా? నిరతమా మోహనాంగినే తలంచుచు బరితపించుటచే
నితరకు శేషయనయనయయినను నాకన్నులకిట్లు కనుపించుచుండెనేమో ఏదినిశ్చ
యించుకొనను నాకు దోచకుండె

జగః—ప్రాణేశా! పడరానియిదుమలు మీకు గల్పించిన జగన్మోహిని యియ్యదియే

జయంః—[పులకాంకితుడై] ప్రాణేశ్వరీ! నీవీసౌధముననుంటివెట్లు?

జగః—మనోహరా! మీకనుగప్పి మీరత్నాంగుళీయకముం జేబట్టి నాకానవాలు
గాఁ జూపి యీవణిజుడు నన్ను నువంచించె. నాడు మొదలు మీరాకకై వే
చియుంటి నేడది సఫలమాయె.

జయంః—ఔరా! లోకమెంత నీచమైయున్నది!

ఉ॥ రామినులొంటిమైఁ దమకుఁ బాపవశంబునఁ గంటఁ బడచో
భూమిని, నుష్టకొరికలుఁ పుట్టి యధర్మమటంచు నెంచ
కామశరంబులన్ దగిలిఁ గర్వమదిగబునఁ గన్నుగనకా
భామల మిగ్గొటంగులుగఁ బొధలముంతురు దుర్మత్తుల్లఱు!

ఇట్టిసీమలు విన్నవినను మందములకు మందయానలహంప్రభులంబులు దిక్కునా? ఓరీ! వైశ్యా! అతివిషయంధూర్జలత్వమును నుడి నీయెడఁ నొడకత్తనురాజుఁ— నెచ్చెలీ! నతఁజలనెతుంధరామేలు? ఆయు తరముగయుఁడు

జయంః—[చీటి విప్పి] తే॥గీ॥ “నాథ! యీ నిశీధముననీఁ సాధమునమి
నిచ్చెనను వైది క్రిందికిఁ పన్నుదాస
నెనులకంటును బడకయీఁ యుండుపడిది
పోవుదము సుఖిఁడధిమైసఁ కావుననును
కాన మిరీ తిన్నెచైఁ బన్నుండే యుండునను”

చెలీ! ఇది చక్కని యుపాయము నేనట్లే యాప్రదేశమునఁ గుంటెద. నీవు నీబాగ్రత్తమై నుండుము. పొమ్ము. ఏల యన

సీ॥ మనబంధులను గాంచిఁ మనమున నెనరుంచి

యనలరశ్ములు చూపెఁ గినిసి గినిసి

కార్యంబు గానమిఁ కటకటంబడి మొగ

మెట్టనాపర్యంతఁ మేడ్చి యేడ్చి

చాయపుంజపుబంట్లఁ జాబిల్లికడకు వే

మనవార్తలెఱిగింపఁ బనిచి పనిచి

పక్షులనాదిగాఁ బనిమాన్చి గూండ్లకుఁ

గోలాహలంబెచ్చఁ దోలి తోలి

తే॥గీ॥ కమలములమోదమును నీటఁ గల్పి కల్పి

చీకటిని లోకమున వ్యాపిఁ చేసి చేసి

సుజనుల యెదను దుఃఖంబు • చొన్ని చొన్ని
లోక బాంధవుల గెను • లోగి లోగి

తెరవాలును.

చతుర్థాంకము: ద్వితీయరంగము.

(మేడకు నిచ్చెనవైచి జగన్మోహినీ కూర్చుండును. జయం:—తెన్నె పైబెన్నుండును)

బల్లి:—ప్రవేశించి అరచె! యీ కొంపటోడెంత కొవ్వెక్కున్నాడోగాని అమ !
అమ్మ! బంగాళ చామాళ్ల యెండిచామాళ్లేనంట దానమిచ్చేత్తం ఇంకాయీ
డింట్లో యెంతిచ్చముందో ఎట్లా నానరే యీగోడల్లడిమికన్నంవేసో యె
క్కులోనదూచేవుం నాతమాసా తడుమగానిచ్చెనతగుల అబ్బా! యిదేంయి
క్రా [చేతితో స్పృశించి] ఏంటిది? నిచ్చిన్నాగుండే. ఆ- చ్చి నే. ఇక్కడెం
క్కడాగో? కొంపతీసినన్నట్టుకొంటానికేమో? ఛీఛీనన్నే పట్టుకోటం ఈల్లుగా
దతిరుమూర్తు ల్రావాలి హేహే అంతే ఏదోపొరపాటా క్కడమచ్చిపోయా
రు. ఇది నాను సాలాబాగుంది. [అని మెల్లగా నిచ్చెనకే బ్రాకును]

జగ:—ఏమిది? నిచ్చెనమీదికి మనుష్యుడు మే గనెగ బ్రాకు శబ్దమయె డిని.
వేరెవ్వరైయుందురు? నానూలస్యమునకోర్వ నాప్రాణనాథుడేయిలు చ్చు
చుండేగా బోలు? (మెల్లగా) ప్రాణేశా?

బల్లి:—ఓరినాయ్నా యిదేంటి? [అని నెమ్మదిగ దిగి] ఇదేంటో పామేశా అంట
యినబడదేంటి నెసేంపామేశాను [అని యాలోచించుచు నిలచును]

జగ:—పరులు విందురని కాబోలు నానాథుడు పలుకకుండె [అని కిందికి దిగి
వచ్చి] ప్రాణేశా! పోవుదము నడువుము

బల్లి:—అమ బాబో యిదెవత్తో కిందికి దిగొచ్చి నడుమంటదేంటి పాడేశా పాడే
శా అంట కూడాను సరే నేనుకటనుకొంటే దేవుడింకోకటనుకున్నాడు.
పోనీ మంచి సెళం దొరికిందింతేచాలు. దీప్తిస్కెల్లి పెండ్లాడా [అని వాడు
ముందునడువ జగన్మోహినీ వెంబడించును]

చతుర్థాంకము: తృతీయరంగము.

[స్థలము: అగణ్యము. ప్రవేశము: బల్లి గాండు, జగన్మోహినీ]

యదుకులకాంభో రాగము: ఏక తాళము.

బల్లి:—సిక్కింది, • సిక్కింది, • స గ్గనిపిల్ల-వవ్వా • సిక్కింది బలే

సిక్కింది-నాకు-దక్కింది, సిక్కింది-ఒక్క తెప్పిల్ల

॥స॥

మక్కువతో ♦ నొక్కసారి ♦ సెక్కిలి ♦ నొక్కససాలు ||సి||

దండగీడు మరుడుంచే ♦ దండసకు - అయో ♦ డండశాల - నే ♦ నుం

డశాల ♦ దండవై సర బెట్టిదీని ♦ అండనునే ♦ నుంచేదను ||సి||

పల్క - రింపబాల నామై ♦ యల్కు నేమొ - నప్పు ♦ నిల్కు నేమొ - మే

లో - నిల్కులకొల్కి - నవ్వా - మగుసప్తగాముల్కి - హే నో ♦ పల్క - రిం

పకున్నసరే ♦ కల్కి - ని నేమొ చేదను ||సి|| [అని ఒక స్కాహానివై పు తి

రిగి తిరిగి దొంగ నూపులు చూచును లోలోనఁ గలుగుచు నవ్వుచున్నాడు]

బల్లి:—తెల్లనారుచున్నది గదా? ఇప్పటికే కడుదవ్వు నడచితిమి. ఆయాసమున నికఁ గాళ్ళాడకున్నది. ఒక్కంతనేపించట విశ్రమింప నా నాథువేడెద మి న్నోహరా! [యని పరికించి ధయమున] ఇదియేమి? వీడెచఁడు? అయ్యో! దైవ మా! యేలయిట్టి కష్టముల పాట్టేయుచుంటివి?

తే॥గీ॥ నణిబాధలు తప్పించి ♦ ప్రాణనాథు

నప్పగించితివి కృపచే ♦ నం తెచాలు

దైవమా యని మనమునఁ ♦ దలఁచుచుండ

నన్ను ద్రోతువె యీ ప్రాణ ♦ నాశుకడకు

[ప్రకాశముగా] ఓయీ నీవెవ్వఁడవు?

బల్లి:—నేనా యిగ్గో నేనేనా యేశానుగాను అదేంటి పాదేశానుగాను

జగ:—[విచారగ్రస్తురాలై] అక్కటకటా! వీడెట్టి పాపపుపల్కులు పల్కుచుండె

బల్లి:—యేంయిటీ దొంగమొగ మెద్దున్నావ్? ఇగ్గో నూడు నేనూ దొంగోద్నీ నా

దగ్గిర సాగుతియ్యనుకొన్నావేంయి నీయేసాలు?

జగ:—అయో ! వీడు దొంగనని యనుచున్నాడు వీని నెట్లు తప్పించుకొందు?

తే॥గీ॥ వీనిచఁజిక్కియుంటి నే ♦ పీలు తప్పి

కానఁగా రాని కటికిచీ ♦ కటిని వీడు

కానకయొ తెచ్చె నన్నవ ♦ మాన పరుప

మానహానికంటెను మేలు ♦ ప్రాణహాని

[ప్రకాశముగా] చోరా? నన్ని టేల కొనివచ్చితివి?

బల్లి:—అయ్య నేందీస్కాచ్చాను పాడేశానడంటే సరెదానబ్బసిగ్గోసిండబ్బెప్పు
 డ్దస్తే అప్పుడే దొరుకుద్ది పెళ్ళంవెప్పుడు దొరుకుద్దని కోరుకొన్నదాన్నిచ్చి పె
 ట్టం మంచిదికాదని వత్తేయాలాగంటావ్. యేంయినీ ఒగలాడి తనం

జగ:—[తనలో] హరి హరీ! మనోహరా! నీనారి నొకనీచుండిగ్గాడ సహింతువా?

ఉ॥ నీచుని నిన్నుగాఁ దలఁచి, నేచువిమూఢత వెంటరాఁగ న

న్నేచుచు నుండె వీడిచట, నీవట నిద్రనె యుంటివో కటా!

లేచియో లేచి నన్ను గన, లేమికిఁ జింతిలుచుంటివెగ్రా యికన్

వేచియె యుంటివెగ్రా యచట, వేగుచునుంటివో రానటంచునేన్

ఓనూర్యచంద్రాద్రిగ్రహంబులారా! బృందారకులారా! మీకైనఁ గరుణలేదా?

చ॥ అడలుచునున్న నన్ను గని, యాత్మకరంగక యుంట పాడియె

లుడెదరు కోరుకోర్కులని, యెల్లపుడున్నిము కొల్చెదన్ గదా

పుడమిని నిట్టివేళ నను, బోవిడుటేటితలంపు వేగ నా

యొడయనికై న నాయునికి, యొప్పుగఁ జెప్పరె ప్రానఁ జూడరే

బల్లి:—అలోసనేటి నేనందగాడ్ని గాననా నాకన్న సక్కనోడి లోకంలోఁ గాదు

గందా మరే లోకంలోఁ దొర్కఁడు. ఈఅలస్సెంవెందుకు మనదలపిల్లా!

జగ:—[తనలో] హైరా!

తావె యన్నిట నెక్కుడు, తమ్ముమించి

నట్టివారలు భువిలోనఁ, బుట్టలేద

శ్లో॥ గీ॥

టంచు మంచిచెడ్డలనేమి, యెంచకుండ

మనలుచుందాగు గాదె ను, రాగ్గులీలను

సాంఘాస్థానీకమాను రాగము: ఏక తాళము.

కానుచీకీర్తన-గాన రాసపుష, కాంతారమునకుఁ గొనితెచ్చి

నను-గాంతారమునకుఁ గొనితెచ్చి, మూరిసుఖము

గోరమేర గీతను, చోరానన్ని టులన్-సీరీ-చోరానన్ని టులన్ 1.

బల్లి:—నేదీస్కాచ్చానంకివేంయి? యెక్కడోర్చుకొన్నావీసర్వం, బలే బలే

యదుకులకాంక్షోజి రాగము: ఏక తాళము

పిల్లాపిల్లా ఓ చక్కనిపిల్లా-నా-మరిదలసిల్లా-పిల్లంతయు

బుళ్ళయ్యెను ♦ గళ్ళవిస్సు గాంచగానె ♦ అల్లమయడం ♦ కొల్లలుగి
ను ♦ విల్లువంది ♦ జల్లుబూలు

||పిల్లా||

అల్లరిసేయకయె నాకు ♦ సల్లని నీకొగిలితై

కల్లుముంత తెచ్చిని ♦ కళ్ళయెనుటం బెత్తాను

||పిల్లా||

ఇద్దో యెలాగుంటున్నావ్. మరిమరి సెప్పడంబెందుకు [గుటకల్లు చును]
జగ:—(తనలో) అకటా! నృహరీ! నీడు మఱింక పెట్టు నెరుగునన్నా ? ఏమి
సేతును? భయపెట్టిన నేమిగునూ చూచెద

సల్లులూడం బెరికించెదం జూడుము ♦ కిన్నిగానకటా ప్రేతెదపు

బల్లి:—ఊం ఊం యేంటి? [అని పై బడం బోవును]

జగ:—[తప్పించుకొని దూరముగా వొలగి] హా! కృష్ణ! నందనందనా!

కళ్ళ వ్రేళ్ళబెదరించిన మానడం ♦ అల్లరిపనులకటా!

బల్లి:—పల్లుదెచ్చి యెట్టసనా ♦ పల్లుబూడ బెరికిత్తావ్

జగ:—హా హా! [అని చెవులు మూసికొనును]

బల్లి:—లేక ♦ కల్లుదెచ్చి [అని మీదికురుక నుంకించును]

జగ:—చీ దుర్మాగా [అని తప్పుకొనును]

బల్లి:—ఆం యింతే యిద్దో ♦ కల్లగాదు

యిద్దొంగోడబద్దాలాడున్నాడమ్మెంటూవేమో చేతిలో చెయ్యెత్తా

జగ:—చీచీ నీచా నన్న ముట్టరాకుము దూరము పొమ్ము

బల్లి:—మరాలాగన్నావంటే యిట్టే మీద బడ్డా నీకు పేమరావాలనూహ్నా

కల్లగాదు-నీకు-పల్లు ♦ కొల్లల్లా దెచ్చిత్తా

||పిల్లా||

నాకు లేకుండానే నీకు పెట్టే సరిగందా

జగ:—హానాథా! ఇంకను ననా మొరాలించవా

చం॥ అడవికిరమ్ము వచ్చి యిటు ♦ లక్కట! చిక్కులు వెట్టు వీనిక్రొ

వ డెచ్చునాడంది నన్ను గృహ ♦ నారయమిష్టముగల్గ లేద యూ

యునుపతికాంతిపుంజముల ♦ నుక్కడగించెడుమోము చూపునే
విడచెద జీవముల్ గనిన ♦ పిమ్మట నయ్యదియైన వల్లభా!

ఇట్లడలుటకన్న వీనిఁ దొలఁగించుమాగ్రమరయవలయు [అని కొంత యాలోచించి] కానిమ్మిట్లు చేసెదను [ప్రకాశముగా] ఓరీ? మీరెందరన్నదమ్ములు
బల్లి:—ఆం యిప్పటికి నామీద దయొచ్చింది మరిగంటే యెల్లిగాఁడొకఁడా పుల్లి
గాఁడొకఁడు పెద్దెంకఁడొకఁడా సిన్నెంకఁడొకఁడు ఆపైని బల్లిగాడేనొకడ్చి,
యిందులో యిద్దరేంయిసెప్పను సెగసాల్లోవున్నారు మరికంతా కల్పెందరో
నీవే నూస్కో.

జగ:—సరే నీవెంట నేను వచ్చితి నా వారును నాకొరకుబోరి నిన్నెమి సేతురో
కావున నీవింటికేగి పెండ్లికివలయు సరకులను ముఖ్యమైన చుట్టములను దోడ్కొ
నిరమ్ము? నేనీ మఱివీడనుందును. తరువాతనిక్కడ వెండిలి యొనర్తురు

బల్లి:—ఏంయిటీ! నీవిక్కడుంటావా? యేంనన్న బుట్టలో బెడ్డామనే నీయెత్తు

జగ:—చోరా? నిక్కము నేనిక్కడ నుందు నీవు నమ్మకములేదేని నాపేరు జెప్పెద

బల్లి:—పేరెందుకేంటి

జగ:—నాపేరు నీవెఱిగియున్న మొక వేళ నేనేగినను నీవు ననుఁగనుఁగొనఁగలవు

బల్లి:—అలాగా అవునవునేదీ సెప్పు ఊం-తొరగా

జగ:—జగన్మోహినీరాణి

బల్లి:—యెహ రానీ గీనీ చూడొచ్చునే ఆయెక్క ముందు నీపేరెప్ప

జగ:—జగన్మోహినీ

బల్లి:—ఏంటి జ-జ-జ-గ-గ-జగ-జగ-వీదీ మళ్ళీసెప్పు

జగ:—జగన్మోహినీ

బల్లి:—ఆం-ఆం-అట్టుకొన్నా గన్మో-గన్మో-గన్మోయ్యా గన్మోయ్యా-అదేంటి-

జగ-జగన్మోయ్యా నీవిక్కడే వుంటావ్వా

జగ:—ఆ నేనిచ్చటనేయుందు త్వరితము రమ్మ పొమ్మ

బల్లి:—[జగన్మోయ్యా జగన్మోయ్యా యని ఫిలచుచు భెనుకకు ముందుకు నడ

గొను నీవిక్కడే వుంటావ్వా యని యుద్దుగొచ్చు భెనుకఁ జూచుచు పోవును]

జగః—బలిరా!

శే॥గీ॥

మంచిమాటలు చెప్పి యొప్పించ లేము
ఇంచుకయుఁ బ్రార్థనలచే జయించ లేము
కాంచిలాతివారలనువగించిచు నియము
వంచకుల వంచనలచేత నెంచఁ గలము

ఇప్పటికీ గండము గడచినది మీద వైషమున్నాఁడీకఁ బోయెద [చనును]

చతుర్థాంకము: చతు రంగము.

[మేడయరుగుమీది జయంతుఁడు మేలుకొని కన్నులుదెరచి విస్మయమున]

జయః—ఏమిది? భానోదయంబగుచుండె. నన్న రాత్రి లేపెదనన్న నాజగన్మో
హినియేమయ్యె? అయ్యో! మానముఁ గాపాడు న దృఢనిశ్చయురాలగు నా
మానినీమణి మఱి యేదైన కష్టసంద్రమును జూచ్చెనా?

ఆ॥వె॥ నిదుర లేమి లేమిఁ గదియనీవేదికన్

నిదురపట్టె లేవ నుదయమయ్యె

మదవతి నెవఁడైన ముదమునఁ గొనినాఁడొ

మదమున గెయంగ మదిని దలఁచి

అని యాతావునరసి] ఇవిగో నాకొమ పాదము లు. ఇయె డ మఱియు
నురుచ ణములగుపడెడిని. కాన నాయూహ స యే హా! ంతిగమనా పాటలాధనీ!

హిందూస్థానీకాఫీ రాగము: చాపు తాళము.

హా! జగన్మోహిని! హా! జగన్మోహిని!

హా! జగన్మోహిని! హా! జగన్మోహిని! ॥హా॥

నాకేదితెరవకట! నాకేది దిక్కు

నాకీవు దొరకుట నాతి! హాళక్కి ॥హా॥

ఈమెయిఁ బ్రాణంబు లెమ్మెయినుండు

నీమృదులరూపంబు నిచ్చఁ గనకుండ ॥హా॥

అడవులఁ బడి యడలు మనిధాత నుదుటఁ

బడవ్రాయ నెట్టులు పడతిఁ బొందుట ॥హా॥ [నిష్క్రమించును]

చతుర్థాంకము: పంచమరంగము.

[లము: అడవి. పెళ్లికొడుకువేషమున బల్లిగాఁడు, మఱియుఁ జోటులు ప్రవేశము]

భ:—ఓరీ! బల్లిబాబా? యెక్కడొరికింద్రా నీకంత సక్కని సుక్క

బల్లి:—తాతా! ఒరేయీ కన్నా స్కెల్లానా ఆకోంవటోడింటికి ఆపలంగానైనండి పాడేశా అంద్రా యంటే సరేగందా అన్నోని పాడేశానే అని తీస్కా ఇన్తో నానెల్లంవెంతందంగా వుంటదన్నోన్నావ్ నన్ను సూసేమందా వరే

జంజూటి రాగము: ఏక తాళము.

నీవంటియందగాఁ డీ వసుద లేడులేడు నిన్నే పెళ్ళాడైనా

ఓరి బల్లిగా నిన్నే పెళ్ళాడైనా

॥నీ॥

నిన్ను జూచినదాని డకన్ను నీమీదెగాని యెన్న టికిపైకిబోదురా

ఓరి బల్లిగా యెన్న టికి పైకి బోదురా

॥నీ॥

పగల్నిన్ను సూన్నట్టి మగువలెల్ల రాతిరంత వగల్పొందు నుం

దురేగదా ఓరి బల్లిగా వగల్పొందు నుందురేగదా

॥నీ॥

దానికి నామీద యెంతపేమ యెంతందం అబ్బా అబ్బా

ఎల్లి:—ఓర్బల్లిగా? అంతబాగుంటదిరా?

బల్లి:—అరె అరె యింకా సెప్పాలా దానీక నాకే తగింది వావ్వా

శ్రీరాగము: ఏక తాళము.

మొగము సూశావంటె మూచ్చపడి పోతావు

ఎల్లి:—ఓరాడి పెల్లంముండామొయ్య యెక్కడై నిచ్చిత్రం మల్లెసెప్తావేంయిరా?

నీడబక్కలింక సాల్నూ రుకోరా

బల్లి:—అలాగేంయి మరిద్దో

జగతిలేదట్టి జవ్వని-ఓరెల్లిగా-జగతిలేదట్టి జవ్వని

ఎల్లి:—ఒరేయీ యిన్తో యేమీయెరక్కపోతే మరీ సెప్పువరా? ఏంయీ నా పెళ్లొ

నికన్నా ఎక్కువదేంయీ నీవెప్పుదువ్ గాదు

బల్లి:—ఆ మావదిన్నే నెర్గనూ

ఎల్లి:—మరింకేంయీ దాన్నూస్తేమరుపో త్తిదిరా పగలురాత్రీయేకంగా కల్లగట్టినట్టే

వుంటదిగాదా దాస్తలీసిగొయ్య

రెం: — బావా వుండ్రా అయినా సెప్పిద్దు

బల్లి: — ఏంయ సెప్పిద్దంటున్నావ్

బంగారంవైన దాని యింక గూకు సజ్జాదు

సింగారం వేంవందురా యింక దాని సింగారం వేంవందురా

ఎల్లి: — ఈపాల్కుమ్మలా నాయ్నా

బల్లి: — మరి చెప్పతిను

పిల్లనీచూతేను యింక గూకు నిద్రరాదు

ఒళ్ళల్లా పుళ్ళు బదురా-ఒరన్నయా-ఒళ్ళల్లా పుళ్ళు బదురా

రెం: — ఓర్నా య్నా దెయ్యంవేంయిత్తో తొరగా సెప్ప

బల్లి: — యె హె: అద్దాద్రా సాలా అందంగా వుంటదంటేనీ

ఎల్లి: — సర్లే సూద్దామ్మామా నడు [మట్టిని సమీపించుచున్నారు]

బల్లి: — ఇద్దో నొరే మీరంతా మాత్రం అల్లర్నేయకిక్కడ కూకోండి నిచ్చబ్బంగా వుండాల్సి మీ పిల్సుకొత్తా మీరల్లరిగా స్నేహారంటే పిల్ల బెదిరిందన్న మాటె [అని మట్టిచాటున కరిగి] వలే పిల్లా యిద్దో యద్దంటేనీ మరేంటి [అని యశూయతో] ఛీ నీయమ్మసిగ్గయ్య నీపేరేనాకు రాదే. ఊ-అయ్యో మర్చిపోయా నే ఏమే యిద్దో యెక్కడున్నావ్ నాచుట్టల్ని తీస్కొచ్చా [తనలో] ఏంయి దీ న్తల్లిసిగ్గయా యెక్కడికన్నా దాటిందేంటి ఆహా నన్ను సూసంత వగల్గే సింది మాఅందర్న పాటిరండి బేగీఅంది యిప్పుడుగంటే నన్నొదిలేత్తదీ లేదిక్క డ్నాతో ఆసికాలాద్దామని దాగుందెక్కడో గట్టిగాకేకేత్తా బిగ్గరగా] పిల్లా పిల్లా [కోపముతో] ఓహో యిల్లాగైతే మర్నీ కూనాకూ సరి డదుసుమీ ఆ జ గడఁవైత్తది అన్నట్టు జగ-జగ-ఛాయేంపేరెహె: బేగీరాదు జగ జగ-ఏదో గ నో య్నుండాలే గనోయ్ని ఆ-ఆ-జగన్నోయ్ని జగనోయ్ని ఇద్దో నేనే లే త్త బయ్యంలేదు రా నేపాడాశాన్గాను ఇద్దో నాపెళ్ళి తొగ్గారా

ఎ : — ఓజ్జారా తొరగా మూర్తం దాటిపోద్ది ఆబాపనయ్య నాల్లంటకే అన్నాడు

బ : — ఇద్దోరా మిమ్ములిని సూసి సిగ్గుపడతుండ్రా తెత్తానుండ్రా మరి [చెట్టుచాటున కరిగి] పిల్లా యిద్దో మల్లీనీపేర్క పోయాను. రా లే మరిల్లాగైతే బాగా జరగదుసుమీ అన్తల మూర్తింఎల్లావుం ంటుంటే యింక త్తమానిదే పనేంటి ఇల్లా గైతే పెళ్ళెప్పుడు ఏంయ నీగ్గాదేసెప్పడం అని యచ్చోటు (గలయవెదకి) ఓర్బాబోయ్ యెక్కడా కనబడదేమయిం ఎక్కడకన్నెల్లిందేంటి అమ్మ నాయ్నా నే నేంయి సెయ్యను

ఎల్లి:—రెం:—ఓళ్ళల్లిగా యేంట్రలాగెతుకుతావ్ తే తొరగా ఏం? లేదేంటి?

బల్లి:—[ఏడ్పుమొగము పెట్టి] యెక్కడికో యెల్లినట్టుండ్రా కన్నబ్బడంలేదు

ప్రథ:—బాబూ సరిగ్గా సూడక్కడెక్కడో ఉంటది

బల్లి:—ఓరెక్కడా కన్నబ్బడంలేదురా పాశోవయ్యట్టుండ్రా [యేడువసిద్ధపడును]

రెం:—ఓరెక్కడో మొదటా చోటెచ్చెప్పరా

బల్లి:—ఈమట్టిచెట్టుకిందుంటానండ్రా బావా!

ఎల్లి:—నీకయిల్లు మేమెఱుగం గా కొడకా మమ్ముల్నిందాకా తెచ్చియేసమేత్తావ్

బల్లి:—ఓరేదురా నిజంగా నాకు కనపట్టలేదురా [యేడ్చుచు] యెక్కడే వుంటా

నండ్రాబాబూ నాకల్లలో నాకోట్లో దుమేసేసింద్రా దేవ్ డా

రెం:—ఇందాకా నే నెప్పలేదండ్రా యిడిమాటల్లో నే తెల్సిపోయింది ఓర్బాబదే

దో దే... చో దేవతో యిడ్చుట్టుకు నేడ్పించి సిక్కులెడ్డే మనల్ని తెచ్చా

డ్రా అం గానింకేయిలేదురా మరిమన్నెయిలే యెక్కడికెల్లది. ఉండదండ్రా

ఎల్లి:—ఓరదిగాదుండేన్ యిడేసినెత్తింకోటిరా. బాగాయేసంవసుకొందాం యి

డ్డగిరీడిదగ్గర డబ్బులాగుదాం ఇలాగందాం పోతారనుకున్నాడు దానికి తగినట్టు

మనంసేద్దాం అంతే వే. ఓరేమర్నూపింపకపోయిప్పడ్డీ పని [అని ఒక తన్ను

సత్తువకొలదితన్ని] , రేబావాతాతా సూత్తారేయరా?

బల్లి:—అన్నయ్యా ఒరే నిజంవేరా యెక్కడుంటానండ్రా నీపాదాలన్నచ్చి కొట్ట

కురా

ప్రథ:—ఒరే యె గా పోరా ఊర్కోరా ఆత్మి కొట్టకు కొట్టేంకార్యం

ఎల్లి:—మరేదిరా ... పించు అని కొట్టుచున్నాడు

రెం:—నాడబ్బూ వొబ్బాడ్రా మామంచెత్తేశాడ్రా యిడి-[అని చావమోదును]

బ :—బాబోయ్ బాబోయ్ ఓరే అన్నా ఒరే బావా (అని బొబ్బలుపెట్టును)

ఎ :—రెం:—అన్నా లేదూ బావా లేదు గా కొడకా యింకా-యింకా అని

మరింత బాదుచు] యేడు...న్నావ్ ఊం- రుత్తున్నావపైగా (కొట్టుదును)

బ :—ఇ మీకు దన్నం న్నం తాతా తాతా చంపేత్తున్నాట్టా తాతా

ప్ర :—(ల్లిగాడ్చి రెండవవానిని ఈవలకులాగి) ఒరే పూర్కోండుకోండ్చే

సెప్తా [ఇంతలో బ గాడు పరుగెత్తును

ఎల్లి:—ఏయ్ట్రా ము లోడా నీవడ్డంరకు... ఓరేడ్రా-ఏడీ? అమ్మదాటా

డ్రా బావా బావా రారా రా రా [బల్లిగాని నుడ్డేళించి] యెక్కడి కెల్తావ్

యెందాకెల్తావ్ నీవ్మల్లి పేనాల్తోవత్తావ్ [అని వెంటఁ బరుగెత్తుదురు]

చతుర్థాంకము: పష్టరంగము.

[బల్లిగాఁడు బెదరిబెదరిచూచుచు దొడ్డువడుచు మరియొకయడవిని బ్రవేశించును]

జగ-జగ-జగన్మోయి అమ్మా! అమ్మా! జగన్మోయి నన్ను మోసపుచ్చావ్. అమ్మా!-నీవు టక్కర్లంజెవనెన్గీ నేనేగడ్డి న్నా నే. అమ్మముండా మీవాల్లిగ రకెల్లి మంచి మూర్తం నూసి నాకెట్టడాన్ని నగలై నీవ్బాగా యేసం సెం కొడుకేసంయేస్కొని బేగీరమ్మన్నెప్పి అమ్మ! లంజా యెంతపన్నేకావే నీవిలా త్తావని అన్నోలేదే తెల్సుంటే నిన్నిడ్ని పెడ్తానంటే ఛీనీవ్కొంచిదానవు నన్ను నిజం గా పెల్లాడ్తావనుకొన్నా నే ఓసిముండా నీకొఱకెంత కట్టపడ్డానే తీరానేన్నగలె ట్టుకొని యేసంయేస్కొనిక్కడకొత్తేనువీ లాగదాగావ్. నిన్ను నమి తే నన్ను దగానేకావ్. (దేహముతడముకొనుచు) సి లండీ! యింకానిన్నింటికి స్కెల్తాను ఎన్నోనగలెడ్తాను నాకింకలోకేంటంబలికాసి పోత్తావనుకొంటే యింతపన్నేకావ్. నాకుపెద్ద పెల్లిచేయించావ్. అమ్మ! ముండా? రాణివిగావు నీపేట్టాణిగాదూ నీవిం తరాణివనెన్గీ నీఅందంతగలెయ్య నీవెంతకై నా తగుదువే బాబూ! జగన్మోయి వో యేమోయివో గాని నిబద్దిగా నాపాలిమోయి వయ్యవే నాఒల్లంతా సిత గ్గొట్టారే తొత్తా! పోనీ ఇన్నితన్నుల్నిన్నా నీవునాపదక్కావంటే. కానీ యెక్కడికి పాటిపోతావ్ సూడ్చిన్నగన్గ పట్టుకోలేకపోయానా యిది నామీసఁవేగాదు అస లే నేగజదొంగను మర్చిన్నగన్గపట్టుకోలేకపోతే నన్ను బల్లిగాడని పిలొద్దు హుం తమాసా సూస్కో [అని చనును]

ఇది చతుర్థాంకము.

శ్రీ

శ్రీరామాష్టకము.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

పంచమాంకము: ప్రథమరంగము.

(లము: అరణ్యము. ఇరువురు రాజపుత్రులు కందుకము నైకొని ప్రవేశింతురు)

మొ —లయగ్రాహి

ఏటికితరంబగును ♦ బాతెనుమృగావళుల ♦ సౌరుగణుతింపబలి

రెం: —[సంభ్రమమున] ♦ ఔరగనుగొంటే

మానుతరయంబునను ♦ మోరపైకె దిశ

లారయకపోవునల ♦ చాటలమెకంబున్

మొ: —చాటల మెకంబు తము: ♦ గోరి యిటు వచ్చెనని

వేరగుచు: బోయెడిని ♦ నారయము లేడుల్

రెం: —అన్నా! అవి సరియే యాదిశ: బరీక్షించుము

కోరినమృగంబులిట ♦ చేరునని పై నెగయ

నీరముల: బొంచినవి ♦ ధీరకరివైరుల్

మత్త ఆకరీంద్రుని జూచియుంటివె ♦ యగ్రజా! కడుభీతిచే

కో బోకయుంటకు నేన్దులన్ దన ♦ పొంత: జేరిచి పిల్లలన్

వీకతోడుత మధ్యనుంచి ప్ర ♦ వీణతన్ జొరవన్ బలి

కిల నాకహస్తియొ దిగ్గజంబా య ♦ నన్ గనంబడుచుండెగా

మొ: —సోదరా! యాకోలాహలము గనుగొంటివా!

చం॥ గగనముమీదికేగెడు ఖ ♦ గంబులుకొన్ని కుబాళిమీదనే

నెగయుచు: బిల్లలన్ విడువ ♦ నేరక పక్షములన్ విదల్చుచు

వగచుచు దవ్వుడవ్వులను ♦ వ్రాసుచు బిట్టుగ నార్చుకొన్ని వే

యగపడకుండ: జెల్లచెదరై ది ♦ లారయకేగు: గొన్నియు

తమ్ముడా! పగటివేళనీసిరిహాశాస్థుల మృగాడు లిట్లు భంసరింప: గతమేమి?

రెం:—కారణమా? బాగుగాదృష్టే నిగిడించి నాచేయిచాయనారయుము
ఉ॥ పల్లకచంబులన్ ముడిని, వైచి శిరోగ్రతలంబునందుఁ జే
విల్లును బాణతూణములు, వీపునఁ బూని మృగాళిమీదికిన్
బెల్లుగఁ దోలి శ్వాసముల, వెన్క శరంబులనేయుచున్ సదా
యల్లరిఁ జేయు కోయదొర, లయ్యెడఁ గానఁగరారె యగ్రజా
మొ:—తమ్ముడా! చూచితిని [అని నివ్వెఱఁగున] ఏమి? యివ్వనకల్లోలంబునకేకా
రణంబొ కనుగొనను గాఁబోలు వనలక్షి మనతెరువుననె వచ్చుచున్నది.
రెం:—ఔనన్నయ్యా! ఆఁగుమాఁగుమాదేవవనితకంఠనిదమును వినవచ్చెడిని

[ప్రవేశము: జగన్మోహిని దూరమున]

హిందూస్థానీబేహాగ్ రాగము: చాపు తాళము.

జగదేకవల్లభ! అగచాట్లు పడు నీ, మగువఁ గానవా
జాలి లేదా, జాలమేల, చాలు రాగదే
తగునా, నగముల, వగలఁ, బొగలఁగను
బగదాననె-నా, కగుపడవేల

॥జగ॥

అకటా! మసూనాథ! ఇంకనైన నీసుందరముఖారవిందదర్శనమీకున్న నీబొం
దినుసురులు నిలచుటరిది. అయ్యో! నాఁడు బేరి నీరతసంపుముద్దులుంగరమానవాలా
సంగి భటులనంపనామోసపుకృ మెఱుంగనైతిఁ గదా! పోనిమ్ము పిమ్మట నిన్ను
గలియనుండనాచోరుఁడేల యచ్చటికేతెంచె! నీకేలమెలకువకాదయ్యే! ఏతెంచిన
నేమి? నీవను భ్రమచే వానివెంట నేనేల వచ్చితి! వచ్చితిఁబో భవ యగవేషణస
హకారియై మాతృభావమూనక పుష్పాస్త్రినాయోధనములఁ దేల్ప వాఁడేల కోరె!
కటకటా! యివియన్నియు నాపురాకృతపాపపరిపాకముననే గదా!

రెం:—[ఆమెను బాగుగఁ దిలకించి] అన్నా! దేవవనితయనుకొంటిమి కాదు మానవ
వనితయే! ఆహా! యేమి యా యెయారము! యేమి యా మోహనాకృతి! యేమి
యా జిగిబిగి?

జగ:—నీ॥ గిరులార! తరులార! ఝరులార! చూపరే

చంద్రునేలెడి మోము, చాయవాని

హరులార! కరులార! కిరులార! చూపరే

తైత్రినందము నవ్వఁ జాలువాని
 పరులార! పెరలార! దొరలార! చూపరే
 పుష్పకేళీముఖుఁ బోలువాని
 సురలార! నరులార! హరులార! చూపరే
 నలకూబరుని బోలు నలుపుకొని

శ్రీ! పరశాఙ్గికలార! మ యూరులార!

వారిజములార! తుమ్మెదలార! హంస
 లార! యనలోదకములార! మాటతంబు
 లార! చూపరే నాపతి మీరు గనిన

అహ! పీఠేనో రానూనులవలెనున్నారు! వీరిసమీపించి నానాభుజాడలే
 మన నెటుంగడు మొ తెలిసికొనియెద [చేరంజని మోకరిల్లి కృతాంజలిప్తి]
 శ్రీ! ననుధేశులార! సమ యోచితవిక్రమసింహులార! యో
 సాననులార! పుణ్యపరి పాలనమూర్తినుకీర్తులార! సన్
 నై ననకంబునగ్గనమిఁ దల్లప మొందుచు సంచరించు నా
 నావిభుజాడలీ ఘనవ నంబునఁ గాంచినఁ దెల్పరే కృపన్

మొ:—జవ్వనీ! నీళ్ల క్త యెవ్వఁడు? అతని నామమేమి?

కొ:—అతివా! యతఁడెట్లుండును? మీవెతలకుఁ గతమేమి?

మొ:—మాదీనుసోదరులగుదయామయలారా! సర్వమునెఱింగింతు నాలింపుఁడు

శ్రీ! కనకంబుఁ బోలెడు గాత్రంబు గలవాఁడు

కంతుమామను మించు కాంతివాఁడు

నలువకేకులఁ బోలు కన్నులు గలవాఁడు

నిడుద బాహువులతో నెగడువాఁడు

కింబుస్సఁ బోలెడు కంఠంబు గలవాఁడు

నెడదవక్షంబున నెలయునాఁడు

కంఠనిమూఁ బోలు కొను గల్గినవాఁడు

సద్మతేఖలు గల పదమువాఁడు

తే॥గీ॥ మహిఁ దనువున వరలు నవఁ మన్మథుండు
 గాజవరుల మీఁచెడుఁ బరాఁ క్రమయుతుండు
 భూరికీర్తి యా పాంచాలఁ భూమినరుఁడు
 భారుణి జయంతుఁడ నెడునుఁ దారగుణుఁడు

క॥ ఘనుఁడగు విక్రమసింహుని
 తనయ జగన్మోహిని యనుఁ దానిన్ నన్నుం
 గని పెండ్లియాడి పిమ్మట
 వనములకుఁ దెచ్చి యతఁడుఁ బాసెన్ విధిచేన్

మొ:—ఏమేమి? గాజ్యమృశుఁడైన విక్రమసింహుని కొమార్తెవా? నీపేరు జగ
 న్నోహినియూ

రెం:—తనలో కీరవాణి! పేరికిఁ దగినట్లుంటిని

జగ:—(పించారించుచు) అయ్యో! ఔను

మొ:—పాంచాలపతియగు జయంతుఁడు నిన్నెడఁబాసెనుగ

ఉ॥ ఎంతటిమూర్ఖుఁడోయరయఁ నెంతటిమూఁడుఁ యెంతటివియో

రెం:—ఎంతటిదోహియో తలఁపఁ నెంతవినోతుఁడో యెంతవెళ్లియో

జగ:—కటకటా! [అని చెవులు మాసికొని నిశ్చేష్టురాలగును]

మొ:—స్వాంతమునం దలంపకిటుఁ చానను నిన్ను గుకాననంబునన్

వంతలమున్గితేల నెడఁ బాసి యనాథను జేసి రాఁడుగా

రెం:—కాంతరొ! యట్టిహీను నెటుఁ కాంతుఁడటంచునుబల్కెదింకనున్

జగ:—హరిహరీ! అన్నలారా!

క॥ నాపూర్వపాపకృతమున

భూపుండిటు వీడి చనియెఁ బూజ్యుని నానిన్

బాస్మదని దూఱవలదు

చూపుండిటు నెక్కడైనఁ జూచిన మీగల్

లేదేని యాతని నెవఁడు నాదారిని నేఁ జసవ

మొ:—కురుణీమణి!

నీ॥ పసిడిమెట్లకుఁదగు ♦ పాదపల్లవములు

కఱకుతానేలమై ♦ గందనేల?

రె॥—సాధాంతముననుండ ♦ సరియైన నీమేను

కాంతారసీమలన్ ♦ గ్రాగనేల?

మొ॥—కాంచనాంబరములన్ ♦ గట్టంగఁ దగునీవు

మలినవస్త్ర ముదాల్చి ♦ మనుటయేల?

రె॥—భూషణంబులువీడి ♦ భూములన్ బుట్టల

నస్వేషనా మై ♦ యరుగనేల?

మొ॥—పద్మమును బోలెడు ముఖంబు ♦ వాడనేల?

రె॥—కలువతెలిగన్నులను నీరు ♦ గారనేల?

మొ॥—అభులఁ బోలెడు తురుము తూ ♦ గాడనేల?

రె॥—ఇంపుగుల్కెడుమేను కృ ♦ శింపనేల?

జగ॥—భ్రాతలారా! యిది నాలలాటలిఖితము

మొ॥—వజ్రవైడూర్యగోమేధికాంచితరాణివాసంబులఁ గాంతాళి పరివేంప దువ్వ
లువలు ధరించి సౌఖ్యంబున మందిరారామంబులఁ గేలాకూళుల గొజ్జం నీటఁ గేళి
సల్పిరంజిలక నీకు

చం॥ రమణిరొ! పంతయేల? నగ ♦ రంబునకున్ వెనువెంటరమ్ము

జగ॥—

నే

రమణుని గాంచుదాఁకనొక ♦ రాజ్యమునన్వసించు నన్నలా

ర! మణిమయావరోధములు ♦ రత్నదుకూలములంగనామణుల్

రమణుని దర్శనంబుబలె ♦ రంజిలఁజేయవు పెక్కులేటికిన్

మొ॥—[రహస్యముగ రెండవవానితో] తమ్ముడా! ఇం విధములనన్నను నీచిన్నె
లాడి యావన్నె కానికయియే పరితపించుచున్నది. కాంతయు మది కలఁగినట్లు
తోచదు

రె॥—ఔనన్నా! అయిననేమి! యింకను బరీక్షిం ము

మొ:—అయ్యో! ప్రియసుందరీ! ఇంకను నీపిచ్చితలంపుడంగవా
మత్తక కిలావృత్తములు:—

కాన నిన్నెడఁబాసిపోయిన ♦ కాంతుఁ జూచుతలంపెదన్
బూని సంచరణంబొనర్తువె ♦ పుల్లకంజముఖి! యిటుల్

జగ:—మీననేత్రకు భర్తదైవము ♦ మేదిసీతలనుందునన్

గాన వానిని జూపి పుణ్యము ♦ గట్టుకో మీము వేడెదన్

రెం:—కొంటియై నిను నొంటిగా వని ♦ గుండఁ జేసినవాఁడు బల్

కంటకుండు దరిద్రుఁడున్ మరి ♦ కాంతు వెట్లు తఱోదనీ!

జగ:—అయ్యో! నేనెఱింగించెద వినుమొక్క పేదయే కాఁడు

కుంటి గ్రుడ్డి కురూపి రోగి ప్ర ♦ కోపనుండవుఁగాక నా

ల్లంటి కాదనిభర్తనన్యని ♦ గాంచఁగూడదు కంటితోన్

మొ:—తారమున్నగువారలెల్లరు ♦ ధాత్రినను ని గోరచే

వారికిందుననందు నేమియొ ♦ వారిజాక్షిరొ తెల్పుమా

జగ:—వారికీనగుబాటులెన్నఁడు ♦ బాయకుండుట చాలదే

వేరుగానిక నేమికావలె ♦ బేర్కొనంగ సుధీవరా!

మొ:—చక్కెరబొమ్మా! వెక్కులేల? వెక్కసంబగు నీ చక్కదనంబరయఁ జక్కె

గవింటిజోదు మిక్కుటంబుగ నిక్కట్లముంపఁ జొచ్చె

రెం:—(తనలో) ఆ-వీనికీయెలనాగపైవలపు జనించెనా యేమి!

జగ:—హా నా మనోహరా! [యని మూర్ఛమునిగి నేలనాలును]

రెం:—కం॥ నను బెండ్లియాడ నిన్నుం

దనివిసనన్ గడు ముదమునఁ ♦ దనిపెద

మొ:—ఆ-ఆ-[అని కోపమున]

మూ..!

కనుగానకిట్లు ప్రేలితొ

తనువేమరి యుంటివేమొ ♦ దండించెద నూ

ఏమేమి!

సీ॥ నేను వరించినట్టి యలఁగీరజనెత్రనె కూడఁగా మదిన్
 యూనితివే తలంపు నినుఁ బోలెడునీచులహా! జగంబునన్
 గానగవత్తుడే కృపనుఁ గాచితి మూ తనన్నతోడుతన్
 యునకకయ్యమేగునెదఁ మోహము వీడి త్వరన్ని రాశితోన్

పూజ్యుడగు వ్రజజందనియైన వివేకంబు దెచ్చుకొమ్ము

రె॥—అగ్రగా! కంటసింపకొక్కింత వయాప్తిహృదయుండవై నీచిన్నాఁరిముద్దుత
 ముగ్ధి మనఁ యాలింపుము

కా॥ అన్నా! చిన్నతనంబునుండియును నొన్నత్యంతప్రేమంబుమై
 కన్నన్ జేరినియప్పమట్లు కృపచేఁ నెంతేనియున్ సొకి య
 ప్పనా! నేడిటలు దుఃఖపెట్ట సత్తికైఁ న్యాయంబొకో నీవె యి
 ట్టిన్నన్ వాంఛలు దీర్చువాడెవరునాఁ కయ్యంతఁ గూర్పంగదే

మొ॥—చం॥ అనుజనకెట్లు పెండ్లియగుఁ నన్నకె పెండ్లిలిగాకయుండిన
 గ్గనవొకొ యింతమాత్రమునుఁ గాదులుగ్రమ్మెనెనీదు నేత్రముల్
 పంచియె యుందునుమ్మి జముఁ పాలిటికింతకుముందె య ఁడి
 ట్టినినను జాలు మూయుమికఁ నై నను నీదగునోరు బాలిశా!

రెం॥—ఉ॥ దృష్టమనంబుతోడ ననుఁ దూఱుచుఁబోరఁగనుంటివంచువే
 స్పృష్టమగున్ గదన్న యికఁ జాలును జాలును లేద నీకెగా
 యిష్టము గల్గెనేని యిదిఁ యెంతటికార్యము చూడు నీవునన్;
 గష్టము నెందఁజేసి పలుఁ కష్టములొందఁగఁగాక సోదరా!

మొ॥—మూఢా! నాకేమి కష్టమురా!

రెం॥—అట్లనా! అన్నా! తెల్పెదవినుము నిన్ను సమరమున జయించియైన నీగమాణిఁ
 జేబట్టువాడఁగాని ప్రాణంబులతో విడచువాడఁగానునుమీ?

మొ॥—ఆ ఏమిరానీసాహసము?

రెం॥—పాపమింతపర్యంతము నీకు వెరచితిని నీ తలంచితివి కాబోలు!

మొ॥—[ఉగ్రకోపమున]

శా|| ఓరీ! యెవ్వడనంచునన్ను మదిలో ♦ నూహించియున్నావో మూ
ఘా! రా! రమ్మిక నీబలోన్నతిని గ ♦ ర్వంబున్ నిమేషంబులో
నీటున్ జేసెదనాజిరంగమున నిన్ ♦ నిర్మూలముం జేసెదన్
నారీరత్నముఁ బెండ్లియాడఁదగు న ♦ న్నాహంబులం జేసెదన్

సోదరుండవని తుమింతుననుకొంటివి కాఁబోలు? [అని కత్తి దూయును]

శం:—బౌరా! వీడి భామామణికై కామాయత్తుడై యొడలెటుఁగక తోక వ్రొ
క్కిన త్రాచురీతి మీదనురుకనుంకించుచున్నాఁడు వీనిచేవసంతయు నేనిప్పుడే
తెలసికొందు [కినుకమైఁ కత్తిదూసి]

మ|| మతినిన్బాజ్యఁడు పెద్దయంచుదలఁప ♦ న్మాతస్సర్వమున్బాని యీ
గతిఁబైఁబైఁ బడుచున్నవాడవిదె వ ♦ క్కాఁకింతునాలింపుమీ
క్షీతియున్సాగరముల్ గ్రహంబులునుల ♦ క్షీభ్రతయున్బానుఁడు
స్థతులస్థప్వినఁ దప్పనిమ్ము నిను నే ♦ ఖండింతు రారా ఖలా

శం:—[మూర్ఛలేరి యేడ్చుచు] అయ్యయ్యా! గోరుమట్టునై గోకటిపోటనురీతి
నూ నూర్తగడ! నన్నేల యిట్లు కడగండ్ల ముంతువు! సుహృదయుండవగు నీ
వ యనాదగ శేతుణంబులు ప్రసరింప నెరులు నన్ను గాపాడువారెవరు! ఓ క్షీర
సాగరాంతగపన్న శయనా! పాదారవింద సేవాసక్తలక్షీప్యాదయేశ్వరా! క
రుణానిధీ! నేనంత పాపివైన నన్నొక్కసారిగ నరకమునకేల పోఁదోలరాదు?
అహ! [నిట్లాపునడిచి] ప్రయమమోహరా! యింకను నిద్రయ వహింతువా?

శం|| మ్రొక్కెదసనాధిపగు నన్

గ్రక్కునను సనాధి జేసి ♦ కాప నె నరుణన్

బిక్కులు చింతల ముంపఁగ

నక్కలు! నా నేరమేమి? యారయఁ గదవే

[అని బిక్కులు పుకించి యాక్రాంతియై] అయ్యా! గోమి యాచోద్యమ!
నీ నిరువును నన్నునున్న గాఢ ని యుద్ధంబునకు నన్నుద్ధరి యున్నాను బౌరా!

శం|| సూనులు నిద్రి బెండ్లిపుట్టిన సోదరులయ్యలటంచెదన్ గృపన్
బూసక మొక్క నాతికన్ ♦ పోరుచుఁ బ్రాణము దీయఁజూతురే

సూసశ రాససవ్యధల ♦ స్రుక్కి మదోన్నతి నింక వేరుగా
నాననమెన్నఁడారయని ♦ యన్యుల ముప్పులు చెప్పనేటికిన్

శా॥ జారత్వంబె శరీరమున్దనము నా ♦ శంభాటకుం ద్రోవగా
జారత్వంబునఁ బెక్కుకష్టములు నీ ♦ చత్వంబుఁ బ్రాప్తించుఁగా
జారత్వంబునఁ బ్రాణమానములకుఁ ♦ సైతంబు కీచౌనుగా
అట్టులయ్యు నేకారణంబుననౌ

జారత్వంబును గ శత్రువునుగాఁ ♦ జచ్చింపరీ మానవుల్

వీరిరువురుఁ బోరాటమున సమయనట్లు తోఁచెడిని మందభాగ్యురాలను నా
కట్టి పుణ్యమా? కావున నిట్లొనరించినమేలు

తే॥గీ॥ రోషమధికంబగుడు వేరె ♦ అంగకిట్లు

కన్ను లెట్టుఁగ నొండొరుఁ ♦ గదియనేల

చావనేటికి నాకునై ♦ సమరమునను

గ్రక్కునను జంపుఁడి నన్ను ♦ మ్రొక్కుదాస

మొ:—ఓ విలాసినీ! నీవు చావనేల? నిన్ను నన్ను వేరుపరుపనెంచిన యీకామాం

ధుని ండఖండములుగఁ జీల్చివైతు (అని తమ్మునివైకరుగఁ జూచును)

రెం:—ఓ ! వాచాటా! నీవా నన్ను జంపువాడవు! వాలుగంటి! యీప్రేలరిని
గాలుపాలిటికిప్పడే తోలి నీపాలిటికేతెంతు వగవకుము

జగ:—రాచబిడ్డలారా! కొంచెము తాళుఁడు నావాక్యములొక్కింత సావధాను
లరై చెవిఁ జొరనిండు

ఇరువురు:—[సంభ్రమమున] ఇద్దవదనా! సి ముగనున్నారము

జగ:—మీరిట్లుపోరనేల యొకరి చావొకరు కోరనేల? ఏనొకయుసానుంబు దేర్చి
దనట్లొనర్చితిరా మీయిరువురకు డేమంబగు

ఇరువురు:—ఒప్పులకుప్పా! తప్పక యొనర్తుము

జగ:—మీకేలనున్న చెండునిట్లొసఁగుండు. నేజుని విసరివైతు. పీమ్మట మీలోఁ
దొలుదొల్త దానినెవ్వరుతెచ్చి వారినినే యుంతు

మొ:—మేలు మేలు బాలా! యట్లయొనర్చు

రెం:—అంగనామణీ! అందులకేను సంగీకరించి

మొ:—ఇందుముఖీ! కందుకమిధిగో కైకొని విసరుము

[అని చేనున్న బంతినిచ్చి తనయంగీలు తీసి యందుంచును]

జగ:—(బంతి చేగొని తనలో) ఓలోకరత్నా! దీనజనపాలదీక్షాకంకణధరా! శార్దూ
పాణీ! నామమోరథసిద్ధి వడయ నీకందుకమునైనఁ గడుదవ్వునకుఁగొం
సాము [బంతి విసరును రాసూనులు గాని వెంబడింతురు] ఛళిరా! కామ
రోగపీ శులై యొడలెఱుఁగక సాధ్వీమణుల బాధపెట్టు గట్టిడెందము గలవారి
కిట్టిదేశాస్తి. అయ్యో! ఇంతటితో సంతసింపనగునా! ముందెన్ని యిడుమలు ప్రా
స్తించనున్నవో! కావున నేనీ పలువలుగొని పురుషాకారము దా యా జక్కినె
క్కి నాచక్కనితేని సన్వేషించుచుఁబోదు [అని వస్త్రములు సికొని]

శంకరాభరణ రాగము: రూపక తాళము.

రక్తపక్షి నా ♦ సక్తి నెక్కుచు ♦ ముక్తినిచ్చెడుదేవరా!

నీభక్తురాలను ♦ రక్తిజూపుచు ♦ యుక్తి నొసఁగుచుఁ-గావరా ||ర||

నుందరాంగ! ము ♦ కుంద! బ్రోవర ♦ మందహాసముతోడ నన్

డెందమునను ♦ బొందుపరచితిఁ ♦ గుందఁజేయకు ♦ మిందునన్ ||ర||

పన్నగతల్ప! ♦ నన్ను తాంగ! యా ♦ పన్ను రాలిని బ్రోవవా

నిన్నువినా ♦ నన్ను బ్రోవఁగ ♦ నున్న వారెవ ♦ రెన్నవా ||ర||

[నిష్క్రమించును]

పంచమాంకము: ద్వితీయరంగము.

[స్థలము: కాననసీమ. జయంతుని ప్రవేశము]

నాథనామక్రియ రాగము: ఏక తాళము.

ఎందు పోతివే ♦ కుందరదన! నా ♦ కుందామాన్యవే ♦ మ

డెందమునొందర ♦ బెందకుండనా ♦ పొందు

మందయూన! యా ♦ మందాన్యవే ♦ రంధర

బొందకున్నసుఖ ♦ పెందుఁగ ♦ బొంద ♦ నిం

హా! జీవాశ్చేష్యశీ! జీవచ్ఛవంబువోలి యెన్నాశీ ప్రూరమృగకంటకశిలాగృహ
 భగోరారణ్యమున సంబరించుట. అకటా! పురుషుడనైన నాకే దుర్భగచింతానచ
 కంటై దుగ్ధమందైన యీసంచారము నిన్నెంతగాని పెట్టుచుండెనుగాదా! అయ్యో!
 యింకను గట్టములా! భీకరకఠోరస్వానంబుల నిప్పులుమియుచు సంబరించెడు నీ మృ
 గావళుల కెరగాకయుంటివా! ధీరమనంబులనైన నీలుజేయు నీ భీషణభగోషణంబు
 లాలించియుఁ బ్రాణంబులు బిగఁబట్టగల్గితివా [ఆలోచించి] ఆహా! ఏమికఠంబుననో
 నామనంకింకను నిన్ను జూచు పేరాసవహించియేయున్నది. పాదమండము నన్ను
 గాఁచుపెట్టుచునే యుండె! సుందరీమణీ! నిన్ను జూడఁ జేరాసవహించి యీ
 నొందిని ప్రాణంబులు నిల్పితినిగాని వేరుకాదు. కటకటా!

ఉ॥ సీముఖచంద్రుఁ జూచి తరుఁగిఁజేమణి! యారైలలామెనేటికిన్
 గాముడను పుష్పబాణములఁ గాకను పెట్టుచునుండె వానికిన్
 మామసటందుఁ జంద్రుడనఁ మానపుబాధలముంచు వీరలన్
 బాములు పెట్టవే నపులు పర్చవే నావెత దీర్పవే సఖి!

శా॥ రావే పోల్పగను క్తిమీనగణముల్ గాజీపముల్ లేడులున్
 రావే పోల్పగ బింబవిద్రుమములున్ రత్నంబులున్దేనెయున్
 రావే పోల్పగ భద్రకుంభములు చక్రంబుల్ సగంబుల్ సతీ
 నీవొ కన్నులతో రదచ్ఛదముతో నీతైన చన్ద్రోయితో

శా॥ రావే నీ జనరత్నమా! మరునిచే రంజిల్లుపుష్పాస్త మా!

రావే మత్తమరాళరాజగమనా! రాకేందుబింబాననా!

రావే మారుకతారధారమగువా! రంభోరువా! చూడవా

నీవే దిక్కని నమ్మియున్నప్రియునిన్ నిర్భాగ్యునిన్ గంటిత్తో

అయ్యయో! యింకను పబూసకుంటివా! మందగమనా! నిద్రాదేవియాప
 రింప నీ యమము తిక్రమించిన స్నేచుటకిదియా సమయము. నీపుదండనుండమి
 నన్నిం గానేచెడు నీమారుపక్షమేయవలంబించితివా!

హిందూస్థానీభైరవి రాగము, క తాళము.

ఓ మారా! ఓ మారా! మనే నిమతమిక్కఁ దెలసెను
 నీవుము నీడకు బాములఁ

ఏ రమాకు ధ మారి! రాకుమా ధ యీ రాకుమారు ధ నారి నేచబిటబిట
 ఏర మాకు ధ మారివై రయమున ధ వై రితనముజూపెద వేహరహర! 2.
 ఔరా! క్రూరా! విరహవేదనాకారా! ధ సారసాక్షుకృష్ణకుమారా!
 హరనేత్రాగ్నివడినశూరా! చీ పోరా! చీ పోరా! చిత్తచోరా!
 మేరను మీరక మతి మతి మారా! ఓ మారా! 3.

ఉ॥ ఏమనివచ్చుచుంటివిర ధ యీవు మనంబున సిగ్గు లేక నా
 రామను మోహనీమనభి ధ రామను గెల్వంగలేక డాగి నే
 డామికచే గనుల్లెలియ ధ కామని జెంతను జేర్చుకొంచు నే
 నే మగవాడనంచునిపు ధ డీపనికన్లుడనంచునంగజా!

అబలులసహాయులై చిక్కిన వారి నెకయాట యాడించి చూచుట నీచులను
 నైజమే గదా! కానిమ్ము పీని నాదరి జేరనీకుండ నా సారసాక్షిజీతెద

ఉ॥ ఆయుధమేమిలేదని జ ధ వాతిశయంబును జూపుచుండె బు
 ప్పాయుధుడీతని నైలున ధ నక్కట! నావశమకానె వీడు న
 న్బాయంగ జూతచంద్రసుమ ధ పద్మమిళిందనిభాంగ భాగముల్
 ప్రేయసి! చూపి కన్బేమల ధ విండ్లను జూపుల తూపులేయుమం

ఓరీ! మదనా! దుర్మద! నామెద నీపదనాయుధములీవిధమున బొదుగుచుం
 టివేరా! శరీషపుష్పకోమలాంగియున నామదవతీశిగోమణితో బోరవేరా! విసనేమి

శా॥ ఏనుఝాచెదలేరి! మార! కలహం ధ బెన్నాల్సే గెల్పేరిక
 కానీ నీవిపుడేచినన్గననెకో ధ కాలంబు నే వెండి యీ
 కానన్గచరణంబునన్గి యిమహల్ ధ గానగతయందల్పరీ
 మీనాత్మీంజితనుంచి చూడనెకో నీ ధ మీసాలలో నుప్పులన్

(అని చనుదూర బురివిప్పయాడు నెమలింగని)

ఇదగో నిచ్చట నీకేక మే దైవ నావసంబున ముగియెడ శేకలిదూరు
 బురివిప్పయాడుచున్నది దీని యురాలివార్త లెఱింగిన దెలసికొ
 నియెడ [చేరంజని]

కం|| చిత్రపువర్ణంబులతో

నేత్రానందకరమైన నమ్మి! బలు తా

ప్రతయమునఁబడు శోభన

గొత్తిం ఘనవేణిసిందుఁ గంటివె చెపుమా

అయ్యో! నానుడులాలింపకయే యిది కేకరించుచున్నది. చీ!

మ|| పురివిప్పంగను సాహసించితివి నా! పూబోణి లేదంచటే

పురుడింపంగఁ దలంతువా విషధరం! బున్ నీవు గన్మెంటివా

గరువంబెంతలా నెత్తికెక్కెనమాహా! కానీ యిదెన్నా నా

కరియానన్ ఘననీలవేణిగని నేఁ గాంతున్ శిఖండి! నిను

[అని నడచి యొక కొలను గని] ఆహా! యీ సరోవరము నా సరసిజాక్షిని
డాగుపర్చినది. ఇవిగోఁ గచనితంబములు. ఇంక సందేహమేల? అలఁతిపోలికలం
గనుగొని నంత మాత్రమునఁ జోరునెఱుంగనాను గదా

కాంభోజి రాగము: రూపక తాళము.

పద్మశుక్తిశంఖములతో భాసిల్లుపద్మాకరమా!

పద్మముఖిని మరుఁగు! పరచితె చెపుమా

1.

నాకంజనేత్ర! సైకతశ్రోణి-నీకడనున్నది! కాకను బెట్టుకు

2.

అయ్యో! యియ్యది బదులిడునా? అవిగో నామూలసంచరించురాయంచలనడిగెద

హిందూస్థానీ బేహాగ్ రాగము: రూపక తాళము.

మరాళరాజమ! మందగామిని యీ

సరస్సు చెంతనున్న జాగేల తెల్పుమ

||మ||

కట్టా! ఇదియును బదులిడదయ్యో. కానిమ్మి కాసారవారిజములలోని మక
రందమాని యాని మత్తిల్లి యుంకృతులతో నేత్రపర్వమొనర్చుచు జనుచున్న యీ
కొదమతేటులు నా మదవతినెఱుంగకయున్నె. ఓమధువ్రతములారా!

హిందూస్థానీతోడి రాగము: రూపక తాళము.

జాలి పూని తెల్పువేడెద! మహాస్థలములఁ

బోలికలఁ దెల! మిమ్ములకున్నవారు

||జాలి||

కటకటా! మలిముచులు సంగతులఁ దెలుప నేనాఁడైనఁ గంటిమా! పోనిమ్మా
తరువులను దరువులవైన బిల్లిగనల్లారుముద్దుపలుకుల నెలికించెడినీ చమవులపులుఁ
గులను బ్రార్థించెద

హిందూస్థానీముఖారి రాగము: రూపక తాళము.

కలికినిందు ♦ కంటిరె యో ♦ చిలుకలార! ♦ చెప్పుడీ

పలుక రేమి ♦ పాపమీ ♦ యలుకమీకు ♦ న్యాయమే

॥కలి॥

తరుణిజాడ ♦ లెఱిగింపరె ♦ తరువులార! కరుణతోడఁ

గరము మనము ♦ కలఁచెడి నా ♦ మరునిబాధ ♦ మాన్పరే

॥కలి॥

హాహా! మారువల్కరా? ఇది యేమి? [చెవి యొగ్గి] ఆలేమావిగుమ్మలమ
ధ్యఁజేరియున్న పరభ తము కాఁబోలు నన్ను పిలచుచున్నది. ఆహా! ఇది గదా స
త్కృప! [అని యొ రసాలసాలము దరికరిగి]

హిందూస్థానీతోడి రాగము: ఏక తాళము.

కలికిని జూపవే ♦ కనినఁ ♦ గానఁ గోకిలా! ♦ కడుకృపతో

జాల ♦ మేల ♦ తాళఁ ♦ జాల

॥కలి॥

తగురా! ఇది యెంతో యుపకారి యని తలఁచితి నే! నాకలకంఠిలేదని కాఁబో
లుఁ దన లేస్వగమును బ్రకటించుచున్నది. చీ! మదోన్మత్తతనొడలైలియకప్రేలు దీ
నితోఁ బనియేమున్నది? అల్లదుగో నాపూపాదమాటుననేదియో కదలుచున్నట్లున్న
ది. [అలోచించి] ఆ-వేరెవ్వరు నామనోహరియే. కురంగాక్షీ! యింకను నన్నేల
దాయకుంటివి? నేఁ గనుగొందునో లేదో యనియా మాటుననుండి దాగుదుమాత
లాడఁ జొచ్చితివి? రమ్మరమ్మరసితిని [అని చెంతకరిగి] అయ్యో! యెంత భ్రాంతి
జెందితిని! ఇది మెల్లమెల్లనఁ జివురుజొంపములు మేయుదు సంచరించు హరిణము
కాని వంతనంతమొందించు నా యింతికాదు ఐననేమి? యిది నా చంచలాక్షిజాడ
లెఱుఁగకుండునా తెలసికొనియెద

తే॥గీ॥ వెడదనేత్రంబులను గల్గి ♦ బెదరి బెదరి

నీవలెనె చూచు చల నే తనిండు

కాంచియుంటివే

కష్టముల నంత

జౌరా! ఇదియుఁ బ్రత్యుత్తరంబియ్యదయ్యె! చీ! నాకెంతబుద్ధిమాంద్యము పచ్చవిల్తునకు బాసటయై వచ్చుపవనుని వాహనంబైనయిదిపల్కునా? పల్కుకున్న మానెఁ గాక మలయపవనునిచ్చొటడించి నాకపకారియయ్యెఁగదా!

ఆహాహా! గంధవహా! నీవు సైతము నాపైఁ జలమూనితివా?

ఉ॥ అండజయాన దండవిడ ♦ కల్లనఁ గ్రుమ్మగుచుండ నాకుఁ గ
స్పండువొనర్పఁ జన్నుగవ ♦ పైఁ గల పయ్యెదబాపి ముంగురుల్
నిండుగ ఫాలభాగమున ♦ నృత్యమొనర్పఁగ మై చలింప నా
యండమరింతఁ జేర్చి బిగి ♦ యారుకవుంగిటఁ గూర్పవే సతిన్
అట్టివాఁడ ఓట్టి కట్టిడి తనంబునకొడి గట్టి వైరిపక్షుంబెట్టులంగీకరించితివో
యెఱుంగ!

చ॥ వనమున వీడినట్టి నుమ ♦ పంక్తులలోననె యున్న మేలివా
సనలను సల్గడల్ బరపి ♦ జయ్యన ప్రాణములందుఁ జొన్ని నా
మనము కలంగఁజేసి నను ♦ మాటికి మాటికి నెంతువేల నీ
పనులిఁకఁ దెల్లమయ్యెఁ గద ♦ వక్రతమానును వే తొలంగుమా
ఓరీ! నీ తులువతనంబు తేరికి సహింపనగును! నీవిత చెనటివగుటనే

చ॥ నలువ సృజించెఁ బట్టి నిను ♦ నాశమొనర్పఁగ గూఢపాత్తులన్
సిలుగులఁ బెట్టి దాననవి ♦ జింకను గొందు గృహాంతరంబుల
న్నిలువవె భీరువా!

పరుగె త్తినంతమాత్రమున నిన్ను విడచెనా? నీ పాటుపోతుతనమె వెల్లడి
జేసికొంటివి. అట్లు విడువమి మఱియొక తెరవెఱుగమినే కదా

పడియ ♦ నీటిని బచ్చికఁ గ్రోలునట్టి గు

ట్టులకు భుజంగమంబుల వి ♦ గోధులఁ జేసితివొర మారుతా!

లేనిచో జంతుహింస చేయనొల్లని పిటికి మేక ల హరులఁ బొరిగొనును! నీకు
వాహనమైయుండుటందే వీధిట్లు నడపి నట్లునడచుచుండె. [అని దిక్కులను
భూమ్యాకాశంబులను గ వే జగ మ్మొంతయు నీ చరితముననె నిండి
యుండినరీతిఁ బొడక పైనులయను

సీ॥ నీకీర్తి దిక్కుల నిండించి హంసుడు

పశ్చిమాంబుధిఁ జొరఁ బొలుచుండు

రివి క్రుంక నీకీర్తి రవములఁ దెల్పుచు

బక్షులు గూండ్లకుఁ బొలుచుండు

బక్షులేగఁగ వ్రేలు పాడుచు నీకీర్తి

నాలమందలతోడ నరుగుచుండ్రు

వ్రేలు పోలున వెన్క రేవెల్లు స్వచ్ఛమా

నీకీర్తి నిశలను నిలచుచుండు

తే॥ గీ॥ భయము పుట్టించుచుండెను బాపతతికి

సంతసము గూర్చు సామాన్య జంతుతతికి

సుఖమొసంగుచునుండెను సుజనతతికి

భళిర! నీకీర్తి బొగడనా బ్రహ్మసశవే

కాని శీతభానుడయ్యు నిదియేమి శశాంకుడు వేడికిరణములఁ బ్రసరించుచుండె. ద్విజరాజా! పయోముఖవిషకుంభమివా! ఔను తండ్రికి భంగములు కలిగించుటయుఁ జెల్లెలియిల్లు చెలుచుటయు నీకే చెల్లినది

సీ॥ సన్మార్గవర్తన సల్పుచుందువు గదా

సన్మార్గమేదిరా చందమామ!

కుసలయపతివిగా కువలయపతులను

గుందింతువేమిరా చందమామ!

రాజువయ్యను రాజు రావుపెట్టెదు రాజు

చందమామిది యోరి చందమామ!

తిమము వారించు నేత! మము తమముననే

చంద యోరి చందమామ!

అ॥ నా॥ యమృతకరుడవు తులనరించును నియోగజుల మహిమ

చాలు వేయియేల? ♦ జగమెల్లెడను నీవు

విషభవుండవగుట ♦ విదితమయ్యె

మఱియునో మరుమామా! నాసరసాంగిసౌందర్యమునకు సరియోదనను గ
రువంబునఁ బూర్ణి నును నీమురువెల్లజూపి సరిగాక గరువంబు తలుగనరిగియరిగి కొ
న్ని నాళ్ళు జనములకనులఁ బడకయయుండి తిరిగి నానమాని నామానిని యానసము
నకు సమానమగుదునను తలఁపూని క్రమక్రమంబునఁ గళలనెచ్చించుచు వచ్చి వచ్చి
భంగంబునొందియు మిచ్చగంబు మానని మానవంతుడవు గురుద్రోహిని నిశాచరుఁ
డవు నీతో నాకేమిరా!

కటకటా! ఈమారాదిహతపలు నను నిలువనియ్యరు. అండజయానా! నా
యండలేమినీ దుండగీడులు నిన్నును గుదురుగనుండనిత్తురా

ఇసీ! యిచ్చోటు వీడి నాచంద్రానన నరయుచు నొండెడికేగెద
కం॥ మదనుఁడు కదనమునకు స

మ్మదమునఁ గిదియంగఁ బెదరు ♦ మదనతిఁ గనీసన్

బదులిడి మునమొనరింపుఁడు

పొదలారా! నెదురులారా! ♦ పుష్పములారా!

కం॥ వడివడిగ నడువ నడుగులు

తడబడె బడలికను నెడలు ♦ తడిఁ దడిచెనిటుల్

గడునిడుమలు పడి యడలెడు

జడునెడయు నడవి విడతువె ♦ పదవేణీ!

కమాసు రాగము: రూపక తా ము.

హా! నుతాంగి! ♦ కాననమునఁ గానుపించవే

కోననుంటివ్రా యెటుంగ ♦ మీసలోచనా!-హా!-హా!- ॥హా!॥

అడవిఁ దిరు ♦ గాడి యాడి ♦ బడ లియుంటినే-హా!-హా!- ॥హా!॥

ప్రాణసఖి! ♦ ప్రాణములిక ♦ మేన నిలువవు-హా!-హా!- ॥హా!॥

కలికి! నాయెడఁ జల్లము మేల ♦ పా లొకో-హా!-హా!- ॥హా!॥

పంచమాంకము: తృతీయరంగము.

[స్థలము: మఠీయొక యడవి. ప్రవేశము: పురుషవేషమున జగన్మోహిని]
జంజూటి రాగము: ఏక తాళము.

నుడువఁ జాలఁ బుడమిపాల-నేఁ బడు బాముల ||ను||

అడవిన్ గడువన్ నడువన్ వడినేన్ బడు బాముల ||ను||

అడుగా మడగా నిడఁ గా నృడుగా-నేఁ బడు బాముల ||ను||

చ॥ కనికరమూని తెల్పుడిట కంతుజయంతవసంతజిత్స కా
శుని గరుణాగుణాకరుని శూరశిఖామశి సర్క తేజునిన్
బొనరునుధీమణుంబ్రియుని బూరుషసింహును దారమానసున్
గనిన గేంద్రవా ఘ్రుఖగ కాననజంతువులార! సత్కృపన్
అకటా! యివి మాయవల్కలూరకుండె. పోనిండు నానాధుఁ జూపకున్న న
వైస సంత మొనరింపుడు. అయ్యో!

ను॥ అలుకన్ వన్యమృగాళి గుండెవిడున జ్వారాభటముల్సేయనీ
బలుకానన్ దిరుగంగనేర్తునెటులన్ బ్రాణేశ! నన్ బ్రావవే
చలమున్ బూనఁగ న్యాయమే పలుకవే జాగేల రక్షింపవే
కలనై నందలఁపోయలేదిటు వియో గంబీదనౌనంచు నేన్

మ॥ అడవిన్ గాచిన వెన్నెలయ్యెఁగద యా హా! నాథ! నాజీవితం
బెడవోనీయని దుఃఖభంగములలో సీదంగన ంగదా
పుడమి భాగ్యముభోగ్యముందలఁపనీ మ్రోలందగన్నిల్వఁగాం
చెడు భాగ్యంబును బొందఁగల్గితినయా సింపన్మరొండెద్దియున్
హరిహరీ! యెలుఁగెత్తి యేడ్చుటకైన శక్తిలేదయ్యె. అవును మనమా!

సీ॥ ఇనుఁడున్నచో గదా యందు బింబపుక్లాని

యనుఁ డిది శ కల్లు

రాజున్నచో గదా యందు బింబపుక్లాని

రాజు లేకున్నచో ♦ రాణ యున్నె
 రాక గాంచినఁ దిమి ♦ రవిచార మెడఁ బాయు
 రాక లేకయెయున్న ♦ క్రాళునె విను
 మాధవుడున్న కొ ♦ మృసాబగు కనుమూధ
 వుండు లేనితరిసాం ♦ వుండునేమొ

ఆ॥ వె॥ మిత్రుఁడుండినఁ గద ♦ మెరయు రాజీవముల్
 మిత్రుఁడుండక యవి ♦ మెరయుచున్నె
 యుర్విఁ బరమసుఖము ♦ నొసఁగఁ జాలిననాథుఁ
 డుండ కున్న మోద ♦ ముండుటెట్లు

[అని నడచుచు రెండు గువ్వలఁ గనుగొని]

కట్టా! మున్నొకతరి సంచారమున నిట్టి జంటపిట్టలనరసి “ప్రియా!
 ఉ॥ జన్మసమంకురింపఁగనె ♦ జంటనువీడక సంచరించునీ
 గువ్వలపొందికల్ నడత ♦ కూర్చు ముదంబ”ని తెల్పుఁ బ్రేమమై
 “జన్మని! రాష్ట్ర మున్ ధనముఁ ♦ జంచలమెల్లపుడున్నె కష్టముల్
 గవ్వకునైనఁ గావుసుమి ♦ కాంతయుఁ గాంతుఁడు వేఱుగానిచో
 మరియు

మ॥ ధనముల్భాస్యములున్నున్ బలమయసౌ ♦ ధంబుల్ బలంబుల్ సఖి
 జనముల్బంగరుశూగుటుయ్యెలలు వి ♦ స్తారంబుగానుండియున్
 గనరేసౌఖ్యము దంపతుల్సతి! వియో ♦ గానన్ భువిస్సీదలై
 ననుగానన్ దిరుగాడుదంపతులెయె ♦ న్నన్ సౌఖ మున్ గాంతుగా”

అని నన్నారడఁ బల్కినప్రాణేశు డా విధివశంబున నన్ను గానకెన్నెన్నిదు
 స్థరావ లంజిక్కెనొ కదా! హా! నరహా ! పెక్కులిక్కట్టుల పాలుచేసి కంటకశి
 లావృ త్రూరమృగసంకుఁజ్ఞాన యిమ్ముహూరమున నీరాహారంబులిడక యలయిం
 చి, సాలయించి, పొలిచి వే ~~మ~~ ముదఁ గాని యేమహాభాగునిపాద
 పద్మంబులు పూజించి యు ~~వ~~ వ సుందరవదనావధిందు బిగిలె

గిటఁ జిక్కి దుర్భరచింతాసాగరమీదనుంటినో, యే సుగుణరత్నాకరుచెలిమిచేఁ
బ్రఖ్యాతిగాంచనుంటినో, యట్టి నామోహనాకారు, నామసూధవు, నాజీవితేళు
సెడఁబాపనెట్లోర్తు ఇంక నాకేదితెరవు. అయ్యో! మున్ను నేనెంతఘోరపాపాత్ము
రాలను గాకున్నచో నర్థిజనకల్పకద్రుమసమధికసమర్థుని కటాక్షవీక్షణములిప్పటికై
న నాపైఁ బ్రసరింపకుండునా

తే॥గీ॥ నీరజాసనురాణి! యో నీలవేణి!

సైకతశ్రోణి! యో వాణి! జలజపాణి!

చక్రపాణికోడల! గిరి జనభి! యో స

రస్వతీమనోహరి! యను రాగమిదియె

చం॥ జననము గాంచినంద్రమునఁ జక్రిని బెండిలి యాడి మీదనా
యనహృదయప్రదేశమున నాభరణంబయి యుంటివీవు వీ
డను మనమొప్పమింగద విలంబనమేలను నన్ను నట్లె భ
ర్తను గనజాలిబూనఁగదె తామరసాంఘి! భుజంగవేణి! శ్రీ!

ఉ॥ ఓ యగరాజపుత్రి! యయ యో! గుణభూషణ! యోసుచుంగళీ!
యో యలివేణి! యోరమణి! యోఘనిభూషణురాణి! యంబ! కా
త్యాయని! కాళి! యీకరణి! వ్యాకులపెట్టెదె నాఘఁజూపు దా
క్షాయణి! పద్మపాణి! హిత కారి శి! భానురవాణి! భైరవీ!

అకటకటా! జగజ్జననులారా! ఏలపలుకకున్న వాగు? పుట్టిననాటనుండి విూసా
దప్లవంబులే నేమొకకొల్వనా!

ఉ॥ కన్నడ సేయఁగాఁ దగునె కావరె నన్ను గృపాంతరంగులై
క్రన్ననఁ బ్రాణనాయకుని గన్నడఁ జేయరె మాతలాని! హా!
యెన్నఁగ మీకుఁ బోలె పతి యీశుఁడు కావున వాసిపేడి యి
యన్నులమిన్నలుండుటెలు లారసిచూడరె నెమ్మనంబునన్

ఇనీ! ఎంత తప్పినరించుచు నీ దుర్మనావేశంబున పాకాగంబు భరించిన
చందంబు మరచి యిట్లడలఁజెల్లుచున్నావనిదిగదా నమ నమము.
లేనిచోఁ గార్యహాని ఘటిల్లుటకు బుధి కటయు సంభవించు.

కాననెట్టులైన గోడు మాని యుంటయే సర్వశ్రేయము. కార్యనిర్విఘ్నమునకై శేష శాయి సుకమారు స్మరియించి వీడ్కొనియెద. (ముకుళహస్తయై)

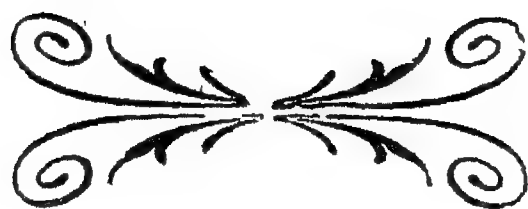
దండకము: — శ్రీమానసాంభోజమాధుర్యచోరా! శుభాకార! వీరాధివీరా! మురా
రీ! హరీ! సారసాక్షా! సురారాతిశ్ఛా! యనాథాళిపక్షా! ననుబ్రోవకున్నాడవా
వేదముదైచ్చియా బ్రహ్మకర్పింప మత్స్యంబవై సోమకుంజంప వారాసి సంచారమున్
జేయుచున్నాడవా! లేక కూర్మంబవై మందరాద్రిన్ దగన్మోయుచున్నాడవా!
కాక సంద్రంబునన్మృగి యున్నట్టి భూదేవినిన్మృమృపై నిల్పఁగాఁ బెన్వరాహం
బవై య నున్నాడవా! యట్లుగాదేని ప్రహ్లాదునేఁడీ హరింజూపరా యంచు దై
త్యుండు ండించుచుండన్ నృసింహంబవై లోనికంబంబునందుద్భవంబందియున్నా
డవా! గుఱ్ఱరూపంబు వే తాల్చి దీనంపుపాటుండవై మాడుపాదంబులే మోపఁ
గాఁ జాలు భూమిన్ బలిన్ గోరి పాతాళలోకేశుగాఁ జేయుచున్నాడవా! జామ
దగ్గుండవై నీకుతారాహతిన్ రాజమార్తాండులన్ నాశమానట్లుగాఁ జేయుచు
న్నాడవా! కాసికుం గూడి ఘోరాటవిన్ దైత్యులం జంపుచున్నాడవా! లేక
సీతాసమేతుండవై లక్ష్మణుండందరాఁ బర్ణశాలాంతరాళంబునన్ వాసమున్నాడ
వా! లేక మారీచమాయాకురంగంబు వెన్నాడి చక్కాడుచున్నాడవా! యట్లుకా
కున్న సౌమిత్రితో దండకారణ్యసంచారమున్ జానకిం గాంచనై చేయుచున్నాడ
వా! కానిచో వీరు సుగ్రీవు సఖ్యంబునన్ భూమిపుత్రీసమాచారమాలించి యాపి
మ్మటన్వానరుల్గొల్వ వారాసి బంధించి లంకన్ బ్రవేశించి క్రూరాధమున్ రావణు
న్ ద్రుంచుచున్నాడవా! రామక ష్ణుండవై పూతనన్ మున్నుగాఁ గల్గు ప్రచ్ఛన్న
రాకాసులన్ దున్నుచున్నాడవా మున్నుదిన్నాడవా లేదులేదంచు లోకంబులన్
దల్లికిన్ నోటఁ జూపించుచున్నాడవా! లేక కాలాగ్నికీడౌ విషంబున్న తోయం
బులన్దాళియున్ బద్ధి గల్గన్ శిరోరంగదేశంబునన్ దాండవంబాడి నొప్పించుచు
న్నాడవా! యర్ధరాత్రిన్ మహాభీకరంబైన దావాగ్నిలోఁ జచ్చుచున్నారమో
కృష్ణ! కృష్ణ! కృపాశూ! త రన్ బ్రోవవేయన్న మీరల్లనుల్మాయుడే నార్పె
దన్ దానినంచున్ భుజింపంగనున్నాడవా! గోపికల్ న్నానమాడంగఁ జేలంబుల
నీడి నీరంబులన్బొచ్చి కేళిన్మనుంగన్ బరీక్షింపనుంబులనా రివస్త్రంబుల సి భూ
జంబువైనెక్కియున్నా ష్ణ! యంబరంబున్ పక్ష గ్గు వోనాడ వ్యంగదే
యంచుఁ బ్రాంతచున్నవేషము సుంబునన్ నర్మవాక్యంబులం బ
ల్కుచున్నాఁ పా! యున్ ప చత్రంబుమై శైలరాజంబు

లేహస్తపద్మంబులనాల్చియున్నాడవా! మాతులుండైనకంసుంజలంబూని పీచంబ
డంగించుచున్నాఁ వా! రుక్మిణీదేవిసంక్షేపమాలించి కాత్యాయనీమందిరప్రాంతవృ
క్షంబులద్వారమున్నాడవా! క్రీడి దాయాదులనైల్వ సారధ్యముం జేయుచున్నాఁ
డవా! బుద్ధరూపంబునకొ ధర్మమార్గంబులన్వీడి పాపండులైయున్న దైతేయులకొ
న్యాయమార్గంబులకొ ద్రిప్ప యత్నించుచున్నాడవా! కల్కివై దుపాదారవిం
దంబులన్దొల్పకే శూన్యసంశీలురై యున్నవిప్రాళినికొ శూద్రభూపాలురకొ వెండి స
న్మార్గులంజేయుచున్నాడవా! కారణంబేమి నకొ బ్రోవకున్నాడవో రేవదేవా!
ముకుందా! విచారాంధకారంబునకొ జ్ఞానసూన్యంబునం బ్రేలెదన్దొక నీకుంబరాక్షేది
యో యార్తరక్షామణీ! ద్రౌపదీమానముకొ గుంభిజంభారిప్రాణంబులన్దావలేదా కుచే
లార్తిఁ బోవోలలేదా పనుల్లల్లియున్నం బ్రపంచంబునన్నీకు మాటేది నాగోడుమా
న్పకొ గదే నాథుఁ గూర్చకొ గదే సర్వభూతాత్మకా! దివ్యమూర్తి! దయాశూ!
నమస్తే నమస్తే నమః

(నిష్క్రమించును.)

తెర వ్రాలును.

ఇది పంచమాంకము.

శ్రీ

శ్రీరామార్పణమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

షష్ఠాంకము: ప్రథమరంగము.

[స్థలము: ఉద్యానవనము. గుణవతి శోకతప్తయై పాడుచుఁ బ్రవేశించును]

నవరసకన్నడ రాగము: ఏక తాళము.

హా! జనకా! హా! జనక నన్ను వీడితివే! నీజవ్వు దవ్వు జేసితివే || హా||
కొమరితపై! కొమరితపై! మమత తొలంగెనే! యమరులఁ గూ! డిమనుచునుంటివే! మనుచునుంటివే || హా||

హా! నాయన నినువినా నయనములువే రొకనిఁ గననేర నేర
వునను గననిమ్మా! నన్ను గననిమ్ము నన్ను గననిమ్ము || హా||

ండ్రీ! తం! ! నీకొక్కపూరుషకిశోరము జనింపమిఁ గదా యొరులనపేక్షిం
పనయ్యె అయ్యదివోనిము . నావివాహానంతరంబైనఁ గొంపోక యాకతినవి నిన్నిం
తటనె యంతమొనరింపవ నా! కట్టా! యార్చెల గడువొసంగి “రాజపుత్రీ నీ యి
చ్చవచ్చినరాకొమరు నీవు పెండ్లియాడుము. లేనిచోఁ బిమ్మట నిన్నేక్షుత్రయకుల
జన్మకై ననిచ్చి యుద్వాహంబు గావించి యాతని రాజ్యాభి.క్తుఁ జేసెదనని వా
క్రుచ్చి యున్నాఁడే యీ మంత్రవరుఁడు నేనేమి నేతు! ఎల్లి యొక్క నరపతిసుతుని
జంటఁ గెంటి నా కంతమున కురిత్రాడు వోయింతురు కాఁబోలు. అయో !

చం॥ మనసున కెక్కినట్టివద! మన్మథును త్తముఁ బెండ్లియాడ
జనములు కోరి తెచ్చిన ద్వి! జన్మని నే వరియింఁచుటెట్లు
ఇసీ! నాకేది యొనర్చుటకునుపాయాంతరము లేదయ్యె. నానుడులాలించు
వారైనరేరైరి

కా

వున జనకుఁ - వేఁ మన నాతడు పోయినట్టిపో
కను జనుటే యే యగను మట చుఁ దోచెడిన్

అక్కటా! ఈసవీనలతాభవనంబుల సంచరించుటకిది కడసారి యాటచే
ప్రేమాతిశయంబున నే వ ద్ధిపొందించిన వీరలకు నాయుదంతంబెఱిగింతు
నీ॥ పూలగుత్తులల డుఁ బాలుపు వహించిన

మల్లియా! నీపూలు డిగిల్లఁ బోను
బంగారమును బోలి డరంగారు చేమంతి!

జడనింక నీననల్ డముడువఁ బోను

అయో ! త ణశూల్యశతప్రతికలారా! సౌందర్యమదాతిశయోల్లాసంబున ము
నింగి మీకుఁ బ పరి ధములఁ బరితాపము గలుగఁ జేసినను నన్నాదరించు మీమే
లిగుణములత్యంతప్రశంస నీయములు గదా!

లేపర్ణములు బైటఁ డజూపుచూతములార!

సలిలంబులింక మీకుఁ డజల్లఁ బోను

ఆహా! [అని నిట్టూర్పు విడచి కొంతతాళి]
కల్వతామరలున్న డకాసారమా! నీదు

జలముల నింకఁ గ్రీడఁ సలుపఁ బోను

[అని దీగ్ధులొచనపరురాలై నిలచును. జగన్మోహిని దుఃఖించుచుఁ బ్రవేశించును]

నీ॥ ఎన్నఁడు నాకు నీ డపున్నమచంద్రు హ

సించు మోము గని వ డసించుటబ్బు

నెన్నఁడు నాకు నీ డయింపైనగాత్రంబు

కొఁగిటఁ జేర్చెడు డకాలమబ్బు

నెన్నఁడు నాకు నీ డనన్నియ చెక్కిళ్ళు

ముద్దులు గొనియెడు డమోదమబ్బు

నెన్నఁడు నాకు నీ డహేమపదంబులు

పూజలొనర్చెడు డప్రణయబ్బు

తే॥గీ॥ నెన్నఁడైనను నిన్ను నా డకన్నులారఁ

జూచు భాగం

ఁక డనో

దాననే నే యిన్

జీవితేశ్వర కా

గుణః—తే॥గీ॥ కటకటా! యిక నెవ్వారు కలయఁ దీరిగి
 మేలిపూనువాసనలను గ్రోలి క్రోలి
 చాయల నెకింత సేపు విశ్రాంతి జెంది
 జలములొసఁగి సాకెదరొ యో చారువనమ!

ఈజన్మమున నిక నే యుపచారములఁ జేయఁ జనకా! నిన్ను గలయఁ జనుచు
 న్న నీ పుత్రికామణిం జేరఁదీయుము హా! [అని మూర్ఛమెందును]

జగః—ఇదియేమి? ఈసమీపమున నొక యార్తధ్వని వినవచ్చెడిని. అది నా నెచ్చె
 లిది కాదుగదా! పోయిపరీక్షింతు [సమీపించుచున్నది]

గుణః—[లేచి] హా! తండ్రీ! కాలాతీతంబగుచుండఁ గాఁబోలు. ఇదుగోవచ్చు
 చుంటి (అని సరస్సునకరుగుచు మార్గమధ్యమున జగః—నిగాంచి తెలతెలబోవును)

జగః—ఔరా! యీ కన్నెలమిన్న యెవ్వరో విన్నదనమున నున్న యట్టి పెవదనము
 తెలిపెడిని. ఈపట్టణమేదియో యిందలి వైచిత్ర్యములేమియో యీపెనడిగి తె
 లిసికొనియెద. [అని సమీపింపఁ బోయి] అయ్యో! పురుషరూపంబుననున్న నే
 నీమెకడనుఁ జనిన ముప్పువాటిలునేమో! కాకున్నను నావచనంబులకీ పుష్పిణి
 ప్రత్యుత్తరంబిడునా? కానిమే మైనసరే నేనీపె దగ్గరి మాటలాడింతు [దగ్గర
 నుఁ బోయి] మానినీతిలకమా!

గుణః—[భయసంభ్రమాశ్చర్యంబులాదుకొనఁ గ్రేగంటిమాపులు ప్రసరించుచుఁ ద
 నలో] ఆహాహా! యేమి యీశృంగారా తి! కన్నులు చెదర జేదీప్యమానమై
 ప్రకాశించు నీపురుషుడెవఁడో! మనమా కలత వడకుము [అని చనఁ బోవును]

జగః—చెలియా! నిలువుము. అని తనలో] ఈమెకింతలోననె ముఖంబున నొక
 విధంబగు మార్పు జనించెనే? మునుపటివలె గాక

చం॥ మొగమనుచంద్రుడౌర!నగు పున్నమవెన్నెలకాయనందుపైఁ
 దొంగలనునేత్రముల్ విడువఁ దొంగలవోలెను డాగియుండి యా
 సొగసగుఘాణచంపకము చూచుచుఁజూడ్కుల తేంట్లుబాటఁగా
 పగనెడఁ బాసి కన వచ్చెడి దీ హేతువేమియో

[ప్రకాశముగా] వేదీమ మమేది? ఈపట్టణవిచిత్రము
 లేమి? నీకేనేమియుఁ గీడ్చు విస్తారముగా నెఱిగింపుము.
 నీవు నా సోదరివి సుమీ

గుణః—(తనలో) అయ్యయ్యో! ములుకులఁ బోలు పలుకులాడఁ జొచ్చెనే ప్రకాశముగా] పుణ్యపురుషా! నేనీ యూరి రాజుకొమార్తను. నాపేరు గుణవతి.

నాపితృమరణానంతరమునుండియు నీ పట్టణమరాజకమయి యుండె.

జగః—కట్టా! నీకెట్టి యాపద ఘటెల్లెను! నీ తండ్రికి పుత్రసంతానములేదా?

గుణః—శూరాగ్రేసరా! నూనులు సున్న యకటనే నాకు మఱింత చేటువాటిల్లె

జగః—అది యేమి?

గుణః—జనకుఁడు చనిన యనంతరము మంత్రిసత్తముఁడు నన్ను జేరఁజీటి యెరమణి!

నీకార్చనల గడువొసఁగితి. నీయిచ్చవచ్చిన రాకుమారుఁ బెండ్లి యాడుము.

లేనిచోఁ బిమ్మట నిన్నే త్మాపాలబాలకునకైన నిచ్చి యుద్వాహంబొనర్చి

యాతనికిఁ బట్టము గట్టెదమనియె. ఆ యవధి నివసములు నేటితో సరి. నా

కేమియుఁ దోచకుండె [ఏడ్చును]

జగః—ఏడువకు కలవాణి! ఏడువకు

గుణః—నవమస్మధాకారా! మీరేవంశజులు? ఎందునకై యిటులేతెంచితిరి?

జగః—చరి॥ నేనొక రాచబిడ్డను వ ధనిం జొరఁబాటితిమిత్రఁగూడియా

మాసధనుండు వీడినను ధమాయముకానెటొ సేను వానికై

కానలఁ బట్టణంబులను ధగాంచుచునుంటిని గాని నేటికి

గానఁగ రాఁడు నిక్కమెఱుఁ ధగన్ సఖుఁడుండెడుచోటదేదియో

గుణః—[తనలో] బళిరే! నాతండ్రికి ర్తినిలుప నాకిట్టి యుత్తమపురుషుఁడు లభించె.

కాలయాపనమేల? ప్రకాశముగా మనోహరా!

జగః—(భయవిన యముల) తాళుము తాళుము మాని—

గుణః—రమణా! వెన్నియన్నను సరే నీయండనుండ నే నిశ్చయించితి

జగః—(తనలో) కటకటా! పద్మనాభా! మరల నాకిదియొకటి కూర్చితివా!

ఉ॥ ఏమియొనర్చుదాన నిక ధ నేదియొమాగ్గము తప్పుకొంటకున్

గామినికేను పూరుడుడఁ ధగానని తెల్పెనె--యల్లు తెల్ప నా

కేమివిపత్తుమూడునొ--య ధదేనికి ధీరమనంబు తోడనో

భామిని! నన్ను వీడు ధదే బాణము నొ బాధపెట్టునో

అయ్యో! నాకెయ్యది ధదే జూతుఁ గాక తొలుత

నీకిది తగదని ప్రాంతు. ప్రాదాన భక్తి కష్టంబుధి సూలగాడు

నన్నిట్టి కోరిక నగునా! నపుము.

గుణ:—రాజా! దుఃఖితిమిరముఁ బోదోల సమర్థుడవైననీచే యిట్లన్న నాగతి
 రేమగునో తలంపుము. అదియుఁగాక నాచరిత్రము కడముట్ట వినుము. నియమి
 తకాలంబు నేటితోఁ జెల్లనుండుటచే మంత్రవరుఁడొసఁగువరుని జెట్టఁబట్టనిచ్చ
 ననింపమిచే నేనీ యుద్యానవనననిలయమునఁ బడి దివికేగఁ బలంచితి. ఇంత
 నీదివ్యసుందరవిగ్రహము కంటఁ బడ విచారాంధకారమెడఁబాసి మాగ్రహం
 బు నీశింపఁ జొచ్చె

హిందూస్థానీతోడి రాగము: ఏక తాళము.

ఆరయుమా ♦ ఆరయుమా-నావెత ♦ మారినుందరాకారా! ♦ రా
 నూరు ♦ క్రూరు ♦ నారాచపరంపర ♦ బారికినే నోర్వఁగ లేరా
 ఆరసినావెతలన్ ♦ గారవమింపారన్ ♦ జేరఁ దీసెదనుచున్ ♦ గో
 యుంటి నేనిన్

॥ఆ॥

జగ:—తగవగునే ♦ తగవగునే-తలఁపక ♦ తరుశిరొ! నన్ గోరన్
 బాగు ♦ బాగు ♦ వేగిరపడి ♦ వే గుదిగాకుముశ్రీసుతుధాకిలకు
 మగువరొనన్గోరన్ ♦ జగమునిన్నుగనినన్ ♦
 అగడుపర్చుఁగానన్ ♦ వగనుమానుమింకన్

॥త॥

గుణ:—నీమనసు కరఁగదా!

హిందూస్థానీ ఖైరవి రాగము: ఏక తాళము.

రార ♦ మార సుకుమార! ♦ రార ♦ మార

మార ♦ క్రూరు ♦ బారికినే నోర్వఁ జాలఁ ద్వరఁ గొనియిగు ॥ గా॥

జగ:—గోర ♦ మేర-నాని! నను ♦ గోర ♦ మేర

మార ♦ క్రూరు ♦ బారికినీవోర లేక స్వవయఁగ ॥ గో॥

గుణ:—మృగయుభంగి ♦ రగులు ♦ వగను ♦ నెగడ-నోరెచ్చె ♦ మగున ♦

మిగుల ♦ వగలఁ జెల్లెనుల ♦ నగడున దే॥సుకుమారి-రారి మూని॥

జగ:—ముగుద! నీ వేదగమ్య వుఁ దెల్పితే

నగదె ♦ జగవ గుల నేటికి ॥ నానననగో॥

గుణ:—సుగుణమూ గు నిన్ను నగిగొటులు?

గూ: — కీగవాటి! పలకలవయెంపములు బాగుగ నాలోచించి మరొకరవలయులు చా
 గూ: — గాజవగా! నీ సోందర్యమునకు సాటి నీవే గాని వేయొందులు తప మొనర్చినను
 నింకొకరీడు గారు. వయసున నా పిన్నవు. ముంజేతి కలకణమునక మేటిక
 మనస్సు గుణములకా ప్రాణసఖుడగు గాన్నింపము ఘోరాణ ములబ పడి యి
 డుమలొందు నీశ్రోప్పులు చాలవా! పలమున త్కత్రియుం వు.

హిందూస్థానీలోడి రాగము: ఏక శాశము.

మరినుందరా! ♦ కోరియుంటిరా ♦ నారినేచనీకు ♦ మేరగాదు రాన ||..||
 పొరునిశిరముల ♦ బాణికోర్వకనే ♦ గోతిరా మారు ♦ బాణిజూసవేర
 గూ: — ఏమనందును ♦ బామినీవిట్ట ♦ కావమునన ♦ నాబ్బములు పెట్టెగ
 నిరుపేదనైపాదచారుడనగు నన్ను గోరుట నెట్టిపాడియో యోచింపుము
 గూ: — గుణములు గాని భవధాన్యములు గావు దేహికి గావలసినవి.

హిందూస్థానీలోడి రాగము: ఏక శాశము.

జాల ♦ మేలరా! ♦ తాళ ♦ జాల ♦ మేలరా! జాలి లేదొకో || తాళ-జాల ||
 గూ: — మేల ♦ మేయోకో ♦ బాల ♦ మేల ♦ మేయోకో ♦ బాళిమేయోకో || మే ||
 గూ: — చూడనొనెకో-బళిర! ♦ చూడనొనెకో ♦ వేడిన చెలి ♦ గూడ
 ని యెకి ♦ మీడు ♦ చేడుజగములందు ♦ బాడినతొనెకో || బళిర-చూ ||
 గూ: — మోసనుయె గా-రాసి ♦ మోసమయ్యెగా ♦ గాసి పెట్టె చంచె
 దవు ♦ భాసురాంగి! లంపకుండ ♦ వీసమైనను || రాక-మో ||
 గూ: — సుగుణవర్యా! నెమ దిని యీ గుగ నాలోచించి చేసిన పనియేమిట?
 జగ: — కరియానా! నేన లంపను. తొలుత సోందర్యమునకు పలచి యంకలం బ
 శచ్చితాపపడువారెం గులేరు?

గూ: — భూగమజా! నానిచారము బాటదోలగల నీవీకతినవాక్కులచేదోల నిలు
 గులనం దోడుగా నా యలగునిల్లుకోల్తల ద్రోయుచుంటిని

యదుగులకాంభోజి రాగము: రూపక శాశము

మానినీనవమదనా!-యా ♦ సూనశరుని ♦ గ్లాసి దీర్పుమ || హూ ||
 కన్నులు ♦ గలిగినందుల ♦ గాంచవలసి గాగ్యము నీ
 గాత్రమును ♦ గాంచి ♦ || హూ ||
 తాయము ♦ గలిగినందు ♦ కనిగె నర్చి
 కంతుని బలు ♦ పంక నర్చు చితి || హూ ||

జగ:—వామాక్షీ! నామనోదుఃఖమారయశో నన్నిట్టియుత్కృష్టమైనకోరికఁ దీర్పు
మనుచుంటివి. నీకోరినప్రియుఁడు దొంగకమిఁ బ్రాణపరిత్యాగమొనర్ప నిశ్చయిం
చిన నీవంత యెంతయో నాప్రియుఁడు కానబడమిఁ గల్గుదుఃఖము నాకునంత
యేగదా? అయ్యో! నాకన్న నీకింకను సౌఖ్యమే. ఏలయన నీవంతఃపురోద్యా
నవనంబుల సంచరించుచు నిష్టపదాంబులనారగించుచు చీనిచీనాంబరంబులఁ
గట్టి మెలఁగుచున్నది. నీకుఁ బ్రియ ఖుఁడు దొంగకఁడను చింతయేకాని నావలెఁ
ప్రాణమిత్రుఁడెవఁచాసి కనబడఁడను వంతలేదు. మఱియు నేఁ దిరుగరానిదే
శంబులు తిరిగి పొందరాని కష్టంబుల నొందుచుంటిని.

గుణ:—కష్టములకడనుగునుపాయములనే కదా నేనుడివితి. ఔరా! సిరిరామో
కాలాడువాని నిన్నొక్కనిఁ గంటిని [తనలో] ఈతఁడేనెన్నియన్న వినకుండే.
ఇకపీనిఁగెలువనుపాయమేది! (ఆలోచించి) నేనిసుమంతక తనముగ సంభాషింతు
నప్పటికైన వీనిపట్టువీడకుండునా [ప్రకాశముగా]

హిందూస్థానీతోడి రాగము: రూపక తాళము

కరఁగకుండెనా? క్రూరా! నీ యెద ||క||

ఆరయుము ♦ నారిని నన్ ♦ మార ♦ క్రూరు ♦ బారిఁ జేర్పక ||క||

అన్న! నీయెదక్రూరచిత్తా! ♦ యెన్న వజ్రమోలోహమొ కా

కున్నచో ♦ గన్నీరునించు ♦ నన్ను జూచి జాలి గొనవు ||క||

నీతులు నీటను గల్పనా ♦ ఖా తి మంటఁబెట్టి కల్పనా ♦ నాతియు

స్మరన్న నేరా! ♦ పాతకంబు కాదటరా! ||క||

జగ:—[తలపంకించుచు] మగువా! యిది నీకుఁ దగదు అని యాలోచించును]

గుణ:—కాతరతను ♦ నాతి వీడెదె ♦ చేతఁగానివానివ్రాలె ♦ కూతలఁగూ

సెదవేరా! ♦ కైతవమును వీడవేరా ||క||

జగ:—(తనలో కట్టా! నేనేమిసేయుదు

గుణ:—వేయి ...న్న నిన్ను విడచుటనున్న. రమ్మకొఁగిలిమ్ము [అని మీదికరుగును]

జగ:—[చేయి యడ్డుపెట్టి తప్పుకొనుచు

ముఖాని రాగము: శ్రజా ఏక తాళము

తాళు ♦ తాళు నీకు ♦ మేలొకో

గుణ:—చాలు ♦ చాలు వే తు నీకు ♦ మేలఁ బోకుమింకఁ

దాళఁ ♦ జాల వే మే వేమిరా

సుకుమారమారశరీరా! నీమూర్ఖతనింకను వదలకుంటివా నిన్ను పట్టి బంధించి యయినఁ జనెదను.

జగః—[లోలోన] అయ్యయ్యో! యీ పె గట్టిపట్టుపట్టినదే! కానిమ్ము రాజాధిరా జ్ఞానై రత్న పీఠిక ననుష్ఠించి యిడుమలకెడమై నాజీవితేశుఁగనుగొను నుపాయము లనొనర్తు. [ప్రకాశముగా] ఒప్పులకుప్పా! నేఁ జెప్పినట్లెల్లపనులకీ పైప్పుకొన్న చో నీకోరిక నెరవేర్తు. లేద నేనిట్లులనే నామిత్రు నెమకుఁచుఁ బోదు

గుణః—[సంతోషవదనారవిందమై] ప్రియా! మీయాజ్ఞలకెల్ల బద్ధురాలనే. నేనె ట్టి కృత్యమైనను శిరసావహింతు. నాముద్దుచెల్లింపుము [కౌఁగిలింపఁ బోవును]

జగః—ఆఁగుము గుణవతీ! యింత వేగిరపాజేల? నావననంబులన్నియు ననుము చం॥ ననదుహానేత్రరో! వినుము ♦ పట్టితి నొక్క ప్రతంబునారై లలో జనినయనంతరంబదియుఁ ♦ జక్కన సేగును దానిదీక్షతో డను నెరవేర్చి నెంచితిని ♦ డంబుగలట్టిచరిత్ర నా ప్రమి త్రు నుతపవిత్రగాత్రుఁ గన ♦ స్తోత్ర మొనర్ప ముగారినంతలోన

ఆ॥ వె॥ ఆరు నెలలలోన ♦ నాతఁడు రాకున్న నపుడు చూచుకొంద ♦ మం తెకాని కోర్కీ తీర్పుమనుచుఁ ♦ గోరిననీలోనఁ దీర్పఁ జాల నిపుడె ♦ తెల్పుచుంటి

ఇది నీకు సమ్మతమేనా చెప్పుము

గుణః—[కొంత యాగి] నీవు చెప్పిన చొప్పుననే వర్తింతునని నేనీవరకె యంటి

జగః—మఱియొకమాట. ఈపట్టణముబయలున నొక సత్రము గట్టించి దానిగోడలపై నలుదిక్కుల నేనొసఁగు చిత్తరువుల నిర్మింప నొక చిత్రకారకు నియోగించి దా నిఁగని దుఃఖించువారిని, దూషణ భూషణము లొనర్చువారిని, బట్టి నాకొప్పగించునట్లు కొందరుభటులనచ్చొనిల్పి మీప్రే డతోనుగడింపుము

గుణః—ఈరాష్ట్రమంతయుఁ బాలింప మీయ నము కానుండ వేరె వారి వీరిఁ గో రనేల? మీ యిష్టప్రకారము దీర్చుఁడు

జగః—అట్లొనర్చిన ప్రత్యేక పనవసరముండదు ప్రస్తు తము నేరాజ్యభారము నె నను గ్రహింపని సంగతియు నె ల్లరకు నెఱిగింపుము

గుణ:—చి మట్టనే గొలువదు. తడవేల? యంతఃపురమునకరుగుదముండదు.

జగ:—చెలీ మార్గమును జూపుము. నడువుము [ఇరువురగురుమరు. తెరపడును.]

షష్ఠాంకము: ద్వితీయరంగము.

[స్థలము: ఊరవెలుపలిసత్రము. ఇరువురు సేవకులు కూర్చుండియుండుదురు]

మొ:—ఏమిగా! మననాంతనప్రభువు గుణవతీదేవిగారిలో నిష్ఠుని స్థితిగా నైననుండదెమి?

రెం:—సరిలే. ఇష్టగోష్ఠిగానున్నంత మాత్రముననే గూడ మనూరధమిదేరేనా యేమి? ఇంకను నుక్వశూరించుచు నేయుండె. అదేమియో కాని యీతిని చరిత్ర వెల్లరకు సంశయముగా నే యుండె.

మొ:—కాగణమేమి?

రెం:—ఏమో రాజైనవానికి సత్రమేమి? గుండునై నీసుందరస్త్రీప్రహమేమి? యీకట్టడి యేమి? ఇది యన్నియుఁ జూడనీ—

మొ:—సరి సరిరా! యింతమాత్రమునకేనా! ఈకాంచనాంగినింగాంచనంగాని యీ క్షితిపతి రాడనుకొని యీ పన్నుగడ పన్నెనేమో?

రెం:—ఓరీ! పి. వాడా! నీకంకను బెడదారి నే యుంటివిరా! కాంచనంలాశీలుంచుచు? అ వులనాకలములుతిని మను జడదారులైనను మనగుణవతీదేవిగారి నొక్కకంట తుణమాత్రమగనైనఁ జూచును దపోభగ్నులరై యాపెపాద సేవసేయని చచ్చింతురే? అటువంటిది యీ రాజు—

మొ:—ఉండుముండుమేదియో ధ్వనియయ్యెడిని.

[ప్రవేశము: ధనపాలుఁడు]

హిందూస్థానీతోడి రాగము: రూపక తాళము.

ఏరీతిసైరింతునె, వ్యారిని వేడుదును

మారనుఖము దీర్చు, నారి యహా! పాటిపోయె

॥ నేరీ॥

ఆదరింపనిటు రాగదే, వేదనలు బాపగదే

పాదచారుడనై యెన్నా, శ్రీదనోర్తు దుఃఖాంబుని

॥ నేరీ॥

అప్పగిదిని వ్రతమ, నెప్పులకు నునమ్మి

యలమునింగి వేదమే

॥ నేరీ॥

చేసికొన్న భార్య, కొన్న

వీసమైననెంచక

సమ్మి

॥ నేరీ॥

అయ్యయ్యయ్యయ్య
 కొనుమ] అంబా! నా
 నా! శ
 నూయ్న [అని పల్లు
 నా కక్కడ దొర్కావే!

ఈశరీతం బీశ! నేని దే శతుండనై వీడెదన్

||దే||

మొ:—హా! జగన్మోహిని! జగన్మోహిని! నీవెంత మాయదానవో! నీవు దుష్కర్మములను
విపో నా యంగీల దొంగిలితివే నేనెట్లు పురమునకుఁ దిరిగి యరిగెదను?

యింటనున్న వృజననీజనకులు స్వర్గస్థులై యుండిరో దుఃఖార్తులై యుండిరో
రెం:—పుండరీకాక్షీ ఎండకొండలంబడి కసుగాయలు భక్షించి నేటికీపురంబు
మెంటిప్రాణంబునఁ జేరితిమి. నీసాడ యొక్కింత యైనఁ గానరాదు. ఊపిరు
లుండునూ లేదో యెఱుఁగము.

మొ:—తమ్ముడా! యిదియొక రాజసత్రిమువలె చూడ కట్టెడిని. లోనికేగి యింత
విశ్రాంతి మెందుదము రమ్ము.

రెం:—అగ్రజా! అట్టే యొనర్తము [నడతురు. ప్రవేశము సేవకులు]

మొ||సే||:—వీనిని జెరసాలయందుంచె

రెం||సే||:—నే వచింపనా దీనికంతయు నేదో కారణము కలదని

మొ||సే||:—నిజమే. కాని యా వచ్చువారి నారయుము. ఎవరో భూపాలతన
యుల వలె గన్నడుదురు. వీరిరాకకేమి కారణమో

మొ:—[సత్రమును సమీపించి] సోదరా! సోదరా! ఇటు మాడు మిట్టిటు జగ
నూ హిని జగన్మోహిని [అని చూపుచున్నాడు]

రెం:— మి? జగన్మోహినియా? మన జగన్మోహిని నిజమేనా? [అని తొందర
స్థుల బొమ నరసి] జౌనన్నా! యీనాతి నికఁ బోనియ్యఁ గూడదు సుమీ?

మొ:—(అశ్చర్యమున) జౌరా!

ఉ|| ఎంతటికైనఁ జాలుదువే యింతిరొ! మెచ్చుఁగ వచ్చు నిన్ను

రెం: . బలిరా! యెంతసూ న్యాయశీలవలెనే

నే

బంతిని నెత్తు నానిఁ గొని వచ్చిన నినిఁ గూడు దాననం
దెంతయుఁ బల్కి.

మొ:—

చెంతకుఁ బాటి న

రెం:—

ల. కేగఁగ వల్ మారించి యీ

ది యెటిధర్మమే

మొ:—తమ్ముడా! యీ వగలాడిఁ జూడు మేమియు నేరని జానివలెనే యున్నది. నూరులాడీ! యెంత నంగనాచివే!

ఉ॥ కన్నుల నీరు నించుచు ముఖంబున వెల్లడనంబు తోడ నీ
చిన్నెలవన్నెలాడి తనఁ చేలము పట్టుక జోత సేయుచున్
మిన్నక రెప్ప వాల్చకయెఁ మిన్నునఁ జూపునిగిడ్చెఁ జూడుమా
రెం:—అన్నా! మోసపుచ్చుటకుఁ నాత్మదలంచెడినే మొయిగకనున్

ఈ యెప్పు లీ మామోహమంబులికిఁ బనికి రావని యెఱుంగదు కాబోలు. కలహము మాని సఖ్యమున మన మిరువురము వినాహమాడవెంచితిమని యనుకొనలేదు. మత్తకాశినీ! చూలునిక రమ్ము

మొ॥ సే॥:—వేటఁగున నధియంతయు నాలించి అయ్యా! మీరు తేజంబున నా జగం వునీశుడించుచు నిలాపాలుచాలునగఁ బొడకట్టుదుంటిరే బుద్ధిమంతులయమి- చిత్రప్రతిమఁ గని మాటలాడఁ జొచ్చితిరేమి?

రెం:—ఏమి? యిది ప్రతిమయా?

మొ:—అచేతనమైన బొమ్మయా? జీవయుతంబగు రాజీవాక్షి కాదా?

రెం॥ సే॥:—అయ్యలారా! మేము వేరుగఁ జెప్పనేల పరికించుఁడు ప్రాణంబులున్న పడఁతి కాదు (రాజపుత్రులు “హా” యని మైమరతురు)

మొ॥ సే॥:—అయ్యయ్యా! యిది కడు వింతగా నున్నది!

రెం॥ సే॥:—వీరు మూర్ఖ మునిగి యున్నారే తొని చనుట యెట్లు?

[రాసూనులు “హా! కనకాంగీ!” యని మూర్ఖ తేరుదురు]

మొ॥ సే॥:—అయ్యా! మీరిట్లు తల్లడిల్లు టుచితము గాదు. ఈ పట్టణప్రభువారికడకు విచ్చేయుఁడు

రాజపుత్రులు:—భటులారా! మేమేల యచ్చోటను రావలయును. హా! జగన్మోహినీ! నీకెట్టి పాటుప్పతిల్లెనే!

పుత్తకేకంగని తనకు వారింగొనివచ్చి మాచుంగల
[అని గుఱుచున్నారు]

[ప్రవేశము: బిట్టదలుచు జయంతిఁడు]

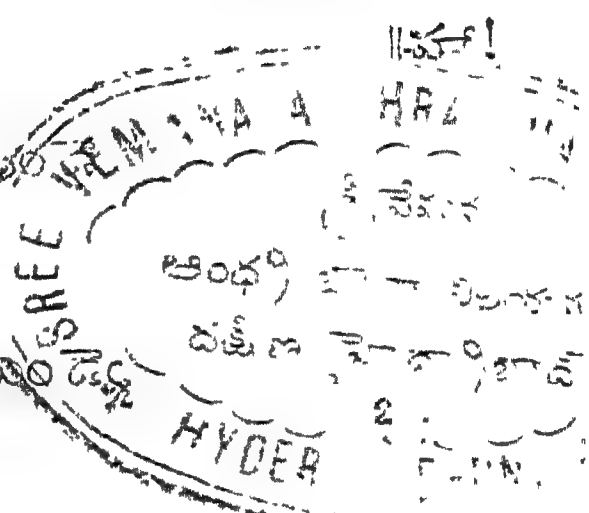
హిందూస్థానీ బేహగ్ రాగము: నూపక తాళము.

హా! జగన్మోహినీ! హా! జగన్మోహినీ! యే జూడఁ గల్గుననా
యే జన్మమునైన నా నాజాయన్ వే దేదీసితివే యో జలజా
సనా!-తిగునా

॥హా!॥

ఈ వియోగమే నేవిధి సైతునో హా! ఏదో! సను వే చావంగఁ
జేయవే

అ॥ వె॥ కనులు పచ్చబాటె కడుదగ యగుచు
శిరము భారమగుచు దిరుగుచుండె
గాయమెల్ల మిగుల కంపమొందుచున్నదె
గాఢ తొట్టువడెడి గలువకంటి!

నిలదుటకైన శక్తిలేదు. హా! యన్నమిన్న! నిన్నీ జన్మమునఁ జూచుట లో సున్న!

శో॥ గీ॥ అకట! మృగతృష్ణనీటికై యరుగురీతి
నాకమునకు నిచ్చెన వైచి ప్రాకురీతి
కలను గను వస్తువులు గాంచఁ దలఁచురీతి
తిరుగ నిను జూడఁ దలఁచెడి దీక్ష నాతి!

హా! జీవితేశ్వరీ! నాప్రాణము లింక నిలుచునట్లు కాన్పింపవు. శైలవా! అని
హూలఁ బడి లేచి చందనగంధీ! ఏ భవమున నయిన సరే నిన్ను దక్కనే నొరులఁ
బాణిగ్రహణమొనర్ప. ఇయ్యవియే నాకడసారి వాక్యములు శ్రద్ధానుబద్ధవై యాలిం
పుము. అకటా! జీవములు మాత్రమీ బొందిని బోవిడమన్నవి. మిట్టమధ్యాహ్నము
గుటచే జిత్రభానుఁడు తేజోవంతుడై హవనూపున కింకపరంపరలఁ బఱపుచుండె.
ఇయ్యెడనుండఁ జాల. ఈసత్రశాలఁ జొరఁబొత్తియున నా యలనటఁ దీర్చుకొందు.
[పోవుచు ద్వారమునఁ బ్రతిఁ గాంచి] హా! జగన్మోహినీ! జగన్మోహినీ! హాను
న్న ప్రాణములు నిలుప నేటి దేవుని! పోయితిని తొలియింపి తొలియింపి నె
టిగి ఇది యేమి? లావణ్య తివ్రము మూర్ఛపడి లేచి కల
కంటి! ఇంతకును దనివీర్యము సుధారా లాల్కునీపల్కులాలింప

నోమనా! ఉడురాజ దనా! ముద్దులమాటగట్టు నీ వదనవిధుఁడు చంద్రికల వెద
చల్లమాని వెలవెల బాటఁ జొచ్చెనా! చకోరనేత్రా! దివిదిక్కుమొగమై నీయిందిం
దిరేక్షణల మిషత ము వహించెనా! భాసురాంగీ! అన్నిటికన్న నెక్కుడగు నీచె
క్కిలిబింబ, ప్థములు కళదగ్గి మోటువారి యుండెనా! హా! గంధగజేంద్రయానా!
మక్కువమయి నొక్కసారి నిన్నుక్కునఁ జేర్చి నీచెక్కిలిబింబోష్ఠములు మిక్కిలిగ
ముద్దాడి నినుగలయఁ జనుదెంచువాఁడ. హా! (యని మరల మై మరచితేచి) నేనా
ప్రతిమను నిక్కమొగఁ గనుగొంటినా! నమ్మఁ జాల నమఁ జాల మరల చూచెద
[అని పరీక్షించి బొమ్మఁగా నెఱిగి] ఇందు కేమందును

[భటుల ప్రవేశము.]

రెం:—అయ్యయ్యా! అన్నె మోటుఁగక వాడివత్తలై యున్న యీ మన్నుతేని తి
నయులను జెరసాల నిడియెనే

మొ:—అది యటులుండనీ. అటు చూచి నడుపుము [అని జయంతుని సమీపింతురు]

జయం:—కం॥ ఏమునికోపంబైచన్

గామిని! నిన్నిట్లు ప్రతిమఁ గా మార్చెనెకో!

అట్లొనర్ప నీయందుఁ దప్పిదమేమి? నీగుణగణములు నేఁ గని విని యుండ నా?

ఏమంచిశిల్పి యైనన్

నీమహిమన్ దెలియఁ జేయఁ నిర్మించెనెకో!

ఏది యెట్లైనను

శా॥ నీచంద్రదాస్యము నీదు నీలకచముల్ ♦ నీమోవి నీతావి యా

నీచాంసేయక నాసమాయలకలా ♦ నీనేత్రముల్ శ్రోత్రముల్

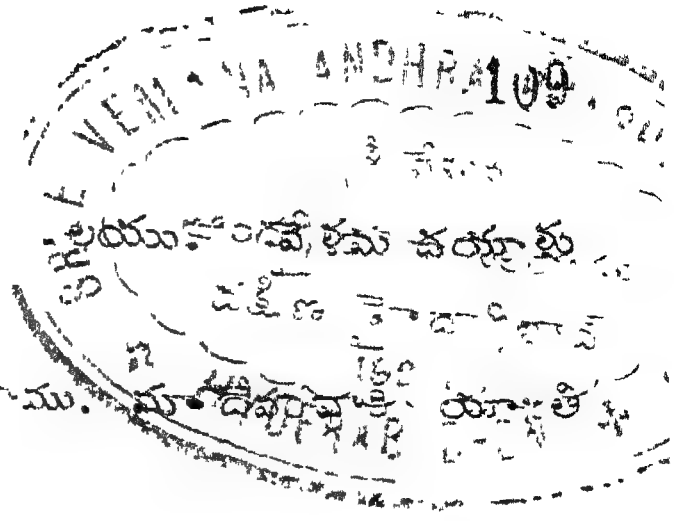
నీచాతుర్యపువాక్కులా సొగసులా ♦ నీవిక్కలా పొక్కిలే

నాచంద్రార్కముమర్వఁగాఁగలనెయ ♦ య్యయ్యా! జగన్మోహినీ!

నిశ్చేష్టఁడై

రెం:—అహా! యిది నే వె ర్మము నీయనను నడపించుక పోదము
రమ్ము. అయ్యా! చిత్రా! పడువారిని మాసమ్ముఖమ్మున
కుఁ గొనిరండని వలభుని

షష్ఠాంకము

జయం: — కింకరులారా! నన్నేల యచ్చోటికిం గొం
లరై యిమ్మెడనే యంత మొనరింపుడు.

మొ: — హరి హరీ! స్వామీ! మేమంత కఠినము గాము.
మా కనుల్లంఘ్యమే గదా?

జయం: — జీవచ్ఛవమువోలి యున్న నన్నేమి చేసినను కేయుండు. మీరెట్లు నడపి
న నట్లు నడచెద

రెం: — మహాప్రసాద మీ కెగవునరండు [అని మువ్వరయగుదురు]

[ప్రవేశము: సుబ్బావధాని, వెంకావధాని.]

సుబ్బా: — ఉన్ గామనూ! కాళ్ళుకడుబొబ్బలెక్కి యొక్క యడుగైన నిడదీవు

వెం: — సుబ్బావధానీ! మ్మ ప్రయాత్నములన్నియు నిష్ఫలములు

సుబ్బా: — అయ్యో! మన రాజ్యమింక సేక్రూరుచేతఁ జిక్కునో కదా? మనకు
జయంతజగన్మోహినీలలో మొక్కరగుపడినను బాగగును

వెం: — ఓరీ మాటలకేమి చీకటిపడి మిన్ను మన్న గానగొనుండె. ఈ రాత్రి యీ
సత్రమున నిదురించి యుదయమున నీపట్టణముఁ గలయఁ దినుగుదము

సుబ్బా: — ఇంక మన మొనరింప వలసిన దంతయే [యని లోనికయగుదురు]

[ప్రవేశము: భటులు

రెం: — ఓరీ! కనుకొంటివా! యీ యార్నెలల నుం యు సుఖించిన సుఖమంతయు
నేడగపడుచుండె. అబ్బా! యిసుకపాతరవలె నొకనివెంటనొకడయదెంచెడిని

మొ: — అవునురా! సుఖించి సుఖించి కష్టపడుటకన్న కష్టపడి కష్టపడి సుఖించుట
మంచిదనువారు బుద్ధిహీనులా? దాని కేమి మనము కొని చనినవేరి నెల్లరం గారా
గృహముననుంచి యొకడవానిఁ గొరవింపనేమి కారణము?

రెం: — నే మొదటినుండియు మొత్తుకొనుచునే యుంటి దీనికేదియో హేతువున్న
దని హేతువులేనిది తీతువు కూయునా? చీకటియైనది. మనము మన గ హము
లకేగుదమునడు. ఇంక మీరు కావలియుండ నవసరములేదని దేవర శై వైనది
గదా

[అని నిష్క్రమింతురు. తెర వ్రాలును]

షష్ఠాంకము: తృతీయరంగము.

[స్థలము: రాజాంతః

మున నుందురు. మంత్రి పీఠ

సేవకుండు నొక మూల నిల

జగ: — [తనలో] మనము

జగన్మోహినీ! ఇంతుండు చెరియొకసింహాసన
దొంగ, రాజపుత్రులు

ఉ॥ వల్లభుడండ హీనదశ ♦ వర్తిల నెట్టులు గాంతునాచు వే
తల్లడ మొగదాచున్ బురుష ♦ ధైర్యము పడకు కార్యహాని సం
శ్శిల్లును—

అహ! యింకను గార్యహానియా! యీధీరసాహసపురుషాకారములు వహిం
పఁ గారని మీ నా మనోహారు నీక్షింపనే కదా! అట్టి యెడనోర్పు వహింపనేల
యని యందువేమో నేఁ దెల్పెద విను మిన్ని నాశ్చేడఁ గాసి యుంటివి కాన

నీ నువర్తన ను ♦ స్థిమణులెల్లగు మెచ్చు నట్లుగా
వెల్లడి చేసి యావెనుక ♦ నీని మనంబెల్ల గన్ బ్రశస్థవకా

[ప్రకాశము] అమాత్యశేఖరా! ఆ పఞ్చాశీవును నైక్క ముదలయొసఁగము
మంత్రి:—దేవరా! రప్పింతు. సేవకా! యావైశ్యుని నీసికొని రమ్మ
సేవ:—ప్రభునాజ్ఞ [ధనపాలునితో] అయ్యా! యా బోనులోనికి నడువుడ
ధన:—హా! యీశ్వరా!

ఉ॥ చెప్పఁగదాని యాపదలు ♦ చెంది కృశించి కృశించి యెట్టుగో
యప్పులవార లేడువఁగ ♦ నర్థనిశన్ గనుగప్పి వచ్చినన్
ముప్పులు తప్పనా కట! ♦ ముప్పులకేమి జనాశిలోనికే
నిప్పగిదిన్ విచారణకు ♦ నీడువఁగాఁ బడినాడ నక్కటా!

చీ! యివి యన్నియుఁ గామమూలముననే కదా! (బోనిలోని కరిగి నిలుచును)
జగ:—వైశ్యప్రముఖా! నీవా సాలభంజికను గని యేడువనేల?
ధన:—(తనలో) అటా! నాగుట్టంతయు నీ పరదేశీయులకు బయల్పచ్చవలసి
వచ్చె. [ప్రకాశముగా] వసుమతీపతీ! మున్నొక నాఁడా సింహాసనమునధిష్ఠిం
చిన (అని జయంతుఁ జూపి) ధరాధ్యక్షుఁ గికురించి మర్మముల నెఱిగి యాతని
యుంగరముఁ జేబట్టి యాతని సతీమణిని నాయవరోధమునకుఁ దెప్పించితి. పి
మ్మ—అని యూరకుండును]

డింపుము వెల్లడిపుము

లిన సంగీకరింపక—

జయం:—హా! జగన్మోహినీ! [యని నిట్టూర్పు విడిచి మొగము వ్రేలవైచును]

జగ:—[తనలో] హా! నాథా! నేనెంతకఠినురాలను [ప్రకాశముగా] తరువాత

ధన:—నాకారైలవ్రతముండే. దానిఁ దీర్చి పిదప నీకోర్కి దీర్చెదననియె

జగ:—ఏమి వ్రతమనియెనా? మంత్రీ! యిది నాచరిత్రవలెనున్నదే! సరియే యట్లు వ్రతమనినంతమాత్రమున నసాహాయ్యమై యొంటరిగ నీయింటఁ జిక్కిన యా నాల్గంటి నంటకయే యుంటివా?

ధన:—రామ! రామ! [అని చెవులు మూసికొని మహాప్రభూ! సమీపించిన నేమి శపించునో యని వెఱపంది పిమ్మటనైన ఫలీకృతమనోరథుండనాడుఁ గదా యని సౌధముననాపెవీ. చని గ యలు లెక్కిడుచు నుంటి. అంత నాయా రుమాసముల కింక రే. నీములు గడవుండ వ్రతసమాప్తికై

ఉ|| హేమపదా ము ప్రజలఁ కీవిగనీవలెనన్న రొక్కమున్
భూములనిండ్ల మెడఁ పుస్తెను గూడ వ్యయంబొనర్చి యా
తామరసాక్షి కోరి విధమ్మునఁ గూర్చితి నెంచకుండఁగా
నామది నాపెయన్ వ్రతమొనర్చి యొనర్చెను నన్ను నిర్ధనున్
దివసద్వయంబేగె నంతరము నేనా భర్తహర యమునకేగ

చం|| చిలుక చనంగ మున్నుగలఁ చెన్ను గంచిన గూడువోలెఁజెం
గలువలులేక శోభచెడిఁ కానఁగవచ్చు సరస్సు మాడ్కి వె
న్నెలపతి లేమిఁ జీకటినిఁ నిండినలోకమురీతి మేడ హా!

చెలువము తగ్గి యుండెఁబ్రభుఁ శేఖర! నాదగు కన్నుదోయికి
అంత నా యంతరంగంబెరియ నొక్కపెట్టున నేలఁ గూలి ఋణబాధలకో
ర్వక య రాత్రిననుఁగుభార్యను గొనబుతనయులను జనపదముపాలు చేసి యీ లీల
నరుదేర ప్రతిమ నాకన్నులఁ బడియె. నేనేడ్చితి. ఇంతకు మించి నేనేమియునేర
మంత్రీ:—ఇంతకన్న నీకే నేమి కావలయు!

జగ:—సరే నీవటుతొలఁగుము. నేవకా! దొంగవాని బొనెక్కింపుము
సేవ:—జగత్ప్రభువునాజ్ఞ (దొంగతో) ఓరీ బోనిలోనికి పొమ్ము
[బల్లిగాఁ బొనెక్కి వణకు లచును]

జగ:—ఓరీ యసురస్వరూపు! [గ్రహముఁ గని యేడ్వనేల!
బల్లి:—[తనలో] అయ్యబా! నీవును నీవును [ప్రకాశముగా] అదేమోగాని
పూరాబా! దాన్ని నున్నది.

జగ:—చోరా! నిక్కము వక్కాణింపవేని కఠినదండవమొనరించెదను సుమీ! వేగము నీచరితము వినఁ బరపుము [బల్లి గాఁడు మాట్లాడ కూరకుండును]

సేవ:—ప్రభువువారి ప్రశ్నలకు సమాధానమిమ్ము. లేద చూడు నిన్నేమి చేసెదనో

బల్లి:—[చేతులు పిసికికొనుచుఁ దనలో] అయ్యో నాయ్నో నాకీడెక్కడ దాపరించాడా యెంపులోడులాగ [ప్రకాశముగా] మాప్రబో! మనవి సేస్తా సేమెకనాడుండి ఆ కోంవటోడి—కాదండి ఆ కోంవటింటికండి కన్నానికెల్లానండి ఎత్తే అక్కడండి నాతోనిచ్చిస్తగిలిందండి కాలికి. మరిగల్తే దాన్నెక్కానండి యెక్కితే సైనుంచండి మంచిబాగుందండి ఒకత్తోచ్చి పాడేశా నడందండి. నేనాపలంగా దానొక్కడివిలోకి మావూర్దగ్రికి తీసుకొనండి

జయం:—హా! ప్రేయ ! నేననుకొని వీని వెంబడించు పదలపాలైతివా!

బల్లి:—[తనలో] అయ్యబాబో! యీడేడుత్తున్నా నేడు యీడు దాని వెంబడించేంటి నన్ను సంపేత్తాట్టా దేంపుడా [అని లోలోన నేడ్చును]

జగ:—రాజబిడోజా! శాంతింపుడు శాంతింపుడు. [తనలో] అకటా! సమీపము ననుండియు నాసారసాక్షు విచారమునసింప సపర్యలానర్పక సహింపవలసివచ్చె. నునమా! ముహూర్తకాలముతాళిమి వకొంపుము [ప్రకాశముగా] పిమ్మట?

బల్లి:—అయ్యో! ఆపైనండి

జంజూటి రాగము: ఏక తాళము.

ని-కొల్లకు మొక్కుతాను ♦ కల్లు తెచ్చి యిత్తాను ♦ పల్లు తెచ్చి

గొత్తాను ♦ పెల్లాడమన్నా నండి [అని వికృతముగాఁ బాడ మొదలిడును]

జగ:—హా! మూగ్గా! నీ యాటసాటలు కట్టిపెట్టి సంగతి నెఱిగింపుము

సేవ:—ఓరి ఓధవా! సరిగాఁ జెప్పరా?

బల్లి:—లేదండ లేదండ బాబూ! సరీగ్గానే పెప్టానండి సరీగ్గానే పెప్టానండి

మంత్రీ:—జాగు సేయక తేల్పుము

బల్లి:—[తనలో] అబ్బబ్బ! నాకేల్లంత యక్కడ దొరికాట్టా! [ప్రకాశముగా]

బాబూ! యెంతైన పెప్టానండి ల-[అని నోరు ముక్కుకొని] లచ్చ పెట్టిందేనండి

సే లేదా?

—ండి మొ—సిందండి
—న్న—ంతారమున సేకాంతమునఁ జి
పడతువా—దుచుంటివి

బల్లి:—ఇదిగోనండి మాపరబో! నేనెటువంటోడినైనా సరేనండి సమయంవొచ్చిందంటే అబద్ధాలుమాత్రం ఆడనండి. నాసత్తెప్పెమానకంగా సెప్తానమ్మండి. అంటే యీలాటి కనీసీలెక్కి మంచి పెద్దపెగోల్లే అబద్ధాలాడ్తారు యీఁడు సరీగ్గాసెప్తాడా అనుకున్నా రేమో ఆలాగ్గాదం సెప్పినా మావంటోల్లే నిజం సెప్తారండి మీ పాదాలాస్చుండి

జగ:—ఓరీ! యది యటులుండనిమ్ము నీవా పడతి నేల విడచితివి? ఇంతలో విరాగ్గుడవైతివా?

బల్లి:—ఏంటండి బాబూ

మంత్ర:—ఇంతలోననే నీ మురలెనా యని యనుచున్నారు

బల్లి:—సిత్తం సిత్తం బుద్ధి అంటారండి. అయ్యనాయ్నో మంచితెల్పి మోరు గొప్పోరే యె- అంటున్నట్టి పాట్లుపడి చాటుచాట్టియన్నీ సేత్తారండి అటువంటిది మాయంటి దున్నప్పోతులొక్కజే దొర్కితే పూరుకుంటారండి

జగ:—ఓరీ! నీప్రలాపములు చాలించి పిమ్మట నేమి జరగెనో తెల్పుము

జయం:—హా! కనకాంగీ! జగన్నాహినీ! యెన్ని యిడుమల పాలైతివే!

బల్లి:—ఏలాగైతేనండి సరే నిన్ను వెల్లొడ్తాన రి-ఆ-కాదు కాదండి నీకన్నల్లమ్ము లెందరంటే అయిదుగురన్నా నండి. అయ్యే యింటికొజే అల్లంతా నాకోసం దెబ్బలాడి నిన్ను సంపేత్తారేమో నీవింటి కెల్లి వెల్లికొడుకేసం బాగా యేస్కాని నగలెట్టుకొని నీచుట్టల్ని తీసుకరా మనంవిక్కడ వెల్లొడ్తామని తన పేర్న పి నన్ను తోలేసిందండి. తర్వాత నేనూ నాఓల్లూఅంతా యెల్లాంవండి. యెల్లే వెల్లికూతురేదండి అవతలికి నడిసిందండి. అల్లంతా యిక్కడి కొట్టినే మమ్మలొచ్చావ్ లంజేకొడ్తా అని నన్ను సావదన్నారండి. ఇప్పటికీ ఆడబ్బలు గేపకం పైజే యేడ్పెత్తదండి [యేడ్చును]

జగ:—[సప్రవచు] సరే యనంతరము?

బల్లి:—తర్వాత నేనెదుస్కుంటాచ్చానండి యిక్కడ కనిపించిందండి. నేనేదుస్కున్నా నండి అల్లట్టుకొన్నారండి. మూకుదండం బాగా నన్నొదిలెయ్యండి

జయం:—సన్ను తాంగీ! మంచిదే బల్లి

జగ:—సరే నీపైకే యావలికి

సేవ:—దేవా! చిత్తము. అయ:

[రాగ: కరుగుచు]

మొ:—దం||కలయిక లేనిచోగలుగు ♦ కష్టములిన్నియెముద్దుతమ్ముడా

రెం:—కలయికయున్నచోచొలుత ♦ కాంతనునీడుటదుస్సహృద్యున్

నలుగులు సంభవించుట ఏ ♦ శేషముగానిటా రిచ్చలెక్కుటల్

నలుగునె యగ్రజా! దిగిన ♦ గాదొకొ లోతు నెఱుంగ నొనిలన్

మొ:—అనుజా! నీపాకు నిక్కము ముమ్మాటికి నిక్కము.

రెం:—సచో యిప్పుడే సభా లిని సత్యమునెల్లడింపక తప్పదు సహృద్యు.

మొ:—పద్మాసనుడు ఫాల గామున మూడుబంతులన్నీర్చి న్రాము దప్పింప నెవ
కలరము! [ఇంతలో బోనులొని కరుగుదుడు]

జగ:—స్వపపుత్రులారా? మీరాప్రతిముగని కెప్పుడు గాగతింబేమి? మీ
కలితంబుల్ల విశదీకరింపుడు

మొ:—చీ! నూతాపితలనామసాక్షిల్యంబులు జెరుప బుట్టికపాతికము [ప్రకా
శముగా] గాజగంద్రమా! ఒక్కనాడు

జా|| సంతోషాశిశయంబు వెల్లివిడియన్ ♦ శౌర్యంబుస్వాంతంబున
వెంతు యుట్టిపడంగ నాయుధములెం ♦ తే దాల్చియశ్వాలవై
గాంతారంబున కేగి క్రూరమృగపర్గంబు న్వదింపంగ; నా
చెంతన్ మట్టికి గట్టివేసితిమి తే జీలన్ విహారా మై

రెం:—అశంతరము కొంత దవ్వేగి యో ప్రభువరా!

ఉ|| ముందుగ వేడ్కతోడ నట ♦ భూజపుదట్టపు నీడయందునన్
గిందుకక్రీడలం దగిలి ♦ కాలము పుచ్చంగ నూహనేయగా
నందుననేకతంబున ను ♦ రాంగనలన్ హసియించునట్టి యా
మందగ జేంద్రయానజిగి ♦ మైయొరపుల్లననయె నత్తరిన్

పదపడి యాశ్చర్యంబుధి మోలలాడు మమ్మానారీ త్నంబు సమీపించి
తన ప్రాణనాయకువార్తలడుగ

చం|| వనరుహనేత్ర! భుండె ♦ వండతంబునన్ నినున్
వనముల వీడి వేమునాడు జేసె నెఱుంగ బల్కును
న్ననతనిరూపర ♦ దిగ దెల్పి యాతడిం
దున గననె నాదు- పంగజూపరేయనన్

కోరికలీరికలెత్తు మే మాతని బలుతెరఁగులఁ దూలనాడ సహింపసూపక తన
మాగ్గంబు పట్ట సమకట్టుచుండె.

మొ:—ఇక నిట్లులైనఁ బ్రయోజనమేమని నాయంతరంగముఁ బయల్పెట్టితి

జయం:—హా! రాకాశశాంకవదనా! ఈరాహుకేతుగ్రహముల పాల్బడితివా!

మొ:—అంతనాపె తననాథునామంబు దలంచుచు మూలచ్చేదమొందిన లతామత
ల్లికంబోలి నేల గుభాలునఁ గూల ననుబెండ్లియాడుమని యీ నాసోదరుఁడు
పలుకఁ గంటగించి కలహంబునకుఁ గాలు దువ్వితి. ఆతండును వెనుదీయక సమ
రంబునకు సన్నద్ధుండయ్యె. ఇట్లు

చ॥ ఇరువుర మొంకన్ గదిసి యీర్ష్యమనంబులనాక్రమింపఁగా
నలుగుకొనండు నెడ నాతి భునార్తిమునింగి యెడ్చుచున్
సరగునమమున ననుఁ జంపుఁడుమీరలుచావనేల” యం
చటిముఠిఁ బల్కనాపి కల హంబు వితాకుననుంటిమంతటన్
“మీకేలనున్న చెండిట్టిండు. నేదానివిసేర నాది నెవ్వరు గొనివచ్చినవారిని
వరింతు”నన నాకట్టుపుట్టంబు లందుఁ బెట్టి మేమిరువురము బంటి వెంట బోతిమి

తె॥—ఉ॥ ఏమిమహాత్వమోయెఁబుఁగ మిరతని శైల్పఁగఁజాలమయ్యెడన్
భూమివర్ణే! యా యబల పుచ్చినకంగుకమంతకంతకున్
భూమిని నిల్వకే యెగిరి పోయెను నాప్పులు చెల్లు దాటుచున్
మేమును వెంబడించితేమి మిక్కుటమైన జవంబులకేమితే
మాదుగవస్థలా నలువచిలువలకేసయు పవరింపఁదగము రాదు. కట్టా! ఎట్టికే
లకా చెండు చేకొని వచ్చుసరికి

ఉ॥ ఆ ఏకచాంబుజాసన యొ యూరి మిత్రారి కసంగి నేది హా!
యేపి మదిగ్రజంబరములు

మొ:— ఎంతటి మోసము చేసినారీ యం
చావనినగుతయున్ వెదకి యూరిడి కోర్కెగలేక మేము వా
పోవుచు నెల్లడగ జొరబడి ప్రశ్నలు గా నొసరిమిందానన్
ఆ బ్రహ్మంగని మమ్మి నివచ్చి యని తెలపోయెనుంటిమి
జగ:—మంత్రవరా! పీరి పుష్పము

మంత్రి:—ధీవరా! సత్యము వెల్లడించిరనియే యనుకొనెద

జగ:—[జయంతునితో] రాజవరా! ఆయబలనడవడి విచారణీయమే కదా? ఏల
యన వీరు సౌందర్యాభినవమోహననవవయస్కులు కాని విక తాకారులు కా
రు. ఏమి? తిరస్కారాభిప్రాయము వీరియెడఁ జూపునాయని ఇంకపుట్టెడిని
జయం:—గుణమణీ! ఏకతంబుననో నీసుధారసాంచితవాక్యార్థాపాతంబునఁ దరంగ
ములవలె తరలి తరలి పొరలి పొరలి యంతరంగంబు వెలువడు దుఃఖించింత
యుపశమించి యొక్కింత పలుకాడ నవకాశంబు వొడమె. ఆహా!

ఉ॥ నానుకృతంపు కల్పకము ♦ నావెలిప్రాణము నానిధానమా
నానుగుణంపుమోహలత ♦ నాసతి నానంపులేమయా
వాసియు వన్నెయుండఱుగ ♦ వర్తిల్లునెవ్వరి రాజు సప్తవా
రాసులు క్రిందు మీఁదయిన ♦ రాష్ట్ర స్థితియు నేటమున్గిన

జగ:—[తనలో అయ్యో! నాస్థితి యెంతదృఢ చిత్తానురాగుడై పరితపించుచుం
డె. [ప్రకాశముగా] నరనాథా! మీవిచారమునకుఁ గల కారణముగఁగరుజాయ
త్తచిత్తులరై యీసభాస్థలి వె డింతురా? ఆ మగువ మీకేమగు

జయం:—హా! నాదౌరాగ్యమా నేనేమని వినిపింతు [ప్రకాశముగా] శత్రుపత్ర సే
త్రా! యా పవిత్రచరి నాకశత్రమే!

జగ:—ఆపె మీవల్లభయా! ఇచ్చమై మీరామెను మగుడ గ్రహింతుగా?

జయం:—[ఆత్రమున లేచి] ఏమి? వెండి గ్రహింతురా యనియా? ఇంతకన్న నా?
ఓ సౌందర్యరాశి!

ఉ॥ చూపుము వేగ నాయబల ♦ సోయగ మీదుష్క తంపుదృష్టికి
బాపుము నామనోవ్యధను ♦ బాలశ శాంకుని బోలు ఫాలముం
జూపి కృపానిధీ! కరుణ ♦ జూపుము నాయెడఁ బ్రాణదాతవీ
వే పెరివారలాపులిక ♦ నెవ్వరు నాకిల నీవె నెచ్చెలీ!

ఇంకను జాగేల? యీమాటేల? నీయంతరంగంబేల జాలి వహింపదు? నన్ను
నీకరుణాకటాక్షవీక్షణంబు య బరమమిత్రుగా నేల చూడకుంటివి? నాకాదివ్యసుంద
రవిగ్రహమును గనుబరపువా!

జగ:—భూపవతంసమా! నన్ను నడిగితిఁ గాక నేరుతలంపునఁ
గాదు. నాతప్పుక్షువి నన్ను నడపింతు
జయం:—అయ్యయ్యో! జగన్మోహినీ! నీవు నాకు నాదరింపదు!

శా॥ బాలా కౌగిటఁ దన్నిసత్వరమునా॥ ప్రాణంబు రక్షింతువై
ఆలాపంబున మారబాణములన॥ న్నంతంబు నొందింతువై
ఆలోకింపుము నీదెభారము తుణం॥ బైసంగఁగా నిల్వనే
లోలాక్షీ! యుదురాజతేజముఖ! కో॥ లోప్పదే జగన్మోహిని!
హా! [యని విపశుడగును]

జగః— తొందరమై] అయ్యయ్యో! యింకేమని యోర్తును! దుర్భరము! దుర్భరము!
మం! యే నొక్క ముసమటు వోదు [అని లోనికరిగి స్వరూపమునఁ దత్తరి
లుచుఁ బరుగిడివచ్చి ౧౦ బడి]

శా॥ హా నామోహాపహరమణ హా॥ హా నామనోనాయకా
హా నాభాగ్యహా గుణాకరప్రియా॥ హా మానసంరక్షకా
హా నానిక్కపుద్దైవమా వసుధనా హా వ్రాల్మో యేర్పికై
యా నాతిగతినాత్మరాలిఁ గన్గీల॥ మ్మాకంట నెక్కింతహా
(సభవారెల్లరు నివ్వెరపోదురు. ధనపాలుఁడు, రాజపుత్రులు “అహా! ముఖ
ము గనియు మాటధ్వని వినియు గుర్తింపనేరమైతిమి” యందురు)

బల్లిః—[తనలో] అమ్మ! అమ్మ! అదే యిదిరో! నామ్నో!

జయంః—[లేచి జగన్మోహినిం జూచి] ఇది యేమిది యేమి నా—

జగః—తే॥గీ॥ జీవితేశ! బహిప్రాణ॥ మా! వగను మి

గులఁ బరితపించి కడగండ్లఁ॥ గుండఁ జేసి

న కలుషమతి జగన్మోహి॥ ని కరుణాత్మ

మ్రొక్కుచున్నది పదపద్మ॥ మూలకుఁ బ్రోవు (చరణముల వ్రాలును)

జయంః—హా! సతీమణి! యెన్నాళ్ళకుఁ జూడఁ గల్గితిని [అని లేవనెత్తి కౌగిలించి
ముద్దిడి యానందబాష్పములు విడుచుచు]

ఉ॥ మారపిశాచమావహిల॥ మంకుతనంబున నట వైశ్యుడ౯
గ్రూరమృగోరగావళ్యే న కున్ సదన యొప్పు కానలోఁ
జోరుఁడు రాజపుత్రులము ౧౦ యెదువాక్కులాడఁగా
నారయనట్టి ఘోరక ౧౦ మద్యేడ మందగామిని!

ఉ॥ నీదరినిచ్చి నానవిడిఁ నీదువిచారఘనాళిచేత సం

ఛాదితమై కనుంగొనెడుఁ సజ్జనదృష్టులకెక్కుడైన యా

స్థాదమొసంగు కాంతిగముఁ లనబ్బడఁ బాసిన మోముసోము శా

త్రోదరి! చూచువాడనెటుఁ లో యిక నెట్టులు పల్కరింతునో

జగః—ప్రాణేశ! యిట్లనఁ జెల్లునా! పెక్కులిక్కట్లనొందినను మగుడ మిమ్ముజూ
డఁ గల్గు భాగ్యమబ్బెనంతయే చాలును పలుపలుకులేల? మంత్రివరా! మనగుణవ
తీదేవి నిటురా వర్తమానమంపు. మ.

మంత్రిః—నేవకా? ఇటు జరిగెను శ్రీమల్ల నెటిగించి రాకొమరితనీ సభకుఁ దో
డైమ్ము [నే... “చిత్తము” అని చనును]

జగః—ప్రాణప్రియా! నామనవి నొక్కటినంగీత పురుషాకారంబుననేనీ
యూరియుద్యానవనంబు జొరనీపట్టణరాజేంద్రుని తీలలామనన్ను “నన్ను
బరిణయమానుమ”ని నిర్బంధించె. నేనట్లులె నీమనోరథము నార్చెల కీదేర్తునని
మానునల్కి రాజ్యపరిపాలనాధారీణునైతి. కావున నాసత్యము గాపాడ నా గ
మణిని మీరు చేరఁ దీయవలయు

జయః—కోమలాంగీ! నీమాటజవదాట కాని యా యెమ్మెలాడి నెమ్మనంబెటు
లుండునో

జగః—నాథా! యా తరుణి మనంబెఱుగకుండు వర్తంతుమా?

గుణః—[వింత పడుచుఁ బ్రవేశించి

ఉ॥ మాసములారునిండె ననుఁ మన్న ననేలెడినంచు నెంచుచే

రాసనశింపఁ జేసి జనుఁ లక్కజమొంది వితాకు చెందఁగా

భాసురగాత్రియయ్యెనటఁ పల్కులు నమ్మంగవచ్చునే యెటుల

భాసురగాత్రియయ్యెడినిఁ బృణ మేలెడు రాజమాళి హా!

అని జయంతుని విలొకించి) అయ్యో! మాతననుండరాకారుడెవ్వడో
యుండెనే [అని సిగ్గుచే ననశేఁగుచున్నది]

జగః—[గుణవతికడకేగి] బ్రహ్మా! శాసన మాని గువుగాని నీపీనులఁ బోనిమ్ము.
నాసంగతినంతయు మూలమున దివర వినియుందువు. నీ నామసస్థాప
ములఁ జల్లార్ప సమ జేగు నాప్రి నను బ్రాణసఖుఁడును నితఁడే. నాయం

దేనుండ నాత్మఁ గలుఁతువేని వీనిఁ బరిణయమాడుము మనవారువుకమ్కన్సెల్లెండ్ర
వలె మోఁగఁచు నీనినుపచారములొనర్చు నిందిము

గణః—[తలవంచి బొటనవ్రేలు నేల న్రాయును]

జగః—సోదగీ! ప్రత్యుత్తరమిమ్ము నీకనుకూలనూ కాదా?

గణః—(మెల్లన) నేను నీకు స్వాధీనమైతి నీయిచ్చవచ్చి నట్లొనర్చుము

జగః—అట్లయిన నాసత్యవచోభంగము కానుండ నీకోరికకోరిక నెరవేర్చు నిటు
రమ్ము. (నేఁ బట్టి కొనివచ్చి బయంతుని పూ మున నా నెహస్తమిడి. ప్రాణేశా!

నన్ను వోలె నాయనుకూలదరియుఁ బాటించు గాతమని నాప్రాధిక
మంత్రః—వహ్వో పురుష! మీవలన నే గాత్యగమయ రాజపుత్రీలా
మయా సనాథలైతి. సంతసము!

జగః—మనోహరా! భవదేవతమహాసికి ద్రోహాచింతన మొనఁ గూర్చు నెంచినము
స్కరులు మీకు శిక్షానాత్రులు

జయః—జేపీ! కామనీడితులై నీయెడ హాని చే నెంచినను గొండొక విధముననీప
శ్యాజీవుని బాధనుండి తప్పించిన యీచోరు డును బరులెఱుంగకుండఁ బరుషా
కారమున హాటువడ వస్త్రసహాయభూతులైన యీ రాకొమరులును నీకుమేలె
యొనర్చిరి. వీరిలకు మనోవేదనలొనఁ గూర్చి గృధ్రకాకోలములు న్జ్వరని కీకా
రణ్యభూములఁ దిరుగాడించిన శాస్తియే చాలు. ఇంకనీ వర్తకునేమి చేయవల
యునో నాకుఁ దోఁపమిఁ గట్టసమితిఁ బోకార్చిన నీకే వీడనయ్యె.

ధనః—హా! యీశ్వరా! „వి నాశకాలే విపరీతయుద్ధిః” యనునట్లు

మ॥ ధనధాన్యంబులు సేనకానళియు సౌధంబుల్ నశించె॥ గదా
జనులన్ బంధువులన్ సతీసుతుల లంజన్ వీడవయ్యెంగదా
ఘనులౌ సజ్జనులీసడింప నభలో॥ గాన్పింపనయ్యెంగదా
చెనటిన్మూర్ఖుడ నాదియొక్క బ్రదుకే॥ చీ చచ్చుటే మేలగున్
కటకటా! ఇంతింతనరాని వంతలమునుంగఁ జేసి, కీర్తిసమయించి, జనాపవా
దంబునకులోఁ బరచి, రౌరవాదినరకకూపంబులంబు న్నోసి తుద్రజన్మంబొడఁగూ
ర్చు పరసతీసంగమాపేక్షకన్న నె దైన నురికి ప్రాప్తులు వోనాడు టుచితము
పరమసుఖము.

జగః—ప్రియవల్లభా! ధనధాన్యాదులు లుచ్చి పరభాగ్యో పజీవిగాఁ జేసిన దం
డనయే నీనికిఁ జాలునని నాతలంబు నుటయు వా చెతి నున్నవారనెల్లరం

బోపిడిచి వీని నొక్కని దండించుటేల? భగవత్పరముగ వీనిని విడిచిపెట్టుదము.
విాయూహయేమి?

జయం:—అయ్యారే! తే||గీ||దుస్సహంపుకష్టంబులఁ ద్రోసిపుచ్చి
యున్న ఖలులు చేజిక్కిన నుగ్రదండ
నమొనరింపకే విడతురు నగవుతోడ
మదనతుల హృదయములెంత మృదువుతార

నెచ్చెలీ! నీయిష్టమెట్లా యమ. మొనరింపుము
జగ:—ఓ వైశ్య చోరరానూ [అంతఃకవన బయిగి యుండుండు. సేవ
కా! యక్కడనున్న యంగీలస రాచబిడ్డకిచ్చి య
సేవ:—అయ్యా! అట్లనే [దొంగ, రానూనుండు. నిష్క్రమింతురు]
ధన:— పోవుచు]

మ|| ధనమున్గోరక మానవ్య మైతిగ కే ధాత్రిం బ్రనర్తిల్లు చ
క్కనినాటిక జనకక దలంచియిటులి కట్ల గడు జెందితిన్
ఓ వేశ్యాప్రియులారా! విటపురుషులారా!
ధనకాంక్షన్ దమమానముందొరిగి కై దండిచ్చెడుంగోతులన్
బనిగొ గూడెడు మీయవ లనికెన్ బాటింప శక్యంబొకో
అయ్యో! సేనింతయు జెప్పటయే కాని

ఉ|| నాయమ తంపువాక ములు నాటునెలంజగ హంబులెంతయున్
గోయుఁ నుప్సన్ననల గోగములన్ బ పోక ధర్మమున్
బాయక ధర్మపత్నులను బాముల ముంపక యుండుడన్న హా!
హేయము మెక్కుకుక్కలకు నేగతి నేయి రుచించునారయన్

హిందూ స్థానీశ్వర రాగము: ఏక తాళము.

ఇకఁజాలుఁ జాలుఁ జాలుఁ జాలుఁ చెలసెను జాలు

సరనారిఁ గోరువాడెడిపాట్లక

||జాలు||

సతము చు తము మతి గలిగి తమిని

సతి పతు లతి వెత తతి మునుగఁ బనిచి

||గాలు||

ని పాడుచు నిమ మిగును

సేన:—[ప్రవేశించి] భూపాలచంద్రమా! పాంచాలదేశపుబాగులట యిరువురు లోనికిరాఁ దమసెలవునపేక్షించి యున్నారు.

జయం:—ఏమి! పాంచాలమునుండియా? సేవకా? వారినతిత్వరితముగ లోనికిఁ దోడ్కొని రమ్మ [సేవకుఁడు పోవును]

జగ:—ప్రాణనాయకా! మన సాంచాలమునుండియా ఆహా! యేటికో నాదక్షిణ నేత్రము చలించుచుండె.

[ప్రవేశము: సుబ్బావద్దాని వెంకావధాని]

జయం:—భూమిసురల వందనమునకు డేనుంబే

బ్రాహ్మణులు:—ఆఁ భూమి సుభాగము జయంతజగస్మాహినీలేనా! దీప్తియురస్తు. (అని గుర్పొడువ) ఆహాహా! సతీపతులారా! యెన్నాళ్ళకీ పాపినేత్రంబుల జూడఁ గంటిమి!

జగ:—ద్విజన్ములారా! నమస్కారములు నాజనకునకు డేనుంబే?

సుబ్బా:—దీగ సుమంగళీభవ తల్లి జగన్మోహినీ అని సెనుదుఃఖమున)

ఉ॥ ఏమి వచింతుమమ్మ! పలు కేదియుఁ బెప్పఁగ నోరురాదు హా!

జగ:—(యెలుంగురాల్పడ) అయ్యయ్యో! మీరిట్లేల తల్లడలెదన్!

ఓ మహానీయులారా! మన మోర్పు వహింపకయుండెఁ దెల్పరే

సుబ్బా:—చీ! యీపాడుసూటిని నేనేమని వచింతును (అని యూరకుండును)

జయం:—ఊరకుఁటిరేల! ఓ బ్రాహ్మణోత్తములారా!

మామకృపాంతరంగునకు మంగళమే వచియింపుఁడయ్య!

వెం:—(తనలో) ఎట్టెటో యీవార్తవీరి చెబునిడవలె. [ప్రకాశముగా] ఓ జయంత నుహారాజా! ఓ జగన్మోహినీ! యేమి తెల్పుమందరు

యీ

భూమిని, నిన్ను, పుత్రమణి, భూజనులన్ మము—వీడె—

జగ:— హా! వితా! (అని నేలఁగూలి మూర్ఛవోవును)

గుణ:—అక్కా! శాంతిలుము శాంతిలుము అని చేతులఁ బొదవును]

జయం:—[నిర్భాతపడి] శ్రీహరీ! మామగారు స్వగర్భులెరా హా! శ శురా!

వెం:—ధారుణీవరా! మామగారొక్కరేకారు మిము పుట్టినదా ప్రేమంబునఁ

బెంచిన సుబు యునాతనితోడఁ జనె

జయం:—అయో! మంత్రినత్తముండునదిగానా! హా! గృణతాకరులారా!

ఉ॥ కోపము చూపఁబోరు గుణః కోవిదులార్యులు మెచ్చనెప్పుడున్
భాపము చెంతఁబోరు గరుః పంబెదనుంచరు కార్యహాని, చూ
పోపమి, మాయ, మర్మము, కుః యుక్తు లెఱుంగరు మిమ్మువీడి మే
మేపగిదిన్ జరించి భరిః యిరతుము నుఃఖదవానలంబు హా!

వెంః—సారయశోనిశాలాక్షా! యూరడిల్లుఁ దూరడిల్లుఁడు

జగః—[మూర్ఛ తేరి]

చ॥ నను విడనాడవెన్నఁడును మునఁకున నే ములేగియుంటివో
తనయ యటంచుఁ బ్రాప్తమౌతం నీ యెడెటు పిల్వకుంటివో
యనయము సౌఖ్యపెట్టితివి యయ నే యెడెటుదుఃఖ పెట్టెదో
యనుఁగుకొమా రైనిట్లు జనః కా దివిసే శ్యములందుచున్ గటా!

సీ॥ అమ్మ! రమ్మంచు నఁ న్నదరమ్మనఁ జీటి

పంచభక్త్యములన్లుఁ వారలెవరు?

కూతురా! యంచు నన్ గొమరారఁగాఁ బిల్చి

కోరుకోర్కులఁ దీర్చుఁ వారలెవరు?

కన్నతల్లీ! యంచుఁ నన్ను డగ్గరఁ జేర్చి

పరగనీతులు చెప్పఁ వారలెవరు?

చిన్నిబిడ్డా! యంచుఁ శిరము మూర్కొని పాట

పాడుమని యడుగుఁ వారలె రు?

తే॥ ॥ కష్టములు వేయి పడుచు నన్ గనులఁ గాంచి

వానినెల్లను మరచి నాఁ ప్రాపు సుఖము

భాగ ము ననుస్తమివె యన్ వారలెవరు?

తండ్ర నీవునన్ నడినఁ ధరఃశి నింక

సీ॥ నన్ను గటా! తొలి చనిపోవనించుక

యెంచక ప్రేమించిఁ పెంచెనెవరు

సౌఖ్యంబుఁబొడఁగూర్చుఁ న్నలి చావనించుక

యెంచక ప్రేమించి ♦ పెంచెనెవరు
సవతితల్లి యదేమి ♦ సల్పునో నన్నని

మారు పెండిలి యూడ ♦ మానెనెవరు
తల్లికొఱత రవం ♦ తయు నాకు లేకుండ

మించు ప్రేమంబున ♦ బెంచెనెవరు
తే॥గీ॥ చింత యావంత నాచెంత ♦ జేకుండ
గాంచి యతులే ♦ మనస్సెవ్వ
రట్టి నాకూర్చి ♦ గాకకొండ
రల కనుల జూ ♦ గలుగు వాడె

రాజు:—అక్కా! జననీజనకులకై మన మిరువుర ను నోమె నొచితిమి. వి
చారించిన గార మేమి! సర్వము నీవె యందు నీ సారసాక్షుచారుపాదార
విందములకు సప్యలొనర్చుచుండము

బాబ్బ:—బౌనమ్మజగ నొహినీ! హరిపుగమునకరిగిన జనకునకై నీవహోరాత్ర
ములడలి బడలిన రవంతయు గార్యములేదు

రాజు:—భూపతిలకా! మీవంతనంతయు నంతమొందించి మూడుమాసములనుండియు
ననాధయైయున్న మీపాంగాలమును, మీమామగారి బొటదోలి యక్రమముగా
నాక్రమించి తమ్ముగట్టముల ముంపసూర్వక జనులెల్లరా జనవిభుని జముని నిల
యమున కనిపి మారాజును మాకనుగ్రహముననిడరే యనుచునడుగుచు వచ్చిన
సింధుప్రజల గరుణించి సింధుదేశమును, మిమ్మె పట్టముగట్టుకొమ్మని ప్రాం
చెడునీ నేపాశప్రజలవాక్యానుసారముగనీ నేపాశమ్మును బ్రజానురంజన గ
నేల మీకనకసింహాసనారూఢుటకు మిమ్ము వేగిరింప వలసి వచ్చె. లెండు.
“శుభస్యశీఘ్రము”ని వేగిరము కదలి రండు

రాజు:—మండలే వరా! ఈ మహనీయులతలంపట్లు పట్టాభిషిక్తులరు గండు. మా
కనులపండువిండు. మీదుఃఖమును మరవుండు

చంద్రమతీహరిశ్చంద్రులు సిలుగులు

చెందరే గాధేయు ♦ చేతనడవి

భూపుత్రిరాముడు ♦ మునుగరే దుఃఖాన

గైక పంపంగఁ గారు ♦ కాననముల
సలదమయంతులు ♦ నలుగులు నడలేదె

కలిపన్ను గడలచే ♦ గాననముల
ధర్మరాజాదులు ♦ ద్రౌపది ధార్తరా
ష్ట్రులు పంపఁ బడలేదె ♦ శోకమడవి

తే॥గీ॥ మఱియు ద్వేషానన్తాంగి ♦ సురుచి పంప

నంగదలఁబాల్చుట రంగ -

ధ్రువుఁడు -

మున్ను నిను -

తల్లి జగన్మోహినీ -

సీ॥ చందనగంధిరో! ♦ చందనమరుగఁ దీ

య తావి నల్గడ ♦ లలము కొనునె

నారీశోరత్న ♦ మా! రత్నముల్ సానఁ

బట్టక యున్నచో ♦ బ్రజ్వరిలునె

కనకగాతి ! గభీర ♦ ఖనుల దిగకయె పూ

జితపుసువర్ణము ♦ జిక్కు నెక్కు

లావణ్యవతి! దుఃఖ ♦ లవణోదధి ♦ మునుంగ

కే కీర్తిముక్తలు ♦ జేకురునె య

తే॥గీ॥ నుచుఁ దలంచెయే ధాత నీ ♦ నుదుట వా

సిలుగులను బడుమని నిను ♦ కలువకంటి!

యంతియే కాని యీ కాని ♦ వంతలిడుట

తులువత -

మఱియు నో యువతీరత్న ములారా!

మ॥ మునుముల్లోకములందు ధర్మము ముద ♦ మున్నిల్పిపాలించి

ర్తినజేయుండయినట్టి విష్ణువునువ ♦ ష్ణు దగన్బోలుసాం

పున రాజ్యలైదు వీనిఁ జేరి సతమా భూదేవిశీ దేవి శీ
తిని నీ భూపతిపాదపద్మములు భక్తిన్ ముక్తికై కొల్వకే
మానవాధీశా! మానవతీమణులారా! ఇక మీకుఁ గావలసినదెన్ని

జయం:—వికారదా!

సీ॥ భూపాలవరులింక భూమిని మఃఖానఁ

బడి చింతిలక యుండు వారుగాత

గుణ:—కలకాలమెల్లరుఁ దలిదండులను గల్గి

ంత లేకుండు వారుగాత

జగ:—తెగవలుత తివ గల్గి

సౌఖ్యముల వారుగాత

జయం:—క్మౌపాలరాష్ట్ర ము గల్గి సాం

పారఁగాఁ బ్రజనెను వారుగాత

గుణ:—తే॥సీ॥ ఈతి బాధల కెడమంద యింపునింపు

మైదుపంటలతో ధర వరలు గాత

జగ:— సత్యసౌచాదిసద్గుణ సమితే తోత

బ్రజలు పనుధఁ బ వర్ధిల్లు వారు గాత

మంత్రీ, బ్రాహ్మణులు.— తథా:

[అని వింతును.]

సర్వము. ఇది శ్రీమత్ సామ్రాజ్య సహస్రప్రతిమితప్రభావసమా

శ్రీ రామకరుణాకటాక్షపీఠుణసాహాయలబ్ధకవితాధారేయ

సుకవివిధేయ వైడిపాలగోత్రోద్భవ పామర్తాస్వయా

భీష్మదీపాబ్ధినవనీత వీరస్వామ్యాఖ్యతనూభవ

రంగమాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫలబుచ్చినా

ప్రణీతంబైన శ్రీసంగీత జగన్మా

హినీనామనాటకంబు సర్వము

షష్ఠాంకము సప్తము.

సదయంతరంగులారా!

ఇందునచ్చటచ్చట సవరింపవలసిన యచ్చుతప్పుల నెల్ల నెప్పులుగ మార్చి యింకను నరసున్న లోపములు మున్ను గాఁ గలవానినెల్ల నాటక సమాజికుల కంతగా నాటంకముకలుగఁ జేయవ నెడి తలఁపునన జ్ఞేయించినాఁడ. ఇయ్యవి రెండవ కూర్పున దిద్దువాఁడనని యిందునఁ దెలియఁజేయుచున్నాఁడ. కార్యావసరంబులం బట్టి యిట్లొనర్చిన నా యీ తప్పులను దప్పులఁగా గణియింపకుందురు గాక.

తప్పుల పట్టిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
2	8	[నూరగుండును]	[నూరగుండును]
6	10	కొద	కొద
24	12	చీ	చీ
27	18	తలఁపనున్న	తలఁపనున్న
25	22	గాంచును గాంచును	గాంచును గాంచును
		కాంత	చును గాంత
28	4	దొట్రుడు	దొట్రుడు
30	19	బుణ్య నెంచెదన్	సన్ను తించెదన్
50	20	తగునొ	దగు నొ
56	8	వచించి	వచించి
56	9	”	”
6	16	యిందువదన	యిందువదన
8	24	తాటిపండు	తాళఫలము
61	8	నాథ	సఖుడ
	20	చీచీ	చీచీ
	10	న్న	న్న న్న
120	22	హిందూస్థానీఫీల్వ	హిందూస్థానీముఖారి

చాలాచాలు సుఖమున నే నంటియ నొందిగ నెలదండము
నటి:—బళి! బళి!

మేలమూడుటకు నిన్నిట చి మొన్న పొందు ను నది వల
నూత్ర:—మేలమూడుటకును గాను మొలత నిన్నిటకుఁ బిలచిత్ర
నటి:—పిలసన్నిటకుఁబిలచిత్రప

నూత్ర:—తాళితాళి తెల్పదనో చాను

నటి:—జాలనేల తెల్పుదు నేగి హె

నూత్ర:—జాలనేల తెల్పద నీచిగొ [అని పొందస్థిభమున నాగవొనను]

నటి:—[భక్తి ముగముఁ బరికించి] బాగుబాగు నగుచుండెదో నా కెడఁగింపక

మేలుమేలు తెల నెదొలుత నెనాను మేలమూడుటకుఁ బిలచిత్రప

[అని ముఖః కానము లేఱగఁబోఁ గోపును]

నూత్ర:—చెలీ? త్వరపడకుము [అని దండనొడిపి పట్టును]

నటి:—ఊఁ చాలును విసురదము నన్న విశుభ్రుఁడు [అని దండన విడల్పుకొన
బోవును]

నూత్ర:—ప్రియసఖీ! ఇంత తొందరపాక్షే?

మేలినాటకము నాడఁదలఁచి మొలతనిన్నిటకుఁ బిలచిత్ర

నటి:—[చిరునగపున] ఈనాక్యము తొలుతనే వదింపరాదా?

నూత్ర:—ప్రమదామణీ! మీయాడునార యొర్పెంతయో మాత్రమనియుట్లొనరించితి.

నటి:—అవునవును ప్రత్యక్షప్రమాణమై కనఁబడు మీపురుష తాళిమి యెదటమాస్త్రీ
జాతిక్షమ నెఱుంగ నెంచితిరి కాబోలు?

నూత్ర:—నటి! నీవితకు నెఱజాణవు గదా? నీవచించిన నెఱుంగున నీసభ్యులొప్పు
వహింపమియే నీసహాయమపేక్షించితి.

నటి:—ఓర్పుగల్గిన మగవారికి మా మగనాలి తోడే?

నూత్ర:—మాటలకేమిలే కర్తవ్యమాలోచింపుము

నటి:—కర్తవ్యమేమి?

నూత్ర:—అప్పుడే మరచితివా? కాదుకాదు నాచేమటల చెప్పింపఁదలఁచితిని కా
బోలు, అయినఁ దప్పేమి మఱు తెల్పద వీనులొగ్గి వనుము, నేక్షిరి